

CĂLĂUZA
BIBLIOTECARULUI

5

1965

CĂLĂUZA BIBLIOTECARULUI

ANUL XVIII

SUMAR

E. ARDELEANU : Documentarea și introducerea tehnicii noi	257
Nic. RAUȘ : Influența cărții	263
Ion CIOTLOȘ, Gheorghe BALINT : Lectura populației din satele Regiunii București. III	268
A. SUFRIN : Itinerar pe meridianele lumii	274
H. ZALIS : Recenzia și recenzentul	279
C. TEODORI : „O lume întreagă” — roman de Radu Tudoran. Text ajutător pentru pregătirea unor manifestări de masă	281
V. PETRIȘOR, L. MATEI : Cartea și biblioteca în viața mișcării muncitorești din România. 1870—1921 (I)	288
Clio RACOVITA : Metode de lucru în tehnica clasificării zecmiale	294
Accesul liber la raft. Părerii și observații	296

NOTE, ȘTIRI, COMENTARII

In sprijinul campaniei agricole de primăvară	300
Irina ȘERBAN : Din activitatea metodică (Biblioteca raională Satu-Mare)	301
R. N. : Completarea colecțiilor din biblioteci (Regiunea Dobrogea)	303
Florian CREȚEANU : Biblioteca școlară și predarea literaturii	304

ANIVERSĂRI, COMEMORĂRI

Titus PÎRVULESCU : Dante. 1265—1321	305
George BAICULESCU : Dante în România	307

BIBLIOGRAFII, LUCRĂRI DE REFERINȚĂ

Bibliografia literaturii române. 1948—1960; BONDOR, GH. Romanul românesc contemporan, bibliografie selectivă adnotată; CUCU, VASILE; ROȘU, ALEXANDRU. Bibliografia geografică. 1944—1964. România	311
---	-----

FIȘIER

CĂLINESCU, GEORGE. Ion Creangă; OȚETEA, ANDREI. Renașterea; APPEL, BENJAMIN. Fortăreață în orez	316
---	-----

MAI

Nr. 5 1965

41 000

REDACȚIA : Str. BIS. AMZEI 5-7 — București — Telefon 13.94.04

* 550016056 *

DOCUMENTAREA ȘI INTRODUCEREA TEHNICII NOI

În întâmpinarea celui de-al IV-lea Congres al Partidului — eveniment de o însemnătate deosebită în viața poporului nostru — colectivele de oameni ai muncii din întreprinderi depun o activitate intensă pentru îndeplinirea și depășirea planului la toți indicii. Întemeiați pe succesele obținute pînă în prezent, în urma cărora în ultimii cinci ani (1960—1965) forța industrială a României s-a dublat, iar în acest an producția industrială globală va fi de 9,5 ori mai mare decît în 1938, muncitorii, inginerii și tehnicienii folosesc capacitatea lor creatoare pentru realizarea cu succes a prevederilor șesenalului. Ei se străduiesc să pună la dispoziția economiei naționale produse din ce în ce mai multe, în gama necesară nevoilor țării și la un nivel tehnic tot mai ridicat. În acest scop, eforturile care vizează îndeplinirea planului la toți indicii se îmbină cu însușirea și punerea în aplicare a celor mai noi cuceriri ale tehnicii din țară și de peste hotare, cu realizarea produselor în raport cu cel mai bun nivel atins pe plan mondial.

Nivelul tehnicii mondiale este o noțiune devenită familiară colectivelor de oameni ai muncii din întreprinderi și institute. Ea constituie una dintre unitățile de măsură fundamentale pentru aprecierea activității întreprinderilor, iar participanții la întrecerea socialistă o fixează drept criteriu principal în lupta pentru îndeplinirea și depășirea sarcinilor. Documentele de partid și de stat relevă în permanență necesitatea însușirii în producție a celor mai noi realizări ale științei și tehnicii ca una din sarcinile de bază pentru îndeplinirea obiectivelor desăvîrșirii construcției socialiste.

Dacă judecăm întreaga complexitate a noțiunii de *nivel al tehnicii mondiale*, ne dăm seama că acest nivel reprezintă un țel a cărui atingere nu este nici simplă, nici ușoară. A corespunde nivelului tehnicii mondiale înseamnă — precum știm — a da în fiecare moment produse mai bune, mai perfecționate, mai economice și mai practice. Căci tehnica nouă este un element extraordinar de dinamic și poate că nimic nu se depășește mai repede decît ea. Prin urmare, pentru a produce la nivelul tehnicii mondiale trebuie să cunoști „la zi“ care este nivelul acestei tehnici.

Unul dintre mijloacele principale de cunoaștere a celor mai noi cuceriri ale tehnicii este documentarea tehnică. Datorită condițiilor create prin grija partidului și statului, în țara noastră se desfășoară o cuprinzătoare activitate de documentare, încredințată Institutului de documentare tehnică, ca organ central de documentare, și centrelor de documentare tehnică ale unor ramuri industriale. Munca de procurare a materialului documentar din țară și de peste hotare, de prelucrare și difuzare pe care o îndeplinesc instituțiile centrale urmărește să pună la dispoziția întreprinderilor o informare cît mai completă cu privire la stadiul tehnicii în lume în cele mai diverse domenii și probleme. Această informare se completează cu munca de documentare pe care o desfășoară întreprinderile înseși, prin unitățile lor de documentare. Se pune, așadar, chestiunea cum este valorificat rezultatul acestei activități în folosul progresului tehnic, atît în munca de concepție, cît și în producția propriu-zisă. Sînt aici multe aspecte, a căror dezba-

tere conduce la concluzii și măsuri utile de concretizat în întreprinderi, pentru ca documentarea tehnică să asigure realmente informarea colectivelor la nivelul tehnicii mondiale.

Procurarea și selecționarea materialului documentar tehnic. Cu cât întreprinderile se dezvoltă și se specializează, cu atât crește aria de aplicare a tehnicii noi. Uzine ca „Steagul Roșu” și „Tractorul” din Brașov, „23 August” din București și multe altele sînt înzestrate cu linii tehnologice moderne, de mare productivitate, înalt mecanizate, iar unele chiar automatizate. Se folosesc mașini-agregate, cu comandă program etc. Calea către noi înzestrări, către aplicarea celor mai recente procedee tehnologice este larg deschisă. În acest context, cunoașterea nou-tăților din literatura de specialitate trebuie să se întemeieze pe un material documentar riguros selecționat. Întreprinderile au de rezolvat probleme multe și complexe, despre care în literatura tehnică se găsesc indicații valoroase. Fondurile bănești puse la dispoziție trebuie deci folosite numai pentru obținerea acelor materiale al căror conținut convergă către problemele interesînd specificul producției. Desigur, personalul bibliotecilor tehnice nu este chemat să decidă singur asupra materialelor care vor fi achiziționate. În această privință, un rol important revine colectivelor de documentare. Acestea trebuie să aibă la îndemînă o evidență precisă a problemelor tehnice care pretind o rezolvare în interesul întreprinderii. Experiența a dovedit însă că nici posibilitățile personalului însărcinat cu documentarea tehnică nu sînt suficiente pentru soluționarea la nivelul cerut a problemelor procurării materialului documentar. În condițiile unei raționale utilizări a fondurilor disponibile, în unele uzine („Electromotor”-Timișoara, „23 August”-București ș.a.), la stabilirea materialului care urmează a fi procurat sînt atrase organizat și sistematic persoane dintre cele mai competente. Catalogele și listele de semnalare ale editurilor, revistele, diverse alte materiale în care sînt semnalate lucrări noi, circula la serviciile de concepție, la ingineri și tehnicieni. Fiecare dintre cei solicitați își formulează propunerile, care sînt centralizate la unitatea de documentare, iar apoi supuse aprobării organelor tehnice de conducere. Este de reținut că, în întreprinderile menționate, alături de materialele speciale, de lucrările noi, în curs de apariție, sînt urmărite sistematic bibliografiile care însoțesc cărțile și articolele din revistele de specialitate. Acestea dau noi indicații, dintre cele mai utile, asupra unor lucrări referitoare la temele urmărite.

O dată precizat necesarul de lucrări, căile de procurare se scindează în: *împrumuturi de la bibliotecile centrale și achiziționarea materialelor de interes mai larg.* În privința împrumuturilor, unitatea de documentare se orientează către acele materiale care, fie că se referă la o singură problemă cu caracter temporar, fie că pot sau trebuie traduse. În acest scop, unitatea se adresează bibliotecilor tehnice centrale (a I.D.T. și ale centrelor pe ramuri), precum și unor biblioteci din țară, publice sau ale instituțiilor de învățămînt superior, care oferă asemenea servicii. Procurarea pe această cale este mai economică și mai operativă (este vorba de lucrări existente deja în țară și, care pot fi deci consultate imediat iar la nevoie traduse). Lucrările care trebuie achiziționate din țară sau de peste hotare sînt comandate pe căile cunoscute. Aici se pune însă o problemă încă nerezolvată la ora actuală și anume paralelismul. Procurarea aceleiași material de către uzine vecine, cu același profil, nu este întotdeauna binevenită. Cînd e vorba de un material de primă însemnătate, care se consultă în permanentă, problema paralelismului nu se pune. Cînd însă este vorba de materiale a căror folosință are o frecvență mai rară, atunci procurarea lor paralelă se transformă într-o cheltuială nerațională, care micșorează posibilitățile de achiziționare a materialelor documentare. O înțelegere intervenită din timp între unitățile de documentare și bibliotecile tehnice ale întreprinderilor poate reduce numărul de exemplare ale unor titluri de lucrări paralele achiziționate, în favoarea creșterii varietății titlurilor. Aceasta ar oferi posibilitatea procurării cu aceeași sumă a altor lucrări și, deci, utilizarea în comun a mai multor lucrări importante.

Evitarea paralelismului implică principiul *colaborării reale și organizate* între unitățile de documentare și între bibliotecile tehnice ale întreprinderilor cu preocupări apropiate din aceeași localitate. De regulă, personalul unităților de documentare și al bibliotecilor tehnice din întreprinderile aceleiași localități se sprijină reciproc pe plan organizatoric sau metodic. În momentul cînd se pune însă problema împrumutului reciproc de cărți, intervin obstacole peste care nu se trece decît foarte rar. Între acestea, inerția este principală. Nu există încă un obicei încetățenit — ne referim la bibliotecile tehnice — de a împrumuta pe termen

limitat cărți sau alte materiale documentare. Fiecare întreprindere își păzește fondul de material documentar ca pe un bun care nu trebuie să iasă din incinta ei, pentru că s-ar putea pierde. Argumentul este nefondat și nu rareori ascunde o anume comoditate, care împiedică o lărgire uneori considerabilă a izvoarelor de documentare. Este lesne de imaginat cu cât s-ar mări posibilitățile de documentare dacă specialiștii dintr-o întreprindere ar avea la îndemână nu o bibliotecă, ci mai multe.

Fără îndoială că această colaborare ridică probleme în plus, între care informarea reciprocă — mergînd pînă la nivelul orașului sau chiar mai departe — cu privire la noutățile intrate în bibliotecă nu este nicidecum ultima. Ar fi necesar ca, cel puțin pentru principalele cărți, reviste tehnice, prospecte, publicații ale firmelor străine, cataloage etc. să fie întocmite liste care să fie trimise bibliotecilor tehnice cu același profil din localitate. Prin conlucrarea între bibliotecile tehnice din aceeași localitate, s-ar putea organiza și o evidență centrală la una dintre principalele biblioteci (sau la biblioteca de învățămînt superior, ori la cea publică) care să stea la dispoziția tuturor. De altfel, dacă se ia în considerare că una dintre sarcinile elementare ale unităților de documentare și bibliotecilor tehnice constă în întocmirea de liste de noutăți pentru difuzare în propria întreprindere, rezultă că nu este atît de dificilă întocmirea unor exemplare în plus, pentru schimb între biblioteci. Din păcate, cunoaștem încă puține asemenea exemple.

În concluzie, achiziționarea, după criteriile bine precizate a materialului documentar, prelucrarea lui operativă, evitarea paralelismului în procurarea materialului documentar și în organizarea colaborării între unitățile de documentare și bibliotecile tehnice din aceeași localități constituie tot atîtea mijloace de accelerare și de aprofundare a informării tehnice, de amplificare a izvoarelor folosite.

Planul de documentare. Ca și oricare altă activitate din economia noastră, documentarea se desfășoară pe baza unui plan. În condițiile marelui aflux de material documentar și ale progresului rapid al tehnicii, problematica din întreprinderi care pretinde documentare este vastă și în permanentă creștere. Un plan poate să prevadă ordinea importanței în această problematică, să stabilească pentru fiecare problemă timpul necesar procurării și prelucrării materialului documentar respectiv. În al doilea rînd, planul de documentare dă posibilitatea concentrării eforturilor în vederea informării tehnice, eliminînd eforturi paralele din partea mai multor persoane sau grupe de concepție dintr-o întreprindere interesate în soluționarea aceleiași probleme. Un plan de documentare ale cărui teme soluționate stau la îndemîna colectivului într-o evidență bine organizată și popularizată va evita reluarea problemelor deja cercetate sub aspectul documentării. Planul de documentare se corelează cu obiectivele de bază ale întreprinderii privind introducerea tehnicii noi, cuprinse în planul tehnic, în planul de măsuri tehnico-organizatorice, în planul de inovații etc.

În unele ramuri (de pildă, în construcția de mașini), multe uzine și-au alcătuit planuri de documentare, pe baza cărora își desfășoară activitatea unitățile de documentare. Dacă ar fi să dăm numai exemplul uzinelor de tractoare din Brașov, unde au fost întocmite, în ultima perioadă, 145 de cercetări bibliografice pe teme importante desprinse din planurile tehnice ale întreprinderii, necesitatea unui plan de documentare apare cu suficientă limpezime. Într-adevăr, cele 145 de teme reprezintă un corespondent al multora dintre principalele sarcini privind introducerea tehnicii noi care au revenit întreprinderii. În preocupările muncii de documentare ale uzinei, au figurat probleme complexe, de înalt nivel tehnic, cum este, de pildă, aplicarea tratamentului termic prin curenți de înaltă frecvență. Pentru soluționarea acestei probleme, a fost furnizat un vast material documentar, încît, la ora actuală, procedeul este generalizat și asigură uzinei economii de milioane de lei anual.

Dar planul de documentare nu este generalizat ca metodă de muncă în întreprinderi. Cel mai bine se procedează acolo unde temele planului rezultă din contribuția a cît mai multor factori responsabili și competenți — ingineri, maîștri și muncitori, din toate secțiile de producție și serviciile tehnice ale întreprinderii și, bineînțeles, bibliotecarii, a căror contribuție este dintre cele mai rodnice. Aceasta asigură atragerea unui colectiv larg la fundamentarea tehnică a activității de documentare, în așa fel încît nici o problemă importantă să nu scape.

Un plan de documentare judicios întocmit trebuie să asigure și o fază de studiu suficient de mare. Tocmai în aceasta constă caracterul de perspectivă al

planului de documentare : o problemă de tehnologie nouă sau de asimilare a unui produs nou, care are scadență la o dată anumită, trebuie inclusă din timp în planul de documentare, astfel ca, în momentul cînd se trece la proiectare și execuție, faza de documentare să fie încheiată. Bunăoară, la fabrica de hîrtie „Steaua Roșie” din Bacău, unde există un plan de documentare cuprinzînd problemele tehnice cele mai importante pe o perioadă destul de îndelungată, persoanele răspunzătoare pentru rezolvarea respectivelor probleme primesc de la biblioteca tehnică materialul documentar corespunzător în momentul cînd trec la studierea problemei. De subliniat că această inițiativă a fost luată de biblioteca tehnică, la indicația Comitetului de partid.

Permanența muncii de documentare. Tot mai multe dintre uzinele noastre se mîndresc cu calitatea unor produse, care se înscriu sau sînt apropiate de caracteristicile tehnice principale ale celor mai bune produse similare pe plan mondial. Drumul pînă la realizarea unui produs la cel mai înalt nivel tehnic este anevoios și pretinde o activitate pregătitoare laborioasă, în cadrul căreia munca de documentare ocupă, de regulă, un loc fruntaș. De exemplu, întreprinderile constructoare de mașini — ca de altfel și din alte ramuri — prezintă organului tutelar, în cadrul studiilor tehnico-economice întocmite în vederea asimilării de noi produse, o comparație cu produse similare la nivelul tehnicii mondiale. Prezentarea paralelă a parametrilor și caracteristicilor tehnice principale ale produselor de vîrf de pe piața mondială și a produsului românesc pe cale de asimilare creează posibilitatea aprecierii nivelului de activitate al întreprinderilor noastre.

În vederea cunoașterii nivelului tehnicii mondiale, proiectantul noului produs explorează diverse posibilități : studiază modele de referință, se informează la întreprinderile de comerț exterior și, bineînțeles, consultă literatura tehnică de specialitate. Cercetarea situației din mai multe uzine importante („Timpuri Noi”, „Semănătoarea”, „Electromagnetica”, Uzina de pompe ș. a.) a dus la constatarea că, în această activitate, respectivelor unități de documentare nu au adus întotdeauna o contribuție consistentă. Greul stringerii materialului necesar comparației a revenit însuși proiectantului, care, din om de concepție, a devenit un culegător de informații tehnice. Se pierd, uneori, săptămîni și luni de zile pentru consultarea bibliotecii uzinei, a I.D.T. și a bibliotecilor din alte uzine, pentru vizitarea diferitelor instituții în scopul studierii prospectelor etc. Este adevărat că, în prezent, cînd tehnica înaintează cu pași de gigant și cînd se publică un vast material documentar, aproximativ jumătate din timpul proiectantului se consumă în scopuri de documentare. Dar prin documentare se înțelege studierea materialului documentar, nu timpul cheltuit la diferite biblioteci în căutarea materialului necesar.

În mod normal, la un serviciu de documentare bine organizat, dotat cu bibliotecă pusă la punct, temele privind asimilarea noilor produse ar trebui să fie prevăzute în timp util, pentru ca materialul necesar să poată fi cules în prealabil și pus la dispoziție în momentul oportun. Iar această culegere de informații trebuie să se întemeieze pe procurarea și prelucrarea permanentă a acelor publicații care conțin indicații în legătură cu produsul ce urmează a fi asimilat. Între aceste publicații, se numără nu numai revistele de specialitate și prospectele, ci și publicații ale marilor uzine și firme din străinătate, diverse cataloage de specialitate etc. Materialul pus la dispoziție trebuie să fie pe cît posibil grupat pe caracteristici ale produsului, iar într-o fază avansată, ar putea fi inclus în tabele sinoptice, care să înlesnească munca de concepție a proiectantului.

Dar munca de documentare nu se termină o dată cu furnizarea datelor privind noul produs care urmează a fi asimilat. Pe plan intern și mondial, caracteristicile respectivului produs continuă să se amelioreze. Așadar, trebuie să existe cercetări bibliografice deschise pe produse, care să fie completate în permanență, din inițiativa unității de documentare și a bibliotecii tehnice. Proiectantul va avea astfel mereu date la zi, pe baza cărora va putea perfecționa la rîndul lui produsul, în pas cu nivelul tehnicii celei mai noi.

Cele arătate mai sus se referă, în egală măsură, la toate produsele întreprinderii, toate fiind susceptibile de ameliorări, în funcție de noile realizări din țară și de peste hotare. Prin extindere, același lucru este valabil și pentru procesele tehnologice și metodele de muncă aplicate în întreprindere și care se perfecționează mereu, se înlocuiesc cu altele noi.

Unele metode eficiente de documentare. În ultima vreme, la uzinele „Tehnofrig” din Cluj, „Autobuzul” din București și altele, a fost introdusă cu succes

metoda consultării organizate a materialului documentar. Problema este dintre cele mai complexe, datorită mai multor cauze: numărul mare al revistelor, personalul în genere restrâns al unităților de documentare și al bibliotecilor tehnice, numărul crescând de limbi în care apar publicațiile din străinătate, largă gamă de specialități care interesează una și aceeași uzină. În această situație, la uzinele menționate au fost organizate colective de ingineri din diferite servicii care, potrivit specialității și cunoștințelor de limbă, semnalează din reviste nouățile interesând întreprinderea, de preferință pe baza unei tematici cunoscute. Semnalările sînt însoțite și de propuneri de studiu, experimentare sau aplicare. La „Autobuzul“, numai consultarea organizată a caietelor de nivel mediu *In ajutorul muncitorilor și maiștrilor* a determinat, în trei luni, 46 de propuneri de inovații, dintre care unele au și fost aplicate. Este lesne de observat cît de mult ridică nivelul preocupărilor tehnice și al măsurilor tehnico-organizatorice propunerile care se inspiră din ultimele cuceriri ale tehnicii.

O altă metodă, aplicată la „Electroputere“-Craiova, vizează folosirea publicațiilor cu circulație restrînsă, adică a diferitelor documentații de uzină — rapoarte și comunicări la sesiuni tehnico-științifice, publicații ale unor uzine și firme etc. Unitatea de documentare a uzinelor „Electroputere“, care editează și o publicație proprie, obține asemenea materiale și prin schimb de publicații cu străinătatea. Metodă ce s-a dovedit fertilă.

Aportul bibliotecilor publice și sindicale la introducerea tehnicii noi. Bibliotecile publice și sindicale din țara noastră dispun de fonduri mai mult sau mai puțin importante de literatură tehnică, extrem de utile, îndeosebi în domeniul propagandei tehnice și al propagandei materialului documentar de nivel mediu. Experiența acestor biblioteci în activitățile cu cartea poate fi folosită cu succes și în popularizarea cărților tehnice. Documentația tehnică prin conținutul și nivelul documentelor se adresează în primul rînd inginerilor și tehnicienilor. Dar, după cum se știe, cărțile reprezintă numai o parte a acestui material, iar bibliotecile publice și cele sindicale nu pot fi dotate cu asemenea materiale la nivelul cerințelor. Principal este pentru aceste biblioteci să nu propage tehnica de ieri, să-și revizuiască din cînd în cînd colecțiile de lucrări de tehnică aplicată, iar pe de altă parte să procure materiale tehnice legate de profilul întreprinderilor în raza cărora funcționează. În aceste circumstanțe, merită reținute cîteva imperative:

— asigurarea bibliotecilor sindicale în mod preponderent cu material documentar tehnic de nivel mediu;

— folosirea de către bibliotecile publice și sindicale a materialului documentar tehnic aflat în bibliotecile tehnice în scopul desfășurării propagandei tehnice de nivel mediu;

— bibliotecile publice să aibă în vedere cerințele de carte ale colectivelor din ramurile industriale principale, să procure literatură tehnică de nivel mediu, dar și lucrări fundamentale cu caracter general care interesează inginerii din diferite ramuri.

Prima cerință decurge din realitatea că propaganda cărții în bibliotecile sindicale se adresează, în general, muncitorilor și maiștrilor. Datorită activității fructuoase depuse în această privință, numeroase biblioteci sindicale au deschis unor mase largi de muncitori și maiștri gustul pentru consultarea cărții tehnice.

A doua cerință îmbină posibilitățile bibliotecilor sindicale și publice în domeniul propagandei tehnice și împiedică paralelismele în procurarea materialului documentar. Prin specificul lor, bibliotecile sindicale desfășoară o amplă muncă cu cartea, polarizează în jurul lor nuclee stabile din ce în ce mai largi de muncitori, maiștri și ingineri. Dar propaganda trebuie să releve cele mai recente cărți și publicații tehnice. De aici ar rezulta necesitatea asigurării bibliotecilor sindicale cu aceste materiale, concluzie evident greșită, întrucît biblioteca tehnică este aceea căreia îi revine sarcina de a le procura. Soluția nu este greu de găsit: biblioteca sindicatului poate împrumuta de la biblioteca tehnică lucrările necesare propagandei tehnice, ceea ce ar ridica nivelul acestei propagande și l-ar aduce „la zi“, iar pe de altă parte ar economisi fondurile, printr-o utilizare rațională și coordonată a materialului documentar tehnic.

Alta este situația bibliotecilor publice raionale și, îndeosebi, regionale, care dispun de anumite fonduri de material documentar tehnic. Din experiența unor

bibliotecii regionale, rezultă că, pentru a aduce serviciul cit mai utile cititorilor, este indicat să se orienteze spre achiziționarea lucrărilor care interesează un număr cât mai mare de salariați ai diferitelor întreprinderi aflate în raza lor (de exemplu, lucrări în domeniul energiei, al instalațiilor de forță, al întreținerii și reparării utilajelor, al coroziunii; lucrări privind organizarea, planificarea și conducerea întreprinderilor; lucrări cu caracter științific din domeniul fizicii, matematicii, chimiei etc. necesare aplicațiilor în tehnică).

Au existat două căi principale de ajutor metodic de specialitate acordat bibliotecilor tehnice din întreprinderi de către bibliotecile publice. Una dintre ele se referă la asistența metodologică. Această inițiativă are ca efect punerea la punct a evidenței fondului și a cataloagelor în mai multe biblioteci din întreprinderi, și, implicit, îmbunătățirea activității de documentare. A doua cale constă în întocmirea unor cataloage cumulative regionale, care cuprind fișe ale celor mai importante cărți tehnice și publicații aflate în principalele biblioteci tehnice din întreprinderile din regiune. Avantajele unor asemenea cataloage sînt evidente: în căutarea unor materiale necesare de care nu dispun în biblioteca întreprinderii, unitățile de documentare pot consulta un catalog cuprinzător, care le indică unde pot fi găsite materiale utile în problema dată, înainte de a se adresa centrelor republicane. Asemenea inițiative merită să fie luate în considerație și extinse. Fiecare bibliotecă regională și chiar raională are posibilități în această privință, cu atît mai mult cu cît, prin comisiile locale ale inginerilor și tehnicienilor, numeroși specialiști pot fi atrași în activitatea de informare și de propagandă tehnică desfășurată de biblioteci.

În prezent, se realizează cu succes prevederile ultimului an al planului de șase ani. Întreprinderile au raportat despre realizarea sarcinilor pe primul trimestru al anului, iar produsele pe care le realizează se prezintă la un nivel calitativ din ce în ce mai ridicat. În perspectivă, se află noul plan cincinal. Sarcinile muncii de documentare tehnică cresc în mod corespunzător. Unitățile de documentare și bibliotecile tehnice trebuie să progreseze atît din punct de vedere al organizării, cît și al desfășurării activității, în așa fel încît să asigure operativ și permanent o informare cuprinzătoare privind nivelul tehnicii cele mai noi, în corelație efectivă cu sarcinile noului plan. Bibliotecile tehnice și unitățile de documentare trebuie să participe activ la îndeplinirea la cel mai înalt nivel tehnic a angajamentelor luate de colectivele întreprinderilor în întrecerea socialistă.

E. ARDELEANU

Influența cărții

Efectul lecturii asupra oamenilor, receptarea nuanțată și la altitudini mereu ascendente a literaturii, descifrarea implicațiilor ei social-politice, estetice sau de altă natură formează obiectul continuei frământări a bibliotecarului. Într-un fel sau altul, întreaga noastră activitate năzuiește metodic să orienteze și să educe cititorul, să-i îmbogățească multilateral viața sufletească. Departe de a fi spontan, procesul dezvoltării personalității culturale prin contactul cu cartea înmănunchează fațete și semnificații dintre cele mai diverse, nu numai în diferite etape, ci și de la loc la loc și, mai cu seamă, de la om la om. Examinarea lor perpetuu, depistarea esenței, a sensului evolutiv intră în atribuțiile de primă categorie a acelor care operează și înriuesc prin uriașa pîrghie a valorilor culturale. Aceasta va ajuta la luminarea viziunii asupra fenomenului cultural de masă în impetuoasă desfășurare, la ajustarea neîntreruptă a obiectivelor muncii de bibliotecă în corelație cu cerințele reale și apoi la promovarea metodelor adecvate de propagandă a cărții și de orientare a lecturii. La urma urmei, despre aceasta scriem și vorbim de ani de zile. Continuările sînt și vor fi permanent necesare, cu precădere prin investigarea cititorului însuși, a părerilor și aspirațiilor sale de lectură. Concluziile par dintre cele mai interesante și unele chiar neașteptate, cu deosebire pentru acela care cercetează limitat acest fenomen, în cadrul unor consfătuiri de angajare sau pe baza statisticii de bibliotecă. Am încercat o investigație pe viu în comuna Mircea Vodă din Regiunea Dobrogea, aleasă la întimplare. A fost o discuție degajată, care s-a concentrat în jurul a două teme: 1. Preferințele de carte; 2. Utilitatea lecturii.

DEDU ȘTEFANA — Lumea noastră așa-
făcută că dacă știi puțin, izbutești puțin. Trebuie să mergem la bibliotecă așa cum mergem la lucru. Am găsit în cărți metode foarte bune pentru munca noastră. Eu lucrez la cultura mare și m-a interesat, între altele, ce scrie despre prașilă. Am încercat, în grădină, patru prașile și a ieșit mai bine ca acolo unde am săpat de trei ori. Sînt și alte cazuri. Dacă nu cunoști nimic, spre pildă, despre rugina grîului și combaterea ei, ori despre culturile în condiții de irigare, ori despre folosirea timpului optim, apoi te costă. Nu numai eu caut în cărți metode. Unul-doi oameni să ia o carte, că toți umblă după ea. Apoi povestesc tovarășului inginer, se sfătuiesc, fac experiență.

Astfel de cărți citesc deoarece îmi înnoiesc cunoștințele. Ne înnoim pe dinăuntru și le înțelegem pe toate cu judecată mai bună, vedem ce-i bine, ce-i rău, ce-i frumos. Astăzi, toți trebuie să fim ca ieșiți din școală. Mi-au rămas la inimă Andrei Sabin din *Străinul* și Tudor Șoimaru din *Neamul Șoimăreștilor*. Îmi place cum scrie Mihail Sadoveanu. Cu atita băgare de seamă și mindrenie în

cuvînt, că nu te poți dezlipi de citit. Nu știu cum să vă spun, înțelegi ce trebuie să-ți placă și nu-ți mai place orice, te dezlegi la minte. De-acum știu să-mi aleg cărțile. Numai să le pot prinde pe cele mai bune, că timpul nu-mi permite totdeauna. O avem aici și pe tovarășa bibliotecară Ciucuraș Paraschiva. Ș-apoi/acasă toți aduc cărți. Am cinci copii și pe toți i-am avut buni la carte. Îmi citesc, îmi povestesc și mă trezesc că citesc și eu ce le-a plăcut lor.

IVAN G. ION — Educația primită în armată mi-a deschis gustul de studiu. Am constatat că mulțumirile și serviciile pe care ți le aduce cartea n-ai unde le căuta în altă parte. Mai întii, mi-am îmbogățit cunoștințele din școală și mi le-am îmbogățit. În al doilea rînd, simt că am ajuns la o altă civilizație. Am curajul să discut cu oricine fără teamă că n-am să mă pot exprima curat și frumos.

Prin învățămîntul politic și prin materialele social-politice citite de la bibliotecă, am luat cunoștință mai adînc de învățătura care ne-o dă partidul, am căpătat înțelegerea și mai bună a scopului nostru, un curaj și o dorință mai temeinică de muncă și de viață. Parcă altfel văd acum celelalte cărți care îmi cad în mîini.

Cărțile de literatură îmi dau un fel de cutremur în minte și în simțurile mele. După ce termin de citit un roman, o navelă, o poezie, mă simt altfel. Ai o plăcere să te afunzi în gînduri, să găsești glasul lucrurilor, să adaugi și tu ceva la închipuirea lor, să le dai frumusețea care li se potrivește. Și parcă învățămintele pe care le primești prin poarta frumosului îți stau în mijlocul inimii.

ION ELENA — Sînt mulgător-ingrijitor la ferma zootehnică a cooperativei agricole de producție. Din ce citim și învățăm, ne străduim să aplicăm și să obținem și noi o producție mai bună. Dacă respecti programul la grajd și furajezi vacile cum se prevede, kilogramele de lapte se-nmulțesc. Oamenii cu care lucrezi te întrebă de ce n-ai făcut așa și așa, cum scrie la carte, și te obligă să înveți. Dacă nu știi, înseamnă că nu ești bun la munca asta. Multe lucruri am învățat la cursurile agrozootehnice de trei ani. Acolo ni s-au dat manuale, ni s-a explicat, iar alte cărți recomandate ne-au ajutat să înțelegem mai bine metodele. Citesc de la biblioteca noastră cărți foarte bune. În 6800 de volume ai ce găsi. Ne aduce și tovarășa ingineră zootehnicistă Stoian Irina. la locul de muncă. Orice carte ai cunoaște, îți prinde bine o dată și o dată și te mai înalță puțin.

Am cunoscut tot felul de cărți în viață. Plăcerea mea e istoria, mai ales istoria patriei. Cărțile despre Gheorghe Doja, Avram Iancu, Tudor Vladimirescu, 1907, lupta partidului pentru fericirea noastră arată fapte adevărate și vreau să le cunosc și eu pe larg.

Bibliotecara ne îndeamnă să citim din toate că toate trebuie și-s frumoase. Noi o ascultăm, fiindcă ne dă cărți bune. Copilul meu încă îmi aduce cărți. „Mămico — zice el — azi ne-a citit tovarășa învățătoare și eu îi citesc dumitale“. Nu mă lasă pînă nu-l ascult. Apoi trebuie să citesc și eu cartea aceea. Mai caut și cărțile despre care vorbesc femeile la lucru sau vecinele.

MUNTEANU G. ION — Am citit mai mult sau mai puțin încă de pe băncile școlii. La un moment dat, am fost ales secretar al Organizației U.T.M. Responsabilitatea aceasta mi-a impus să mă situez în frunte și cu lectura. Tinerii îmi puneau întrebări la care trebuia răspuns cu competență. Mai tîrziu, am fost numit șef de echipă în cooperativa agricolă de producție. Am observat că nu-i suficient să lucrezi, bine, să fi harnic. Era nevoie să cunoști exact măsurile tehnice și rostul lor, să pui în cunoștință oamenii,

încît să nu aplicăm mecanic. Nici nu îmi dau seama cum am căpătat nevoia de a citi mereu. Între cărțile agricole pe care le-am studiat, s-au intercalat totdeauna altele: social-politice, beletristice, de popularizare a științei. M-ar interesa și cărțile care vorbesc despre felul cum trebuie să înțelegi ceea ce citești. Nu-mi place să rămîn dator în nici o pagină pe care am străbătut-o. Mă gîndesc la romanele mai grele și la poezii. Ne-ar trebui în bibliotecă și ceva dicționare, pentru a ne explica înțelesul cuvintelor radicale.

TELEHOI NASTASIA — Sînt elevă în clasa a VII-a. M-am obișnuit să rezerv zilnic două ore pentru lectură. Nu țin o statistică, dar mi-au trecut prin mîini multe cărți: de povești, de aventură, cele din bibliografia dată la clasă și altele. La școală, nu mi-e greu, așa că am terminat repede cărțile „pentru copii” și am trecut la cele mai complexe. Citesc de la biblioteca comunală, de la mica bibliotecă a școlii și de la colegi. Am un frate medic, altul electrician, care de asemenea îmi aduc cărți. Lectura mă ajută și la pregătirea școlară. Dacă citesc cărți, oricare ar fi ele, învăț cu mai multă ușurință la orice materie. Apoi îmi dezvolt și vocabularul.

Cel mai important lucru din cărți este că te învață să cunoști oamenii. După părerea mea, un om bun este acela care te privește sincer, în față, iar dacă a făcut o greșeală, recunoaște și se îndreaptă. El arată deschis altora cînd au greșit.

Unor colegi ai mei le place să imite personajele pozitive, să-și însușească trăsăturile lor, poate pentru a demonstra că au citit. Observați că ne rotim în jurul cărților. Aproape numai despre cărți discutăm. Cine nu le-a citit, nici nu îndrăznește să intre în vorbă. Cîțiva colegi scriu versuri. Și eu am schițat cîteva încercări, pe care le îmbunătățesc pe măsură ce citesc.

★

„Masa rotundă” a avut oaspeți mai numeroși: utemista Elena Gheorghîță, gospodina Elena Ichim și alți cititori frunțași, cadre didactice, funcționari, al căror cuvînt nu-l putem transcrie din motive de spațiu. Ei au avut aceleași merite în înfîrșirea unor concluzii asupra opiniei care s-a creat despre

CITU TEREZA — Citesc de cînd am venit în sat și am dat de bibliotecă. Sînt moldoveancă de baștină. Cărțile sapă ca apa. Încet, dar bine. Citești una, îți vine poftă de alta. Și tot așa, pînă uiți cîte ai citit. Mi-a plăcut să știu despre bătrînii noștri, cum au trăit, ce-au pătimit. Cunosc bine lumea de azi, am abia 33 de ani, dar vreau să văd cum o înțeleg învățații și scriitorii, ca să-mi dau seama cum judec eu. Nu mă lipsesc nici de cărțile de dragoste. Un roman bun de dragoste îți încarcă inima cum se încarcă lampa de curent electric.

Înveți din cărți și cum trebuie să vorbești în sat cu oamenii, cum să vorbești cu copiii, cum să te porți în casă, cum să faci de mîncare. Seara, după ce adorm copiii, intru într-un fel de lume a cărților și apoi parcă văd mai bine lumea adevărată. De la tovarășa bibliotecară atîta dorim să ne aducă multe cărți, s-avem de unde alege.

roștul lecturii. Fiecare cititor este o personalitate culturală individualizată și prin această prismă trebuie cîntărite viziunea, gusturile și cerințele lor, modalitățile diferențiate de exprimare a atașamentului față de generozitatea cărții.

S-a detașat ideea că locuitorii comunei manifestă un interes larg pentru literatura cu care intră în contact, că s-a creat o palpație neîntreruptă în jurul bibliotecii — consecință a climatului cultural prielnic din satul socialist. Oamenii apreciază cu o mare luciditate binefacerile lecturii, discern scopurile multiple pe care le pot atinge prin însușirea culturii.

Deși nimic din ceea ce se citește nu este considerat adiacent, toți au proclamat vizibil și în primul rînd funcția utilitară — didactică am spune — a literaturii profesionale. Această utilitate nu este de tăgăduit așa cum nu poate fi tăgăduită valoarea instructivă a manualelor în procesul de învățămînt. Viața impune oamenilor să se pregătească, să asimileze noi cunoștințe agricole și ei privesc cu simț de răspundere propriu membrilor unei colectivități socialiste rolul pe care îl dețin în angrenajul producției.

Aderența la literatura agricolă nu trebuie definită îngust, în sensul că cititorii ar consulta exclusiv cărți care coincid strict cu preocupările echipei sau brigăzii căreia aparțin. Ei sînt receptivi la orice carte agrozootehnică, nu numai din interes profesional imediat sau din curiozitate, ci și din știință că fiecare filă poate fi cîndva de folos și, în orice caz, clădește noi temelii pentru asimilarea cunoștințelor din ramura care formează preocuparea lor de căpătii. Este o idee folositoare, care ne poate orienta în propaganda cărții și în îndrumarea lecturii. Nu înseamnă, firește, că trebuie să distribuim fără noimă orice carte agricolă oricărui cititor care vizitează biblioteca, abstracție făcînd de complexul factorilor care formează personalitatea sa culturală și de prioritatea unor cerințe de producție, dar nici să îi limităm preconceptul lectura la anumite titluri considerate mai mult sau mai puțin îndreptățit de „strictă urgență” profesională. Mai întîi, nu cartea agricolă este singura care asigură pregătirea agricolă a cititorilor și nici nu ar putea realiza automat un asemenea obiectiv, știut fiind faptul că o carte nu are o înriurire nemijlocită și imediată în procesul producției, ci una indirectă de durată. În al doilea rînd, tutelarea cititorului, îndreptarea lui insistență către cartea agricolă considerată nu de el, ci de bibliotecar ca „cea mai nimerită”, l-ar îndepărta de bibliotecă, instituție care își deschide primitor porțile preferințelor și dorințelor celor ce i se adresează.

Cititorii au mai observat că nu numai cartea agricolă are efecte în producție, ci ansamblul pregătirii culturale, cultura tehnică în genere, care se grefează mai fecund pe o cultură generală multilaterală. Dacă, totuși, la unii dintre ei primează tendința de unilateralizare a lecturii la domeniul agricol, biblioteca comunală își recunoaște aici propria optică. Ei i se datorează exaltarea nelimitată a rolului cărții agricole, în detrimentul formării culturale multilaterale a cititorilor.

În mod direct, participanții la „masa rotundă” au răspuns la această problemă. Ei au afirmat utilitatea cărților din variate domenii de cultură în formarea atitudinii de viață (comportare în societate, atitudinea față de colectivul în care lucrează, relațiile de familie, educarea copiilor, îmbogățirea vocabularului și folosirea corectă a limbii etc.). Dar ei au imprimat noțiunii de „formare culturală multilaterală” o accepție socială. Și aici se vede convingerea că influența cărții lucrează adînc, „sapă ca apa”, că rezultatele se văd în timp.

Cultura de carte este interpretată de către țărani cooperatori și ca mijloc pentru transformarea lor, pentru „înnoirea pe dinăuntru”. Lectura capătă astfel înțelesul unui act cu conținut ideologic-politic, cititorii caută să valorifice în cărți elementele înaintate, sănătoase, care să-i ancoreze puternic în viața socială.

De aici derivă și preferința pentru orice carte bună, indiferent de domeniu. Se citește astăzi în sat carte agricolă, de popularizare a științei, carte social-politică, beletristică etc. Convingerea este că, în ansamblu, cărțile din domenii foarte îndepărtate se potențează reciproc, se apropie și se întîlnesc în ființa cititorului și clădesc pas cu pas, îi înriuresc dezvoltarea spirituală, concepțiile.

Un loc mai mare în lectura curentă a cititorilor îl ocupă literatura beletristică. Aprecieri despre cărțile din acest domeniu au fost, totuși, mai puțin numeroase. Cei mai mulți au interpretat operele citite în special sub raportul veracității materialului literar și al semnificațiilor sociale. Oamenii caută să recunoască date și fapte, să extragă din ele înțelesuri, să-și con-

frunte părerile cu mesajul scriitorului. Acesta este un lucru extrem de însemnat și denotă o concepție adevărată despre funcția ideologică a literaturii. Nu trebuie omisă nici formația estetică avansată a unor cititori, aprecierea cărților și prin prisma vibrației artistice, a formelor în care acestea comunică universul de gânduri și simțăminte, tendința către cristalizarea și desăvârșirea idealului estetic socialist, parte integrantă a procesului de dezvoltare a conștiinței socialiste. Astfel de cititori nu văd în literatură o înșiruire de fapte disparate, datul concret, ci o sinteză literară, frumusețea artistică a conținutului de idei.

O înțelegere insuficientă a rolului literaturii s-a văzut în aprecierea poeziei, capitol la care unii cititori au rămas cu ceea ce a reușit să le explice școala. Cine e de vină că mesajul poeziei nu a fost dus mai departe, ei sau bibliotecarii? Îndrumarea lecturii, dar, mai ales, atâtea manifestări de masă cu cartea beletristică nu s-au adresat sensibilității cititorilor, nu au urmărit șlefuirea gusturilor, cultivarea unor trăiri și sentimente profunde, ci relevarea faptelor, evenimentelor care populează opera literară. Așa cum le concep și alte biblioteci, manifestările de masă nu comunică emoții autentice, ideile fundamentale ale operei, mesajul ei artistic, emoțiile artistice sînt escamotate, cartea este redusă la elemente formale, la subiect. Vorbind transfigurat, asemenea manifestări de masă sînt niște schelării pe care nu se urcă nimeni niciodată și care nu vor servi vreunei construcții durabile.

O studiere mai fermă a muncii noastre cu cititorii conduce firesc către o astfel de concluzie. Dacă am fi observat că manifestările de masă nu dau efecte estetice, nu transmit nimic din expresivitatea operei, nu dezvoltă cultura artistică, ne-am fi străduit să procedăm în așa fel încît să realizăm o confruntare veritabilă a cititorilor cu literatura, la masa de citit. Numai astfel își dezvoltă ei și prin mijlocirea cărții acele „simțuri umane subiective” care conștănesc reacția estetică cu altitudinea ideologică.

Nu pot fi recomandate metode șablon pentru îndrumarea lecturii, aplicabile oricărei persoane, lucru care a reșisit limpede din discuția cu cititorii. Efectele cărții sînt diverse, după propria natură a cititorului. În ultimă instanță, personalitatea acestuia joacă un rol tot atît de însemnat în receptarea cărții parcurse, în amplificarea sensurilor ei ca și cartea însăși. Depinde de afinitățile personale, de cultură, de capacitatea de aprofundare etc. Aceste elemente trebuie luate în considerare de către bibliotecar cu cea mai îndreptățită atenție în ghidarea activității sale potrivit sarcinilor politico-educative pe care partidul le pune în fața frontului cultural. Nu este vorba de o campanie, ci de un act cultural permanent, așa cum concepe partidul munca ideologică în ansamblu.

Crearea instrumentelor de lucru ar facilita sarcina bibliotecarului. Editarea de bibliografii selective adnotate ar depăși calitativ puținele servicii pe care le aduc bibliografiile de titluri și textele fadente pentru manifestări de masă.

O analiză a formelor de pătrundere a cărții printre cititori susține într-un totu acest punct de vedere. S-a vorbit adesea despre răspîndirea prin filiere foarte „misterioase” a literaturii și numai mijlocit prin bibliotecă. Aceste filiere, cum am văzut, se reduc la influențarea reciprocă a cititorilor, la propagarea și difuzarea literaturii în cadrul „intim” al unităților de muncă, al familiei etc. Nu e nimic rău în aceasta, căci însăși prezența cărții în comună este un îndemn pentru lectură. Rezultatele și consecințele sînt însă individuale. Există și cazuri cînd alegerea cărților din rafturi este întîmplătoare sau cedează gustului îndoielnic al unor cititori, ceea ce atrage atenția bibliotecii să-și amplifice rolul de focar propagandistic al cărții. Poate că ar fi bine să închegăm un cerc stabil de cititori pe care să ne bazăm în organizarea periodică a unor dezbateri despre lectură, în inițierea unor cercuri de discuții pe profesii sau vîrste, care să meargă mai departe decît cercurile de citit, să evite urmărirea elementelor primare din cărți și concluziile factice.

În condițiile afluenței cititorilor la bibliotecă și ale muncii perseverente duse de un bibliotecar bine intenționat și harnic, cum e cazul în comuna Mircea Vodă, astfel de reuniuni ar avea menirea să imprime o calitate mai înaltă eforturilor pentru reorganizarea culturii.

Lectura populației din satele Regiunii București

III

Interese multilaterale pentru lectură

Interesele pentru lectură ale populației de la sate sînt variate, cuprinzînd lucrări din diferite domenii: cărți de literatură beletristică, lucrări social-politice, agrozootehnice și de popularizare a științei.

Datele culese cu prilejul cercetării de față sînt edificatoare în această privință.

din totalul cărților de literatură citite în mediul rural sînt cărți de largă accesibilitate. Este vorba de acele opere literare care prin conținutul și forma lor interesează atît copiii și tineretul cît și pe unii adulți aflați în etapa de formare a gustului pentru lectură.

Se constată însă că față de căutarea de care se bucură, cărțile din

Tabel nr. 1

Repartizarea cititorilor pe grupe de vîrstă, după numărul cărților citite — pe materii — în procente —

A	% față de totalul cărților citite			
	Total cărți citite	Cărți de literatură	Cărți agrotehnice	Alte materii
	1	2	3	4
TOTAL din care :	100,0	77,8	14,8	7,4
— de la 8—15 ani	100,0	95,2	2,2	2,6
— de la 16—24 ani	100,0	86,9	7,5	5,6
— de la 25—34 ani	100,0	70,3	18,7	11,0
— de la 35—44 ani	100,0	65,5	30,7	12,8
— de la 45—50 ani	100,0	43,0	44,2	12,8
— de la 51—60 ani	100,0	64,3	28,8	6,9
— peste 60 de ani	100,0	73,9	16,3	9,8

Cifrele cuprinse în tabelul nr. 1 demonstrează faptul că aproape 80% din totalul cărților citite la sate sînt lucrări beletristice. Cartea de literatură, poveștile și povestirile simple, accesibile, au un rol deosebit în formarea gustului și deprinderii lecturii.

Mihail Sadoveanu sublinia faptul că poporul are nevoie pentru a se „deprinde a citi”, de cărți pe înțelesul său, îi trebuie „o poveste cu întîmplări și cu vorbe puține. Inimii lui îi vorbește tot cartea aceea cu limbă simplă, fără flori... Fraza lungă, înflorită și întortochiată, el n-o recunoaște și nu o înțelege, căci el citește cuvînt cu cuvînt, domol“...*)

Analiza lecturii populației de la sate evidențiază faptul că o treime

această categorie nu se găsesc în bibliotecile de la sate în cantități suficiente. De aceea ar fi bine ca aceste lucrări să se reediteze mai des și în tiraje mai mari, ținîndu-se seama și de faptul că fiind foarte solicitate, deteriorarea lor fizică se produce într-un timp destul de scurt.

Analizînd cifrele cuprinse în tabelul nr. 2 se constată că există totuși și un procent de cititori în a căror lectură, în cursul unui an, beletristica nu este de loc reprezentată. Este știut însă că dezvoltarea culturală multilaterală a locuitorilor satelor, reclamă prezența cărții beletristice. Chiar dacă unii cititori încep să citească mai întîi lucrări din alte domenii, datorita bibliotecarilor, a activiștilor culturali și a intelectualilor de la sate este să-i cîștige și pentru cartea beletris-

*) Sadoveanu, M. *Mărturisiri*, Buc., E.S.P.L.A., 1900, p. 37.

tică, pentru ca lectura lor să capete un conținut cit mai complex.

riale bibliografice decît manualul de bază. **) (În anul de învățămînt 1963—

Tabel nr. 2

Repartizarea cărților pe grupe de vîrstă, după numărul cărților de literatură citite

— în procente —

A	Total cititori	din care			
		Citesc cărți de literatură	Repartizarea cititorilor după numărul cărților de literatură citite		
			pînă la 5 cărți	5-10 cărți	peste 10 cărți
1	2	3	4	5	
TOTAL GENERAL					
— de la 8-15 ani	100,0	87,7	55,0	42,4	2,6
— de la 16-24 ani	100,0	98,8	46,8	47,3	5,9
— de la 25-34 ani	100,0	83,5	59,0	40,6	0,4
— de la 35-44 ani	100,0	86,8	58,4	39,7	1,9
— de la 45-50 ani	100,0	79,7	69,9	30,1	—
— de la 51-60 ani	100,0	80,5	72,6	27,4	—
— peste 60 ani	100,0	78,5	57,0	43,0	—

Tabel nr. 3

Repartizarea cititorilor pe grupe de vîrstă, după numărul cărților de agricultură citite

— în procente —

A	Total cititori	Din care citesc cărți de agricultură	Repartizarea cititorilor după numărul cărților de agricultură citite		
			Pînă la 5 cărți	5-10 cărți	peste 10 cărți
			1	2	3
Total general din care: *)	100,0	27,8	89,8	9,0	1,2
— de la 8-15 ani	100,0	5,6	91,3	8,7	—
— de la 16-24 ani	100,0	21,8	98,2	1,8	—
— de la 25-34 ani	100,0	37,6	88,0	12,0	—
— de la 35-44 ani	100,0	42,6	84,9	12,7	2,4
— de la 45-50 ani	100,0	51,9	92,7	4,9	2,4
— de la 51-60 ani	100,0	40,7	91,3	6,5	2,2
— peste 60 ani	100,0	32,3	95,2	4,8	—

Tabelul nr. 3 scoate în evidență locul important pe care îl ocupă cartea agricolă în lectura populației. În satele Regiunii București, 27,8 la sută din totalul cititorilor citesc cărți agrozootehnice. La aceștia trebuie adăugați cursanții de la învățămîntul agricol de masă care nu citesc alte mate-

1964, în Regiunea București numărul cursanților la învățămîntul agrozootehnic a fost de 160 000).

Din prelucrarea datelor privind lectura cărților agrozootehnice s-au desprins de asemenea și alte concluzii care merită să fie reținute. S-a constatat, de exemplu, că la cîteva grupe de vîrstă, numărul femeilor care ci-

*) Menționăm că datele se referă la cărțile de agricultură citite de o parte din elevi ca lectură extrașcolară recomandată în legătură cu lecțiile de agricultură și științele naturii.

**) Așa cum s-a mai menționat, în cercetarea de față nu s-au urmărit și nici nu s-au inclus în datele prelucrate, cititorii și manualele necesare diverselor forme de studiu (școli de stat și cursuri de masă).

tesc cărți agricole precum și numărul cărților de agricultură citite de femei depășesc procentul realizat de bărbați. Acest lucru se explică, în parte, prin aceea că în localitățile din preajma Capitalei, din care trei au intrat în cercetare (Crevedia — raionul Răcari, Conțești — raionul Titu și Ogrezeni — raionul Videle), un număr mare de bărbați lucrează la întreprinderi sau pe șantierul de construcții din București. Totodată, această situație dovedește procesul de schimbare a vechii mentalități potrivit căreia se considera că numai bărbații au nevoie de cunoștințe profesionale, femeilor fiindu-le rezervat numai rolul de gospodine și mame.

Nevoia de informare și documentare izvorită din cerințele agriculturii științifice, îndemnul și îndrumarea cadrelor de specialitate, învățământul agricol de masă, din ce în ce mai cuprinzător și mai temeinic organizat, au determinat un număr însemnat de oameni ai muncii de la sate, să citească lucrări agrozootehnice.

Repartizarea cititorilor pe vârste, ocupații și nivel de instruire, după numărul cărților agricole citite, furnizează date menite să caracterizeze intensitatea și continuitatea lecturii cititorilor de lucrări agrozootehnice. Procentul cel mai mare de cititori de carte agricolă revine populației între 35—60 de ani (peste 40 la sută din totalul cititorilor). Pozitiv este faptul că tot în cadrul acestei grupe se înregistrează cel mai mare procent de cititori care citesc anual 5 și peste 5 cărți agricole. Înseamnă că o parte a populației de la sate care are rol hotărâtor în producția agricolă este preocupată de ridicarea nivelului pro-

crările de popularizare a științei se citesc în număr mic. Trebuie spus că, față de numărul tot mai mare al conferințelor științifice ținute la sate, circulația cărților de popularizare a științei este încă redusă. O cauză a acestei situații o constituie și faptul că unele lucrări de popularizare a științei sînt scrise la un nivel puțin accesibil pentru marea masă a cititorilor de la sate, care nu au încă formată deprinderea de a citi și cărți mai aride. Nici bibliotecarii nu au izbutit însă să realizeze o mai intensă colaborare între factorii care se ocupă cu popularizarea cunoștințelor științifice în mediul rural (specialiști din agricultură, medici, profesori etc.).

Autori și cărți preferate

Fără îndoială că la popularitatea unui autor sau a unei cărți contribuie factori multipli. Preferințele în domeniul lecturii au, de asemenea, o puternică notă personală, dar bogăția de idei și cunoștințe, valoarea artistică a unei lucrări, au un rol primordial. De mare însemnătate este și popularitatea pe care o face bibliotecarul unei anumite cărți, interesul lui de a o face cunoscută unui număr cit mai mare de cititori.

În cadrul studiului întreprins, cercetarea cu privire la răspîndirea cărții de literatură în rîndul populației de la sate s-a efectuat pe baza unor liste cuprinzînd autorii cei mai solicitați și cărțile ce se bucură de un mai mare interes din partea cititorilor. Cercetarea a furnizat următoarele date cu privire la scriitorii români cei mai citați de către cei 1482 de cititori de la sate anchetați:

Tabel nr. 4

Ion Creangă	a întrunit	609	volume citite ¹⁾
Mihail Sadoveanu	" "	587	" "
Mihail Eminescu	" "	301	" "
Petre Ispirescu	" "	268	" "
Ion Luca Caragiale	" "	135	" "
Ion Slavici	" "	90	" "
George Coșbuc	" "	88	" "
Liviu Rebreanu	" "	82	" "
Vasile Alecsandri	" "	61	" "

fesional, pe calea însușirii unor metode științifice de lucrare a pămîntului, de cultivare a plantelor și creștere a animalelor.

Din statistica de bibliotecă și din prelucrarea datelor obținute în cadrul cercetării de față rezultă că lu-

Operele scriitorilor enumerați reprezintă 41,7 la sută din totalul cărților de literatură citite în anul 1963

¹⁾ Volum în accepțiunea de față înseamnă carte citită. Aceeași carte (autor) citită de mai multe ori înseamnă tot atâtea volume citite.

de populația anchetată. Restul de 58,3 la sută sînt opere aparținînd unui număr de 705 scriitori români și străini.

Dintre scriitorii noștri contemporani cei mai solicitați sînt: Marin Preda, Tudor Arghezi, Zaharia Stancu, Titus Popovici și Șerban Nedelcu, citiți de un procent însemnat din totalul cititorilor de la sate.

În tabelul nr. 5, sînt cuprinse cele mai solicitate cărți de literatură română, conform datelor culese în cadrul cercetării.

de la care îndemnul se transmite către restul cititorilor. La sate are loc un fenomen de influențare în domeniul lecturii. O parte a populației, aflată în procesul de formare a deprinderii de a citi, începe și apoi continuă să citească, în măsura în care cineva știe să-i stîrnească interesul pentru carte. Acești cititori simt de asemenea nevoia să clarifice prin discuții unele probleme din cărțile citite. Cînd sînt ajutați, pătrund temeinic miezul cărților și sînt cîștigați definitiv pentru lectură. De aceea este de

Tabel nr. 5

Carte	Autor	Numărul cititorilor	% față de totalul cititorilor
A	B	1	2
<i>Poezii</i>	Eminescu, M.	261	17,6
<i>Amintiri din copilărie</i>	Creangă, I.	246	16,6
<i>Basmе</i>	Ispirescu, P.	198	13,3
<i>Povești</i>	Creangă, I.	189	12,8
<i>Mitrea Cocor</i>	Sădoveanu, M.	124	8,4
<i>Ballagul</i>	Sădoveanu, M.	83	5,6
<i>Momente și schițe</i>	Caragiale, I. L.	78	5,3
<i>Poezii</i>	Coșbuc, G.	68	4,6
<i>Basmе</i>	Creangă, I.	58	3,9
<i>Frații Jderi</i>	Sădoveanu, M.	55	3,7

Dintre lucrările scriitorilor români contemporani, mai solicitate de către toate categoriile de cititori sînt: *Moromeții* de Marin Preda, *Descult* de Zaharia Stancu, 1907, *Versuri și Cartea cu jucării* de Tudor Arghezi, *Setea* de Titus Popovici, *Desfășurarea* de Marin Preda, *Bărăgan* de V. Em. Galan, *1001 de nopți* în tălmăcirea lui Eusebiu Camilar și *Negura* — romanul aceluiași scriitor, *Enigma Otiliei* și *Scrinul negru* de George Călinescu. De asemenea, sînt citite în mai mare măsură lucrările lui Francisc Munteanu, Nicuță Tănase, Petru Vintilă, Eugen Jebeleanu etc.

Studiul preferințelor manifestate de cititori pentru anumite cărți, conduce la o serie de concluzii. Astfel, se constată, că deși anual se editează și ajung în rețeaua de difuzare un număr mare de scrieri literare originale și traduceri, lucrările de debut și cele aparținînd scriitorilor mai puțin cunoscuți, pătrund destul de încet în lectura populației de la sate. Trebuie să treacă un anumit timp pînă cînd titlurile noi ajung să fie cunoscute de cititorii cei mai pasionați.

dorit ca intelectualii satelor să discute des și cu căldură despre cărți cu țărani cooperatori, iar asemenea discuții să se poarte în primul rînd în cadrul bibliotecilor publice. Un sprijin în direcția aceasta pot constitui unele păreri și aprecieri ale cititorilor fruntași, cu privire la cărțile care le-au plăcut.

Bibliotecarul contribuie la formarea și dezvoltarea gustului pentru lectură în măsura în care reușește să cîștige încrederea cititorilor. Pentru aceasta trebuie să cunoască temeinic fondul de cărți al bibliotecii, să dovedească tact în munca cu oamenii, trebuie să fie foarte atent cum recomandă prima oară o carte unui cititor nou. De aceasta depinde ca și în alte împrejurări cititorul să apeleze la ajutorul bibliotecarului.

La popularizarea cărților, o contribuție importantă aduc manifestările de masă organizate de bibliotecă. Se observă în ultima vreme o orientare a muncii de popularizare a cărții către spectaculos, pentru a fi pe gustul celor obișnuiți cu programele artistice. Pînă la un punct, aceasta

nu dăunează ci dimpotrivă amplifică interesul pentru carte. Concursurile ori „procesele literare” se valorifică bine în aceste condiții.

Altfel stau lucrurile însă în cazul prezentărilor de cărți, recenziilor, serilor literare, montajelor, consfătuirilor, care sărăcesc uneori lucrări valoroase, prin prezentări simpliste, fragmentare. Deseori, aceste manifestări nu-și ating scopul pentru că sînt prezentate în săli mari, aglomerate și gălăgioase, cu un public eterogen, într-o atmosferă care împiedică pe cei interesați să le urmărească.

Munca de popularizare a cărții presupune, cu unele excepții, un cadru mai restrîns, participanți pe care îi apropie interese de lectură și preocupări comune. Pentru aceasta, scena e deseori prea departe și sala de spectacole prea gălăgioasă și cu un public divers, neîntrunind aceleași interese și gusturi.

Munca de popularizare a literaturii, organizată de bibliotecă nu trebuie să se limiteze însă doar la lucrările nou apărute. Bibliotecarii și activiștii culturali de la sate trebuie să activeze cu tact și răbdare pentru popularizarea literaturii în mase, să nu considere „învechită” o carte apărută cu un an-doi în urmă.

Tabelele nr. 4 și 5 evidențiază faptul că mulți cititori de la sate reiau, după o vreme lectura unor cărți de căpătîii, în special dintre cele aparținînd clasicilor literaturii române și universale cu care au făcut cunoștință în anii de școală. Acest lucru este și urmarea influenței exercitată asupra părinților de către copiii care aduc de la bibliotecă aceste cărți, sau cer ca părinții să le cumpere, deoarece sînt prevăzute în lectura lor extrașcolară. Odată ajunse în casă indiferent pe ce cale, ele sînt citite cu plăcere de diferiți membri ai familiei.

Despre nivelul ridicat și calitatea lecturii unei părți însemnate a cititorilor din mediul sătesc vorbesc și interesul manifestat față de clasicii literaturii universale și de alți scriitori străini, ponderea pe care cărțile acestora o au în lectura populației.

Stendhal, Balzac, Lev Tolstoi, Solohov, Jules Verne, Frații Grim, Victor Hugo, Mark Twain, Dreiser, H. G. Wells, Hašek, K. Simonov, Prus, Dickens, sînt nume familiare multor cititori de la sate. În listele generale

de preferințe întocmite în cadrul studiului, operele acestor scriitori se învecinează cu ale lui Mihail Eminescu, Mihail Sadoveanu, Ion Creangă sau Tudor Arghezi.

De interes din ce în ce mai mare se bucură lucrările scriitorilor contemporani inspirate din viața nouă a orașelor și satelor patriei noastre. Și atunci cînd e vorba de scriitorii contemporani, preferințele majorității cititorilor se îndreaptă totdeauna spre ceea ce este mai valoros în creația unui scriitor. Nu întîmplător sînt preferate romanele *Moromeții*, *Descult*, *Setea*, altora aparținînd aceluiași scriitor. Ele sînt, ca problematică și valoare artistică, mai aproape de preocupările și gustul cititorilor de la sate.

Analiza preferințelor cititorilor evidențiază și o anumită inerție manifestată în orientarea unui număr important de cititori către lucrări literare care cu ani în urmă în mod justificat au fost situate pe prim plan.

Cu privire la cartea agricolă, poate fi subliniat faptul că între cărțile cu conținut agrozootehnic solicitate de către cititori se numără în primul rînd broșurile apărute în *Mica bibliotecă agricolă*. Un interes deosebit suscită lucrările ce tratează despre ramurile principale ale agriculturii Regiunii București. Lucrările despre cultura porumbului au fost citite de 20,1 la sută din totalul cititorilor de carte agricolă, cele despre creșterea păsărilor de 1,4 la sută, cultura grîului de 13,8 la sută, cultura plantelor de cîmp de 13,2 la sută etc.

Cititorii participă activ la viața culturală a satului

Datele culese cu prilejul cercetării de față demonstrează încă o dată legătura strînsă care există între diferitele compartimente ale activității cultural-educative care se desfășoară în satele noastre.

Datele cuprinse în tabelul nr. 6 ilustrează cîteva laturi ale procesului complex de culturalizare a populației la sate. Este evidentă interdependența dintre lectură și participarea cetățenilor la activitățile cultural-educative de masă ce se desfășoară la sate.

Çiștigat pentru lectură prin intermediul ziarului și al cărții, cititorul simte nevoia de a-și lărgi orizontul cultural pe calea participării la acti-

Participarea populației de la sate la diferite activități cultural-educative de masă

— în procente —

A	Total persoane anchetate	din care: citorii
	1	2
URMĂRESC cu regularitate emisiunile de radio, radioficare, televiziune — NU URMĂRESC	100,0 100,0	52,6 34,1
PARTICIPĂ cu regularitate la manifestările cultural-artistice — NU PARTICIPĂ	100,0 100,0	59,0 26,6
CITESC obișnuit ziare și reviste — NU CITESC	100,0 100,0	65,4 17,2
FAC PARTE din colectivele de muncă ale insti- tuțiilor culturale de la sate, din formații artis- tice, grupe de lectori etc. — NU FAC PARTE	100,0 100,0	72,2 46,0

vitătea desfășurată în cadrul căminu-
lui cultural, audierea emisiunilor de
radio, vizionarea programelor de tele-
viziune, a filmelor etc. Fără îndoială
însă că lucrurile se petrec și invers.
Artistul amator, cel care ascultă emi-
siunile de radio, vizionează filme și
programe la televiziune, ajunge firesc
să citească, lectura contribuind la
lărgirea orizontului literar-artist, la
adâncirea și consolidarea cunoștințe-
lor sale în diferite domenii.

Marea masă a cititorilor consideră
foarte necesare discuțiile cu bibliote-
carii în vederea alegerii cărților pen-
tru lectură. Un procent însemnat din-
tre cititorii anchetați, peste 30 la sută,
s-au arătat însă dornici să-și aleagă
singuri cărțile, cerind ca biblioteca
să fie organizată pe principiile raftu-
lui liber. Este vorba de cititorii cei
mai evoluți, care doresc să ia astfel
contact direct cu fondurile de cărți
existente în biblioteci.

Cititorii care doresc să consulte
bibliografiile și cataloagele sînt încă
număr mic. Aceasta se explică prin
faptul că, în general, bibliotecile de
la sate nu dispun încă de asemenea
instrumente de informare bine orga-
nizate, iar cititorii, necunoscînd prac-
tic avantajele pe care le prezintă,
nu s-au putut exprima în cunoștință

de cauză, atunci cînd au fost an-
chetați.

Este necesar să fie mai intens va-
lorificate materialele bibliografice
editate pe plan central precum și
cele elaborate pe plan local. Cititorii
trebuie învățați și ajutați să foloseas-
că variata bibliografie de recomandare
trimisă la sate, prin organizarea de
discuții colective și prin desfășurarea
unei munci sistematice în această di-
recție cu fiecare cititor în parte. Cînd
fiecare cititor se va convinge cel pu-
țin o dată din proprie experiență de
ajutorul pe care îl constituie o biblio-
grafie, va căuta singur și va prețui
materialele de acest fel.

Munca de popularizare a cărții des-
fășurată de biblioteci trebuie să se
incadreze în mai mare măsură în an-
samblul activităților cultural-educative
la sate. Imbunătățind colabora-
rea cu căminul cultural și ridicînd
continuu nivelul muncii de populari-
zare a cărții, activitatea bibliotecilor
va căpăta un spor de eficiență, antre-
nînd la lectură un număr tot mai
mare de oameni ai muncii.

Ion CIOTLOȘ
Gheorghe BALINT

MERIDIANELE LUMII

Militantă activă pentru pace, pentru coexistență pașnică bazată pe respectarea independenței și suveranității naționale, România socialistă a depus și depune eforturi însemnate pentru menținerea păcii în lume. Glasul poporului român, constructor al socialismului, s-a făcut auzit în cele mai înalte foruri și organisme internaționale, ca o chemare la rezolvarea pe cale pașnică a tuturor problemelor litigioase dintre state. Propunerea delegației Republicii Populare Române la cea de-a XV-a Sesiune a O.N.U. — propunere reluată la Conferința de la Grenoble — de a se educa tineretul în spiritul păcii și prieteniei între popoare, se înscrie printre acțiunile menite să înlăture pericolul unei noi conflagrații mondiale, ca un act de o deosebită importanță în istoria umanității. Chemarea formulată de poporul nostru de la tribuna celui mai înalt for internațional a găsit un larg răspuns în opinia publică mondială.

Scrisoarea tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej adresată Marii Adunări Naționale, adevărată sinteză a politicii interne și externe a țării noastre, consemnează: „Corespunzător intereselor fundamentale ale poporului român, ale cauzei socialismului și păcii în lumea întreagă, Republica Populară Română va înfăptui și în viitor o politică externă de prietenie și alianță frățoasă cu țările socialiste, de sprijinire a dreptului popoarelor de a dispune liber de soarta lor, de contribuție activă la consolidarea păcii și micșorarea încăldării, o politică de dezvoltare a colaborării internaționale și de largire a relațiilor cu toate țările, pe baza principiilor coexistenței pașnice a statelor cu orînduiri social-politice diferite. Cu perseverență neslăbită, partidul și guvernul nostru va depune în continuare eforturi pentru unitatea și coeziunea forțelor mondiale ale socialismului și păcii, pentru înfăptuirea aspirațiilor supreme de pace și progres ale întregii omeniri”.

★

Un mijloc important pentru a face cunoscute oamenilor muncii din Republica Populară Română realitățile din alte țări, îl constituie literatura cu caracter de informare, cărțile de călătorii și reportaje. În anii de după eliberare, în țara noastră au apărut numeroase lucrări prezentînd realizări din țările socialiste, pagini din istoria altor popoare, efortul depus de țările eliberate pentru vindecarea rănilor pricinuite de dominația colonialistă etc. Editurile pun la îndemîna cititorilor nenumărate volume cu o bogată arie tematică, satisfăcînd cele mai variate cerințe.

Vorbînd despre literatura de informare trebuie amintită, în primul rînd, activitatea depusă în acest sens de Editura politică. Astfel, numai în anul 1964 în Editura politică au apărut: I. Nișescu — Coloniile portugheze; Eugen Phoebus — Odiseea Ciprului; Jack Woodis — Calea Africii etc.

În Editura științifică, în anul 1964 au apărut volumele Marea Britanie de M. Pădureleanu, documentatele monografii Republica Malgașă de I. Voleđi și Angola de Eugen Obrea.

În cadrul acestei bogate literaturi de informare, colecția „În jurul lumii” apărută la Editura tineretului, se bucură de aprecierea cititorilor, în special a celor tineri.

Cunoașterea altor țării este o ispită la care nu rezistă nimeni. Dar dacă sînt țări care n-au fost vizitate, sau dacă durata unei excursii într-o țară sau alta nu este în măsură să reliefeze toate aspectele, amatorul de călătorii își completează imaginea cu relatările făcute de alții. Această curiozitate firească de cunoaștere a diferitelor popoare, a obiceiurilor și tradițiilor din diferite

țări este satisfăcută, în bună măsură, de literatura de călătorii. Insemnările lui Goethe, Stendhal, Heine, cărțile lui Jules Verne, reportajele lui Egon Ervin Kisch sau impresiile de călătorie ale lui Al. Sahia, Geo Bogza, G. Călinescu, Al. Rosetti, Demostene Botez — ca să nu pomenim decât unele dintre cele mai reprezentative nume — sînt citite cu aviditate. Cu harta sau globul în față, răsfoind filele cărții, tînărul întreprinde călătorii imaginare în cele mai îndepărtate colțuri ale lumii, cunoaște țări, popoare și civilizații străine. În cele 43 de titluri apărute pînă în prezent, colecția „În jurul lumii” a cuprins țări situate pe toate continentele lumii*).

Folosind ca modalitate artistică de prezentare reportajul sau nota de călătorie, eseu sau descrierea, cărțile, publicate în această colecție cuprind o tematică bogată. Unele volume fac incursiuni într-o singură țară (R. D. Germană, Polonia, Cuba, Albania, S.U.A., Japonia, India), altele grupează, pe o idee, un grup de țări (Impresii de călător, Note de drum, Continentul vulcanic, Salt la antipodi) sau se ocupă de țările recent eliberate (Republica Mali, Africa de Sud, Indonezia). Diversitatea și bogăția materialului, reliefaarea modului de viață și a tradițiilor țărilor respective, descrierea „culorii locale”, a vieții culturale și artistice, pun la îndemîna tînărului cititor lucrări de certă valoare informativă, într-o finută artistică corespunzătoare.

Volumul Impresii de călător de Dumitru Popescu de pildă, ne călăuzește prin Cuba, Egipt și Irak. Autorul vizitează Cuba, Sierra Maestra de unde a pornit în marș triumfal armata revoluționară, acei „barbudos” care au uimit lumea prin tenacitatea și eroismul lor; autorul străbate apoi Egiptul în plină efervescență, se oprește în Bagdadul celor „O mie și una de nopți” în care și-au primit pedeapsa trădătorii de soiu împilatorului Nuri Said. Dar notele de călătorie ale lui Dumitru Popescu nu se opresc numai la aceste aspecte. Cu multă finețe, autorul redă imagini artistice de o mare frumusețe; pitorescul Havanei și Alexandriei, farmecul piramidelor egiptene și al grădinilor suspendate ale Semiramidei, Babilonul...

Înfățișînd aspecte din viața poporului indian, Harry Sichrovski consemnează în volumul India își șterge lacrimile drumul nou pe care a pășit poporul pentru vindicarea rănilor pricinuite de jugul colonial. După ce în cartea apărută anterior — India fără valuri — demascase imperialismul colonialist care a ținut această mare țară în mizerie și obscurantism, autorul face în noul volum, o profundă analiză a situației social-politice și economice a Indiei de azi, demonstrînd, pe baza unor fapte de necontestat, că singurul drum care duce spre o viață luminoasă, spre bunăstarea acestui popor exploatat și asuprit decenii de-a rîndul, este deplina independență economică și politică. Acum, după ce și-a cîștigat independența, India își șterge lacrimile — constată autorul. Dar el trage parcă concluzia: lacrimile se vor usca pentru totdeauna numai cînd acest popor care numără 400 000 000 de suflete își va lua soarta în propriile mîini. Și Harry Sichrovski crede în aceasta cu tărie.

Datorită conținutului său, a măiestriei artistice cu care au fost reliefate frumusețile Indiei — peisajul, marile monumente, tradițiile, folclorul etc. — volumul s-a bucurat de succes în rîndul cititorilor, fiind tradus în limbile rusă, maghiară, cehă și polonă.

Făcînd parte dintr-o delegație sindicală română care a vizitat Republica Mali, imediat după ce acest stat și-a cucerit independența, Eugen Pop a scris Bate tam-tam-ul pe Niger, carte care înfățișează cu multă sensibilitate efortul poporului malian de a-și clădi o viață nouă. Începînd de la „Cine vizează pașaportul” în care relevă că malienii sînt stăpîni pe destinele lor și pînă la „Plecarea beretelor”, adică a ultimelor unități colonialiste, autorul ne dezvăluie aspecte zguduitoare care stigmatizează asuprirea națională, dar, în același timp, relevă solidaritatea poporului malian, frumusețea morală a celor treziți la o viață nouă. Pe reporter nu l-au lăsat indiferent frumoasele obiceiuri

*) Vezi bibliografia anexă.

și legende născute de-a lungul Nigerului: Legendele despre Pembe-balanza și Faro, cele despre numu și Mariko, dansurile și cîntecele ș.a. sînt redade într-un stil plăcut, viu, în capitolele intitulate sugestiv „Savana”, „cine-i Mariko? Eu sînt Mariko”, „urmașii legendarilor numu”.

De o bună primire din partea publicului nostru s-a bucurat și volumul Continental vulcanic de Artur Lundkvist, cunoscut scriitor și poet suedez, laureat al „Premiului Lenin pentru pace” și al Premiului Nobel. Purtîndu-ne cu închipuirea pe meleagurile înSORITE ale Americii Latine, autorul străbate principalele localități din Venezuela, Columbia, Ecuador, Peru, Bolivia, Chile, Argentina, Paraguay și Uruguay, vizitează așezări indiene pe care le descrie cu vădită simpatie, stă de vorbă cu personalități politice și artistice. Lundkvist vorbește despre partea de sud a continentului american ca despre un continent vulcanic, locul unde violentele erupții subpămîntene mătură tot ce le iese în cale. Dar autorul nu se referă numai la astfel de fenomene naturale, ci și la lupta împotriva regimurilor dictatoriale, la forța vulcanică a maselor care se ridică la luptă pentru o viață mai bună, pentru libertate și democrație. Peisajul, coloritul viu, specific al ținuturilor străbătute impresionează, dau cititorului senzația că se află, alături de scriitor, ca membru al grupului care parcurge întinsele regiuni ale continentului sud-american.

Anul 1964 a înscris, de asemenea, apariția unor volume deosebit de interesante. În volumul Zigzag pe mapamond, Ioan Grigorescu reușește să ne transmită o imagine sugestivă a lumii în care trăim, văzută în contrastele ei și totodată luminată de speranțele de pace și de năzuința proprie tuturor popoarelor, spre o viață mai bună. Călător neobosit, autorul Obsesiei, Pasărei Fenix și al volumului Cocteil-Babilon, Ioan Grigorescu cuprinde în noul său volum, într-un simbolic zigzag pe mapamond, cele mai reușite pagini din Invinsul Terek, Pasărea Fenix și Cocteil-Babilon, adăugite unor reportaje inedite scrise în urma unor călătorii în Grecia, Cipru, India, Indonezia și Franța. Pretutindeni în călătoriile sale, autorul a înfîlțit prieteni ai României. În Indonezia, românii sînt „sudara-sudara”, adică frați, în Philadelphia, în fața pietrelor lui Brâncuși, vizitatorii rostesc cu respect numele țării noastre, deasupra Himalaiei este evocat numele lui Radu Belleș, „primul pilot român care a încercat să zboare peste tîmpla căruntă a Everestului”.

Înlănțuind escalele călătoriilor sale pe linia frîntă a unui zigzag, Ioan Grigorescu a ținut ca această carte să fie o pledoarie în favoarea înțelegerii între popoare, o chemare la dezvoltarea celor mai nobile sentimente umane. Motto-ul cu care-și deschide volumul: „O lume de lumină, de bucurie, de înțelegere între oameni și de dreptate... Ce minunat ar putea fi pămîntul!” este edificator în acest sens.

Străbătînd 30 000 de kilometri prin Uniunea Sovietică, V. Nicorovici are prilejul să constate realizările înfăptuite de oamenii sovietici, consemnîndu-le în paginile volumului între Riga și Irkutsk. Autorul își propune să dea o imagine a construcției comunismului în U.R.S.S., referîndu-se, în acest sens, la cele mai variate domenii ale activității oamenilor sovietici: industria, agricultura, cosmonautica, cultura etc. Prin bogata sa informație, prin discernămintul și acuratețea stilului reportericesc, între Riga și Irkutsk se înscrie, alături de volumele apărute anterior (Meridiane sovietice de Geo Bogza, Corespondent în U.R.S.S. de Wilfred Burchett și Prin U.R.S.S. de Demostene Botez), în valoroasa literatură despre marea țară prietenă.

Volumul lui Jean Villaine și astfel zămislit dumnezeu apartheidul este un viguros act de acuzare și o înflăcărată chemare la lupta de eliberare națională și socială a poporului din Republica Sud-Africană. Autorul prezintă istoria Africii de Sud, demască teroarea rasială practică de-a curcurele stăpînitoare, lupta mereu crescîndă a maselor împotriva politicii de apartheid.

Fresca înfățișată de publicistul Jean Villaine, despre care Arnold Zweig spunea că este un scriitor, „care nu-și poartă talentul ca pe o bijuterie, ci ca o armă de luptă” relevă zguduitorul realitate din Republica Sud-Africană,

aidoma cu iadul imaginar. „Da, da — afirmă autorul — dau mărturie: iadul există, iar inima-i se află la câteva mii de picioare sub asfaltul din Johannesburg”. După lectura cărții, cititorul își poate forma o imagine veridică a mizeriei și umilinței la care sînt supuși sudafricanii, ajungînd la concluzia că această plagă trebuie înlăturată de pe trupul omenirii, căci numai atunci va începe o nouă istorie — lipsită de barbarie — a Africii de Sud.

De un gen deosebit sînt volumele Acasă la... de L. Sărățeanu și Corturi în Pamir de Sorin Ciulli și Mihai Tunaru. Acasă la... reprezintă un gen inedit de „note de drum”. În acest volum sînt creionate ample portrete ale unor orașe văzute prin prisma unor personalități ale literaturii sau artei universale, care s-au născut sau au trăit în aceste așezări. Autorul vizitează Londra orașul unde a trăit și creat marele Dickens — „omul care a inventat ceața” — romancierul care a dat viață unor pagini nemuritoare. La Paris, L. Sărățeanu ne introduce în atmosfera în care a lucrat Victor Hugo. În Geneva cititorul este condus pe urmele lui Jean Jacques Rousseau, dar și prin Geneva modernă care adăpostește nenumărate organisme internaționale. Stratford-on-Avon ni-l evocă pe William Shakespeare, marile poet au tuturor timpurilor, veșnic tînr... de peste 400 de ani. La Weimar, autorul îl evocă pe Goethe, care cerea în ultimele clipe ale vieții „mai multă lumină” și constată cu bucurie că din casa lui au dispărut tenebrele. Vizitînd aceste orașe — la care trebuie adăugate Roma, Anvers, Damme, Zelazova Wola — L. Sărățeanu cercetează casele memoriale, unde au trăit mari creatori de cultură și artă, dar, în același timp, nu neglijează orașul modern, cu viața lui, cu problematica lui actuală.

Împletînd reportajul de călătorie cu aventură, volumul Corturi în Pamir semnat de Sorin Ciulli și Mihai Tunaru descrie peripecțiile unei călătorii pe „Acoperișul lumii”. Sorin Ciulli este primul român care a escaladat înaltele vîrfuri ale Pamirului. Străbătînd partea europeană și asiatică a Uniunii Sovietice, într-o călătorie în care ochiul este fermecat de frumusețea peisajului, Sorin Ciulli ajunge pe „marea albă” a gheșarului Fedcenko, această poartă spre marile văzduhuri. Înfruntînd greutăți de neînchipuit, împreună cu alți temerari, ia cu asalt înălțimile, care în aceste locuri întrec 6000 de metri altitudine. Și, victorie! la 6280 m., vîrful cucerit n-a mai fost călcat de picior de om. Alpinistul român, împreună cu Fred — încercatul sportiv sovietic — vor fi nașii; vîrful se va chema Dubna! Dar peripecțiile nu s-au terminat... De la prima pînă la ultima filă, cititorul e solicitat să participe la eșecurile și victoriile eroilor.

Interesante prin bogăția și noutatea materialului pe care-l surprind, sînt și volumele Insulele pierdute de Bengt Danielsson — amplu reportaj despre Insulele Marchize — și Grecia de Alexandru Șiperco.

Avîndu-se în vedere în continuare necesitatea de a se asigura o tematică bogată, complexă, Editura tineretului va publica, în perioada ce urmează, în cadrul colecției „În jurul lumii”, noi volume: un amplu reportaj despre Germania de Horia Liman, impresii din Anglia, Franța și Italia de D. Popescu, portretul Americii Latine schițat de D. Păcuraru, un reportaj din țara prietenă și vecină — Iugoslavia de Victor Birlădeanu, precum și notele de drum din Afganistan ale lui Mirdel și un itinerar prin S.U.A. semnat de cunoscutul scriitor american John Steinbeck.

★

Prin bogatul său conținut, prin varietatea aspectelor prezentate, colecția „În jurul lumii” poate constitui un binevenit prilej pentru organizarea unor instructive întîlniri și discuții cu cititorii, în biblioteci. (Organizarea de discuții în fața hărții, itinerarii tematice care să cuprindă un număr de țări sau probleme, concursul gen „cine știe răspunde”, „călătorii” intitulate: Orașele lumii sau Scriitorii despre... (o țară sau o temă anume), iată numai câteva acțiuni care sînt nu numai interesante, ci și utile pentru cititorii de toate vîrstele.

BIBLIOGRAFIE

- GALAN, V. EM. *Mesajul lui U Iun Tuo*, 1955. 312 p.
- BOGA, GEO. *Meridiane sovietice*, 1956. 112 p.
- GULIA, GH. *În țara lui Jan Hus*, 1956. 146 p. (R. S. Cehoslovacă).
- KOPALIN, I. *În țara vulturilor de munte*, 1956. 118 p.
- ASKENAZI, LUDWIG. *Primăvară germană*, 1957. 230 p.
- MAIORESCU, T. G. *Călătorie prin vreme*, 1957. 118 p. (U.R.S.S.).
- DELEANU, HORIA. *Orașe și teatre*, 1958. 130 p. (Germania-Italia).
- MAUFRAIS, R. *Aventuri la Matto Grosso*, 1958. 204 p.
- MORARU, NICOLAE. *În lumea contrastelor*, 1958. 192 p. (Brazilia).
- OBRAZTOV, SERGHEI. *Londra*, 1958. 168 p.
- POLEVOI, BORIS. *Impresii din America*, 1958. 440 p.
- RADIAN, MINZU. *Itinerar coreean*, 1958. 324 p.
- CORBEA, DUMITRU. *De peste țări și mări*, 1959. 126 p. (R. D. Germană, R. P. Albania și R. D. Vietnam).
- DANCIULESCU, VIRGIL. *Prieteni de departe*, 1959. 162 p. (R. D. Vietnam).
- NICOLAU, RAJA. *Străbătînd India*, 1959. 144 p.
- POLEVOI, BORIS. *Impresii din America*, 1959. 440 p. (ediția a II-a).
- ȘIPERCO, ALEX. *Note de drum*, 1959. 326 p. (Suedia, Franța, Italia și Mexic).
- CORBEA, DUMITRU. *De peste țări și mări*, 1960. 184 p. (ediția a II-a adăugită).
- KISCH, EGON ERWIN. *Salt la antipodi*, 1960. 552 p.
- MIHAILOV, N. N. *De la Polul Sud la Polul Nord*, 1960. 175 p.
- STANCU, HORIA. *Călătorind prin țările nordului*, 1960. 208 p.
- *** — *Sub cerul Indoneziei*, 1960. 278 p.
- GRIGORESCU, IOAN. *Pasărea Fenix*, 1961. 152 p. (R. P. Polonă).
- ȘIPERCO, ALEX. *Note de drum*, 1961. 326 p. (ediția a II-a).
- BOTEZ, DEMOSTENE. *Prin U.R.S.S.*, 1962. 224 p.
- BURCHETT, WILFRED. *Correspondent în U.R.S.S.*, 1962. 360 p.
- BUZILA, BORIS. *În întîmpinarea soarelui*, 1961. 192 p. (Mongolia).
- POPESCU, DUMITRU. *Impresii de călător*, 1962. 240 p. (Egipt, Irak, Cuba).
- SICHROVSKY, HARRY. *India își șterge lacrimile*, 1962. 320 p.
- SIDOROVICI, ALEX. și BRUCAN, SILVIU. *America văzută de aproape*, 1962. 232 p.
- SIMONOV, K. *Note de drum din Japonia*, 1962. 126 p.
- GRIGORESCU, IOAN. *Cocteil-Babilon*, 1963. 256 p. (S.U.A.).
- LUNDKVIST, ARTUR. *Continental vulcanic*, 1963. 464 p. (America de Sud).
- POP, EUGEN. *Bate tam-tam-ul pe Niger*, 1963. 174 p. (Mali).
- ȘIPERCO, ALEX. *Grecia*, 1963, 184 p.
- URBANZYK, A. *Cu pluta pe Baltica*, 1963. 168 p.
- DANIELSSON, B. *Insulele pierdute*, 1964. 240 p. (Insulele Marchize din Marea Sudului).
- GRIGORESCU, IOAN. *Zigzag pe mapamond*. 1964. 488 p. (Indonezia, S.U.A., Polonia, Cipru, Franța, U.R.S.S. India, Grecia).
- NICOROVICI, VASILE. *Între Riga și Irkutsk*, 1964. 320 p.
- SARATEANU, LEON. *Acasă la...*, 1964. 196 p. (Stratford-on-Avon, Londra, Paris, Viena, Weimar, Anvers, Varșovia etc.).
- VASILE, T. *Prin arhipelagul nipon*, 1964. 200 p.
- VILLAINÉ, JEAN. *Așa zămislă dumnezeu apartheidul*, 1964. 129 p. (Africa de Sud).
- CIULLI, SORIN și TUNARU, MIHAI. *Corturi în Pamir*, 1965. 240 p.

A. SUFRIN

Recenzia și recenzentul

Există, neîndoicnic, o artă a scrișului, o tehnică inspirată a cristalizării frumosului prin cuvânt. Dar tot atît de neîndoicnic îmi pare și existența unei arte a cititului. Căci există o artă a cititului...

Scriitorul se adresează cititorilor cu secrete speranță că va fi înțeles *pe deplin*. Speranța sa pleacă de la convingerea că printre lectorii săi, chiar dacă nu toți la fel de comprehensivi, se vor găsi unii care depășind stadiul familiarizării cu textul, merg la semnificații, rețin sunetul unic, timbrul particular. Aceștia, receptivi, se cufundă în universul cărții, îi percep mesajul și farmecul.

S-a spus că astfel de cititori ar trebui să fie criticii literari. Dacă nu sint e din vina lor... Totuși nu numai criticii înțeleg și pot comenta o operă literară. Pot face lucrul acesta mulți alți cititori, cu condiția să dispună de o pregătire corespunzătoare, de o cultură filologică și estetică. Și mai ales o pot face cei care și-au însușit o *disciplină de lectură*. Poate că „disciplină de lectură” să sune emfatic, totuși adevărul este că oricît de informat ar fi un cititor prezumtiv, dacă el nu e și un lector *format* în spiritul citorva *deprinderi* sau reguli de inițiere, patima cititului suferă. Afectată de nesistemizare sau de discontinuitate, lectura se resimte mai ales în facultatea de asimilare, în discrepanța impresiilor. Așadar, e esențial să știm *cum* să citim. Esențial mai ales dacă vrem, mai departe, să și împărtășim din impresiile culese de pe urma lecturii.

Cum să citim? Îndeobște, sprijinindu-ne nu numai pe recenzii decupate din presă, ci pe propriile impresii culese din lectură. A limita prezentarea unei cărți doar la ce au spus alții despre aceasta, înseamnă a sărăci de conținut o muncă în care precumpănitoare este vibrația intimă a recenzentului.

Pentru a fi nu numai cititori ai unei cărți ci și recenzentii ei, mi se pare important să nu ne rezumăm la

o singură lectură a cărții pe care am ales-o. O singură lectură e de natură să ne comunice ceva, poate fundamental însă neconsolidat, despre tema, subiectul și caracterul eroilor operei. Se impune cînd e vorba de o lucrare valoroasă sau cînd, dimpotrivă, lucrarea e slabă, confuză, deficitară ideologic sau artistic, o a doua lectură. Cea de-a doua lectură are mai totdeauna caracterul unei verificări. Verificăm dacă primele impresii rezistă, dacă nu e loc de corectări (îmbogățiri sau restrîngerii), dacă am perceput clar, ordonat, adîncit, sensurile ei, dacă sintem în stare pe baza observațiilor adunate, să formulăm o judecată de valoare. Fără a doua lectură, care nu mai are rolul unei luări de contact ci de revedere și care reprezintă o lectură de lucru, cu creionul în mînă și foaia de însemnări alături, nu există bază suficientă pentru aprecieri, discernămintul cel mai acut se exercită șovăitor sau hazardat. Ca cititori, putem să citim mai superficial (deși nu este de dorit) sau mai atent. Ca cititori-recenzenti nu mai e de loc indiferent cum citim, fiindcă ne asumăm obligația de a călăuzi și pe alții prin reflecțiile și verdictul nostru.

Ce interesează în primul rînd, este să percepem exact cu ce fel de carte avem de-a face, adică să distingem problematica ei, ideile pe care le susține. Evident că ne dăm seama de aceasta *din acțiune*, dar adesea și din telurile personajelor, din mentalitatea lor și din dezbaterile pe care ele le angajează. O dată lămurită această chestiune, trebuie să reținem cine sint individualitățile care simbolizează un punct de vedere sau altul, adică să distingem ce exprimă și ce gîndesc personajele fie despre ele înșele, fie despre relațiile și procesele ce le definesc în desfășurarea epică, lirică sau dramatică.

De îndată ce am clarificat și acest aspect, vom îndrepta preocuparea noastră și spre alte detalii, cum ar fi compoziția, atmosfera epocii sau mediului evocat, verva dialogului etc. Cu alte cuvinte, ce reținem pentru o eventuală recenzie ține de un schelet al prezentării pe care intenționăm să o redactăm. Fără acest minimum de date nu e posibilă nici un fel de expunere corectă, logică. Putem să ne preocupăm de aspecte mai importante sau mai periferice ale unei scrieri, niciodată n-avem dreptul să neglijăm

în prezentarea ei ceea ce i-ar putea servi drept ax, drept nucleu ordona-tor. Iar acest nucleu pleacă sau se constituie din cunoașterea unor referin-țe despre locul și timpul acțiunii, despre eroii ei și actele lor, despre obiectivele pe care aceștia le urmăresc, despre proiectele pe care le inițiază, despre idealurile ce le însușeștesc mintea și inima.

Cîteva exemple spre edificare. Din-tre foarte numeroasele ce stau la în-demînă să reținem romanul lui Mihail Sadoveanu *Nicoară Potcoavă*. Este o operă destinată evocării trecutului de luptă al poporului, ce valorifică într-o viziune nouă încercări mai vechi ale scriitorului. Eroul principal e Nicoară Potcoavă, luptătorul patriot care do-rește deopotrivă să scape Moldova de jugul turcesc ca și de povara lăco-miei boierești. Ajutat de răzeși, el dă lovituri intereselor feudale și pro-movează prietenia cu popoarele înve-cinate, cazaci, tătari, polonezi etc. Ce se reține deci din roman? În primul rînd faptul că Nicoară Potcoavă este un exponent al păturilor de țărani liberi. Aceștia au conștiința datoriei lor, ei făuresc istoria. În opoziție cu pornirile hrăpărete ale unor boieri, eroii romanului duc mai departe vi-sul unei Moldove prospere și neim-pilate. Firește, cititorul-recenzent va expune și considerații despre ritmul narațiunii, despre farmecul liric al descrierilor etc. Caracterizarea sa însă trebuie să fixeze mai întîi ideile fun-damentale.

La fel stau lucrurile și în cazul unei cărți inspirată din contemporaneitate. Aș reține romanul lui Marin Preda, *Risipitorii*. Aparent, romanul e alcă-tuit din mai multe romane: unul al căsniciei, altul al sincerității în prietenie, altul al seriozității profesionale. Spun aparent fiindcă în rea-litate *Risipitorii* unifică planurile, dis-parate la o primă vedere, în albia unei unice preocupări, cea legată de etica omului socialist, dator să tră-iască, indiferent de profesie, în res-pectul demnității, al integrității su-fletești și spirituale. Ca atare docto-rul Sirbu, doctorul Munteanu, Vale, Constanța ș.a.m.d. tind să illustreze ipostaze ale omului care s-a eliberat de servituțile vechii lumi și trăiește, solidar cu ceilalți, înnobilitarea prin re-voluție.

După cum se vede, notele succinte pe marginea romanelor *Nicoară Pot-coavă* și *Risipitorii* subliniază ideea de bază a celor două cărți, semnifi-cația lor artistică, mesajul pe care îl transmit. Este elementul de rezis-tență, nucleul indispensabil al ori-cărei recenzii. Restul sînt adaosuri utile, chiar foarte utile și variază în funcție de orizontul comentatorului și de cerințele celor care îi solicită ajutorul. De pildă, observațiile stilis-tice întregesc profilul unei opere li-terare. Vom apela la ele într-o cro-nică, dar ne vom dispensa într-o pre-zentare orală cu scop informativ.

Acest element de cîntărire a datelor recenziei în funcție de rostul ei și de public se impune indiferent dacă recenzentul înfățișează cartea unui clasic, a unui notoriu sau a unui debutant. În prima situație el interpretează o lucrare cu reputație bine stabilită și va avea grijă să dez-văluie care sînt temeiurile răspîndirii ei, în cealaltă își va expune părerile cu un spor de grijă pentru a nu peri-clita șansa autorului puțin cunoscut de a se consacra. Evident, asta nu înseamnă tratare apologetică, ci inte-res obiectiv pentru aprecierea meri-telor și depistarea insuficiențelor. Cînd banalitatea rezolvărilor sare în ochi sau recenzentul simte că textul prezintă fisuri ideologice, el are obli-gația să le amintească, tocmai pentru că se consideră angajat față de cei pe care vrea să-i orienteze.

Riscul condiției recenzentului, aee-sea multiplu, rezidă cu osebire în abordarea convențională a faptelor li-terare. De aci decurg lipsa de relief a însemnărilor, (înțîlnită și în unele aprecieri bibliografice), șablonul plic-ticos care descurajează pe cititor și-l derutează și tot de aci crîsparea, lipsa de curaj, manifestată nu numai în timiditatea verdictelor ci și în pu-ținătatea impresiilor.

Cititorul-recenzent trebuie să se dă-ruiască în actul său, care este un act de cultură. Ce îl stimulează pe mai departe este sentimentul că datorită lui cartea cîștigă noi prieteni ai slo-vei tipărite.

H. ZALIS

„O LUME ÎNTREAGĂ”

roman de Radu Tudoran

Text ajutător pentru pregătirea unor manifestări de masă

„Dacă te ostenești să cuprinzi măcar cu mintea înținderea acestei lumi, înseamnă că nu mai ești chiar așa de mic în fața ei... și cu cât știi mai multe, cu atât te poți socoti mai stăpîn peste ea.”

Radu Tudoran

I. Indicații metodice

Menit să vină în ajutorul bibliotecarilor, acest material nu este închisat în formele rigide ale unui anumit gen de manifestare de masă. Materialul oferă date asupra vieții și activității scriitorului Radu Tudoran și prezintă romanul acestuia *O lume întreagă*, oferind bibliotecarilor posibilitatea de a-l folosi pentru organizarea unei prezentări, recenzii, seri literare, a unei consfătuiri sau a unui concurs literar în legătură cu această carte.

Precizăm de la început că, în forma aceasta, materialul nu este scris pentru cititori ci pentru bibliotecari, constituind pentru aceștia o sursă de informare și totodată un ajutor în înțelegerea problematicii romanului și a mesajului acestuia. Bibliotecarii vor putea astfel să organizeze manifestarea, întocmind ei înșiși textul necesar, în funcție de publicul cărora se adresează, de scopul pe care-l urmăresc cu acțiunea respectivă. Se asigură astfel un contact mai direct al bibliotecarului cu publicul și totodată, acțiunea capătă o notă de originalitate, excluzând formulările șablon, stereotipe.

Manifestarea ce se va organiza în bibliotecă în legătură cu romanul *O lume întreagă*, se va adresa copiilor între 10—14 ani, pentru care și este de altfel scrisă cartea. Un bun prilej pentru organizarea unei asemenea acțiuni este ziua de 1 Iunie, Ziua internațională pentru apărarea copilului. Prin mesajul său, prin problemele de bază pe care le dezbate, cartea *O lume întreagă* este adecvată prezentării cu ocazia unei asemenea sărbătoriri.

Materialul de față cuprinde câteva informații în legătură cu scriitorul Radu Tudoran. Bibliografia selectivă a operei și a referințelor critice apărute cu privire la aceasta, vine să completeze aceste informații.

În legătură cu romanul *O lume întreagă*, datorită structurii sale oarecum aparte, s-a găsit necesar să se insiste asupra desfășurării acțiunii, scoțindu-se în evidență momentele cele mai reprezentative. În continuare sînt expuse câteva aprecieri cu privire la problematica romanului și la mijloacele artistice de realizare a acestuia.

Dacă bibliotecarul intenționează să organizeze o prezentare, o recenzie sau o seară literară pe marginea romanului *O lume întreagă*, aceste manifestări se vor deosebi între ele după durata și după volumul de material expus, dar vor avea, în general, aceeași structură. Pentru realizarea unor asemenea acțiuni, sînt necesari 2 povestitori și 2 sau mai mulți cititori artistici (toți aceștia pot fi recrutați din rîndul copiilor care citesc la biblioteca respectivă). În linii mari, o asemenea acțiune s-ar putea desfășura în felul următor: o scurtă prezentare a

vieții și operei lui Radu Tudoran; prezentarea acțiunii cărții, alternând cu lectura unor citate semnificative; interpretarea conținutului romanului, aprecieri cu privire la realizarea acestuia. Menționăm că bibliotecarul are latitudinea să aleagă, din fragmentele indicate, pe acele care i se par mai reprezentative.

În cazul unei consfătuiri cu tinerii cititori pe marginea cărții, accentul va cădea asupra conținutului de idei al romanului, asupra mesajului acestuia. Pentru o asemenea manifestare vor fi necesari: un matur (bibliotecarul sau un profesor), care va conduce acțiunea; o persoană care să prezinte autorul și cartea pusă în discuție, cițiva copii care, bine pregătiți, să poată aduce în discuție principalele idei ale cărții. Un asemenea gen de manifestare cere o temeinică pregătire. Eficiența ei este însă mare, deoarece îi ajută pe copii să înțeleagă în profunzime cartea. În cursul desfășurării acțiunii, răspunderea principală o are cel care conduce consfătuirea și care trebuie să dirijeze discuțiile astfel încât în centrul atenției să fie problemele cele mai importante. Bineînțeles că o asemenea acțiune nu se poate realiza decât cu condiția ca participanții să fi citit în prealabil cartea.

Este posibil ca pe marginea acestui roman să se realizeze două acțiuni. Mai întâi, se poate organiza o prezentare sau o recenzie a cărții. Apoi, bibliotecarul să difuzeze cartea în rîndul cititorilor săi, să poarte discuții cu ei, ajutîndu-i să o înțeleagă și să pregătească astfel o consfătuire, care să aibă loc la o lună, o lună și jumătate de la ținerea prezentării sau recenziei.

Un concurs pe marginea romanului *O lume întreagă* poate fi axat pe diferite probleme ale cărții, poate fi în legătură cu cunoștințele din cele mai variate domenii pe care aceasta le conține. Întrebările ce vor fi adresate concurenților trebuie să fie interesante și să nu depășească nivelul lor de cunoștințe. Un asemenea concurs este un bun prilej de a investiga pregătirea școlărilor la obiecte ca istorie, geografie, fizică, științele naturii. Și concursul poate fi precedat de o prezentare sau o recenzie a cărții.

Indiferent de felul acțiunii pe care o va organiza, bibliotecarul trebuie să aibă grijă ca tinerii cititori să înțeleagă corect și complet cartea și problematica ei. În egală măsură trebuie acordată atenție aspectelor privind conținutul de idei ca și celor referitoare la realizarea artistică a romanului.

II. Radu Tudoran

— scurtă prezentare —

Radu Tudoran este unul dintre scriitorii noștri îndrăgiți de tinerii cititori, cărora le-a dedicat cărți izvorite din dragoste și înțelegere.

S-a născut la 8 martie 1910 în comuna Blejoi-Prahova, Regiunea Ploiești, în familia unui funcționar originar din Moldova. Ca și fratele său Geo Bogza, a fost de timpuriu încercat de lipsuri materiale. (Numele scriitorului este, de fapt, Nicolae Bogza; Radu Tudoran este un pseudonim adoptat o dată cu intrarea sa în literatură).

După ce a terminat școala primară la Ploiești, a fost determinat, din pricina grelei situații materiale a părinților, să urmeze cursurile liceului militar și apoi ale școlii de ofițeri de infanterie din Sibiu, neavînd însă vreo aplicație pentru cariera armelor. A devenit sublocotenent în 1932, dar fără a rămîne multă vreme militar. Încă din această perioadă se simțea puternic atras spre literatură. În anul 1937 a părăsit definitiv armata, dedicîndu-se scrisului.

Cîteva reportaje publicate în revista *Lumea românească* au fost lucrările sale de debut. În continuare, a colaborat ca reporter la mai multe publicații. Trebuie menționat faptul că, în mare parte, reportajele sale din acea vreme abordează o problematică socială.

Intrarea în literatură Radu Tudoran și-a făcut-o în revista *Azi* care i-a publicat prima novelă, căreia i-au urmat altele. În anul 1940, scriitorul și-a adunat nuvelele risipite prin periodice în volumul intitulat *Orașul cu fete sărace*. Înainte de anul 1944 a mai publicat și cîteva romane dintre care cel mai apreciat și mai reprezentativ pentru creația sa ulterioară este *Anotimpuri*.

Talentul lui Radu Tudoran s-a dezvoltat și s-a amplificat în anii de după eliberare. Apropiîndu-se tot mai multe de realitățile noi, ale vieții poporului nostru, scriitorul a realizat opere care se înscriu printre creațiile izbutite ale literaturii noastre.

Imediat după 23 August 1944, a publicat *Flăcări*, roman care s-a bucurat de o largă răspîndire în perioada respectivă. Cartea, a cărei acțiune este plasată în anii următori primului război mondial, prezintă aspecte ale jafului exercitat de către companiile străine și de către diferiți bogătași și speculanți autohtoni asupra zăcămintelor petrolifere dintr-o regiune a țării noastre. Romanul conține puternice accente critice la adresa metodelor barbare prin care țăranilor li se luau pămînturile bogate în petrol, la adresa speculanților de bursă, a setei de îmbogățire etc.

În continuare, Radu Tudoran a publicat volumul de nuvele *Întoarcerea fiului risipitor* și cartea pentru copii intitulată *Ferma Coțofana veselă*. Dar cartea care l-a consacrat definitiv ca scriitor al tineretului este romanul *Toate pinzele sus!* apărut în anii 1954, pe drept cuvînt considerat una dintre cele mai izbutite lucrări din literatura noastră despre călătorii pe meleaguri îndepărtate. Construit cu pricepere și fantezie, romanul abundă în aventuri extraordinare, purtîndu-l cu imaginația pe cititor, alături de Anton Lupan, personajul central, pe oceanele și mările pămîntului, la bordul vasului cu pinze denumit simbolic „Speranța”. Totodată, parcurgînd cartea, cititorul capătă numeroase cunoștințe de istorie, geografie, navigație și științele naturii.

O carte despre eroism, inspirată din lupta antifascistă dusă de poporul nostru în timpul celui de-al doilea război mondial, este *Ultima poveste*, publicată în 1956. Eroul principal al cărții, un băietandru îndrăzneț, săvîrșește, împreună cu prietenii săi din satul în care locuia, o serie de acțiuni pline de curaj împotriva nemților. La apariție, romanul *Ultima poveste* a fost distins cu premiul Ministerului Învățămîntului și Culturii pentru lucrări cu teme contemporane.

Viața nouă socialistă, elanul constructiv al poporului nostru, au stimulat pana scriitorului, conducîndu-i talentul spre alie surse de inspirație. Așa s-a plămădit romanul *Dunărea revărsată* publicat în 1961, poate cea mai izbutită dintre scrierile sale, cartea eroismului în muncă, a dirzeniei și devotamentului muncitorilor de pe unul din șantierele navale ale patriei. Scriitorul își plasează acțiunea în perioada de după naționalizare și urmărește cu firul narațiunii etapele principale ale transformării unui șantier naval modest într-o puternică întreprindere socialistă, ca urmare a efortului întregului colectiv de muncitori, activiști, ingineri și tehnicieni. Cartea înfățișează cu multă forță de sugesție, frumusețea profilului moral al oamenilor constructori ai socializmului. Pentru calitățile sale, romanului *Dunărea revărsată* i s-a conferit premiul Academiei R.P.R.

Ultima lucrare publicată de Radu Tudoran este romanul pentru copii *O lume întreagă* apărut în anul 1964. Cartea se înscrie pe coordonatele cunoscute ale creației sale pentru tinerii cititori, fiind un elogiu adus prieteniei, cunoașterii, visurilor îndrăznețe.

III. Bibliografie selectivă

1. OPERA (apariții după 23 August 1944)

- Flăcări*. Roman. Buc., Editura „Forum”, (1945). 525 p.
Ultima ediție. Buc., Editura tineretului, 1958. 530 p.
Ferma „Coțofana veselă”. Roman pentru copii și tineret. Buc., Întreprinderile de editură, 1946. 224 p.
Toate pinzele sus!. Buc., Editura tineretului, 1954. 676 p.
Ediția a 4-a. Buc., Editura tineretului, 1964. 872 p. (Cutezătorii).
Ultima poveste. Roman. Buc., Editura tineretului, 1956. 452 p.
Ediția a 2-a. Buc., Editura tineretului, 1964. 496 p.
Dunărea revărsată. Roman. Buc., Editura pentru literatură, 1961. 736 p.
Ediția a 2-a. Buc., Editura pentru literatură, 1963. 720 p.
O lume întreagă. Buc., Editura tineretului 1964. 367 p.

2. REFERINȚE

Flăcări

Gazeta literară, 5, nr. 33, 14 aug. 1958, p. 7 (Z. Ornea. *Reeditare și reconsiderare*).

Serisul bănățean, 9, nr. 8, aug. 1958, p. 52—55. (Dumitru Mîcu. *Ce mesaj comunică?*)

Toate pinzele sus!

Gazeta literară, 2, nr. 8, febr. 1955, p. 2. (Emil Suter. *Realism sau exotism?*)
Munca, 9 apr. 1955, p. 2 (Valeriu Rîpeanu).

Ultima poveste.

Contemporanul, nr. 2, 11 ian. 1957, p. 3 (Radu Popescu. *Cronică literară*).
Iașul literar, 8, nr. 2, febr. 1957, p. 103—105 (Ion Oșanu).
Scinteia, nr. 3886, 20 apr. 1957, p. 2 (Georgeta Horodincă).
Scinteia tineretului, 4 mai 1957, p. 2 (Felicia Dan. *Sfârșitul copilăriei*).
Viața românească, 10, nr. 3, martie 1957, p. 231—232 (Domnica Filimon).

Dunărea revărsată

Contemporanul, nr. 37, 15 sept. 1961, p. 3 (George Gană).
Gazeta literară, 8, nr. 30, 20 iul. 1961, p. 2 (Liviu Călin. *Narațiune și patos romantic*); nr. 35, 24 aug. 1961, p. 2 (S. Damian); nr. 36, 31 aug. 1961, p. 2 (S. Damian).

România liberă, nr. 5239, 18 aug. 1961, p. 2 (H. Zalis).

Tribuna, 5, nr. 30, 27 iulie 1961, p. 3 (Ion Lungu. *O frescă a energiei descătuseate*).

Viața românească, 14, nr. 7, iulie 1961, p. 89—94 (Ov. S. Crohmălniceanu).

O lume întreagă

Contemporanul, nr. 46, 13 noiem. 1964, p. 3 (Radu Pascal).
Gazeta literară, 11, nr. 47, 19 noiem. 1964, p. 2 (Iulian Neacșu).

3. FOTOGRAFII. PORTRETE. In: *Contemporanul*, nr. 2, 1957, p. 3.

Gazeta literară, nr. 1, 1957, p. 4.

IV. Romanul „O lume întreagă”

„Trecut-au anii ca nori lungi
pe șesuri
Și niciodată n-or să vie iară,
Căci nu mă-ncintă azi, cum mă mișcară
Povești și doine, ghicitori, eresuri
Cu ale tale
Ce fruntea-mi de copil o-nseninară,
Abia-nțelese, pline de-nțelesuri...
Cu ale tale umbre azi, în van mă-mpresuri,
O, ceas al tainei, asfințit de sară!...”

Aceste versuri ale marelui nostru poet Mihail Eminescu, citate de Radu Tudoran în cuprinsul romanului *O lume întreagă*, pot constitui pe bună dreptate un motto al cărții. Pentru că, de fapt, *O lume întreagă* este o poveste spusă cu mult meșteșug de autor pentru tinerii săi cititori, ca la un adevărat ceas al tainei, în „asfințit de sară”.

Cartea este dedicată copiilor aflați la vârsta primelor înțelesuri și este, în ultimă instanță, o originală aventură spirituală, desfășurată pe mari spații istorice și geografice, de către un elev din clasa a VII-a elementară a unei școli din București.

1. EROII CĂRȚII

Eroul principal și de altfel singurul personaj propriu-zis al romanului este Ionică Antone, de treisprezece ani, elev în clasa a VII-a, fruntaș la învățătură.

În carte mai apar și alte personaje: căpcăuni și zmei, faraonul Keops, Napoleon, Lupul din poveste, Scufița roșie, oamenii preistorici, Gavroche, Ștefan cel Mare, Peneș Curcanul, Galileu și Copernic, Cervantes și Ioana d'Arc și mulți alții, buni și răi, în jurul cărora se încheagă acțiunea. Dar aceștia sînt plăsmuiți

de imaginația lui Ionică, pe baza cunoștințelor căpătate de el la școală sau a lecturilor sale. În călătoria sa extraordinară băiatul se întâlnește cu toți aceștia, având față de ei atitudinea unui om din secolul al XX-lea, înarmat cu cunoașterea științifică a dezvoltării naturii și societății.

În roman mai apar și câteva personaje contemporane cu Ionică: părinții lui, câțiva profesori, colegi, personalul care-l îngrijește la spital. Aceste personaje nu participă însă la desfășurarea propriu-zisă a romanului, având doar un rol episodic.

2. DESFĂȘURAREA ACȚIUNII. TEXTE ILUSTRATIVE

Totul a pornit de la lăudăroșenia lui Dănuș, unul dintre colegii lui Ionică. Ca să se grozăvească, i-a spus lui Ionică într-o zi că are un elixir cu proprietatea miraculoasă de a-i face nevăzuți pe timp de o lună pe cei care-l beau.

Fragment pentru lectură: p. 26, de la: „Ar fi fost în clasa aceea mulți copii...” pînă la: p. 30, „...n-am să spun nimănui?”...

Deci Ionică a băut elixirul și faptul acesta a coincis cu îmbolnăvirea și cu internarea lui la spital. De acum, închipuirea lui febrilă îl poartă în ținuturi îndepărtate și în diferite epoci istorice, prilejuindu-i întâlniri interesante și dîndu-i posibilitatea să facă adevărate incursiuni în diferite domenii ale cunoașterii. În închipuirea sa, băiatul a devenit invizibil pentru oamenii din vremea sa, în schimb toate personajele plăsmuite de el îl văd, în carne și oase.

Una dintre primele întâlniri, Ionică o are cu Gavroche, viteazul „copil al Parisului” personajul din *Mizerabilii* de Victor Hugo.

Fragmente pentru lectură: p. 12, de la „Dar de la o vreme...” pînă la: p. 21, „...măcar una din o mie de pagini”; p. 32, de la: „Îngrijorat, obidit...” pînă la: p. 34, sfîrșitul capitolului.

Printre oamenii din epoca bronzului, apariția lui Ionică produce senzație. Aha, Ahe, Aho, Ahu, Ho, Hi, Ho, Hu și ceilalți oameni primitivi, se miră de înfățișarea și de veșmintele băiatului, dar mai ales de faptul că acesta, are capul plin de o mulțime de lucruri.

Fragment pentru lectură: p. 35, de la începutul capitolului pînă la p. 50. În Egiptul antic, băiatul înfruntă plin de curaj pe trufașul faraon Keops, arătîndu-i cit de inumane sînt legile după care acesta guvernează țara, legi în virtutea cărora oamenii sînt crunt exploatați.

Fragment pentru lectură: p. 51, de la „Nu-și dădea seama...” pînă la p. 66. Cu Napoleon Bonaparte, Ionică are o furtunoasă discuție cu privire la rolul poporului, ca singurul făuritor al istoriei:

Fragment de lectură: p. 76, de la „Iar după aceea se trezi...” pînă la: p. 80... „pînă ne întoarcem!”

Întîlnindu-se cu personaje din basm, băiatul ia apărarea celor nedreptățiți, pedepsindu-i pe asupritori.

Fragment pentru lectură: p. 104, de la „Și iarăși merseră...” pînă la p. 113... „se făcu întuneric”...

În călătoria sa imaginară, Ionică are prilejul să stea de vorbă și cu marele scriitor spaniol Cervantes.

Fragment pentru lectură: p. 115, de la: „Totul în jur...” pînă la: p. 123... „pornim iar la drum!” p. 188, de la: „Omul rîde...” pînă la p. 191, „...peste tot aici?”

Cu o navă spațială, alături de doi cosmonauți, Ionică face o extraordinară călătorie printre stele.

Fragment pentru lectură: p. 144, de la „Totul era ciudat” ...pînă la: p. 153, „...se liniști...”

La un imaginar proces intentat de către inchizițiile marilor astronomi, Ionică infirmă teoria lui Ptolomeu, dîndu-le cîștig de cauză lui Copernic, Giordano Bruno și Galileu.

Fragment pentru lectură: p. 155, de la: „Și pînă să se dumirească...” pînă la: p. 169.

Eroul nostru o reabilitează pe Ioana d'Arc în fața posterității:

Fragment pentru lectură: p. 172, de la: „Fumul se îngroșă...” pînă la p. 173.

Pe Phileas Fogg, ciudatul personaj din *Ocolul pămîntului în 80 de zile* de Jules Verne, Ionică îl liniștește, spunîndu-i că a cîștigat rîmășagul.

Fragment pentru lectură: p. 184, de la „Oricit era de grăbit...” pînă la: p. 188, sfîrșitul capitolului.

Imaginația băiatului îl poartă în trecutul istoric al poporului nostru, prilejuindu-i întâlniri emoționante cu mulți dintre luptătorii pentru libertate și dreptate: Gheorghe Doja, Horia, Cloșca și Crișan, Avram Iancu, Iancu Jianu, dorobanții de la 1877, țăranii răsculați în 1907, comuniștii.

Fragment pentru lectură: p. 195, de la începutul subcapitolului pînă la sfîrșit, p. 197; p. 256, de la „Se trezi în acel loc...” pînă la sfîrșitul capitolului, p. 260.

Alături de Iliuță, un băiat foarte curajos, Ionică ia parte cu imaginația, la luptele care s-au dat în București în timpul insurecției armate de la 23 August 1944.

Fragment pentru lectură: p. 222, de la „Împușcăturile nu încetaseră...” pînă la sfîrșitul capitolului, p. 229.

Cu ochii minții, Ionică recapitulează și o seamă de realizări ale regimului nostru socialist: marele baraj de la Bicaz, noile construcții de locuințe, școlile noi.

Fragmente pentru lectură: p. 267, de la începutul subcapitolului pînă la p. 272... „celor ce vin după mine!” p. 230, de la începutul capitolului pînă la: ... „mult aer, să respire”.

Ajuns în tovărășia unor bestii cu chip de om, Ionică este martor, în visul său, al unui îngrozitor dezastru pricinuit de niște ființe inconștiente, dezastru în urma căruia tot ce se găsea pe fața pămîntului este nimicit. Rămas singurul supraviețuitor, băiatul se apucă de muncă, încercînd să refacă tot ce fusese distrus. El începu să cioplească piatra, întocmai ca primii oameni care au existat pe suprafața pămîntului. Faptul acesta are valoare de simbol, exprimînd optimismul și hărnicia omului, strădania lui continuă pentru a făuri, în ciuda tuturor opreliștilor, o lume mai bună, mai frumoasă.

Fragment pentru lectură: p. 346, de la începutul capitolului pînă la p. 352, ... „de sus ninge într-una”.

3. PROBLEMATICA ROMANULUI. APRECIERI.

Lucrare plină de originalitate, romanul *O lume întregă* are la bază ideea generoasă a încrederii în progres, în mersul permanent înainte al omenirii, ideea încrederii în puterea de cunoaștere a omului și în forța lui creatoare. Cartea proclamă omul — drept lucrul cel mai de preț, forța cea mai puternică, făurarul tuturor minunilor acestei lumi. Fiecare copil, fiecare om deci, este considerat cetățean al lumii întregi, răspunzător pentru viața și fericirea semenilor săi. Legată de aceasta și decurgînd din ea, este ideea continuității istorice, a cooperării tuturor oamenilor, din toate epocile și din toate părțile pămîntului, pentru realizarea progresului omenirii, a civilizației. La aceasta, fiecare își aduce partea sa de contribuție. Edificatoare sînt, în acest sens, cuvintele Învățăturii, unul dintre personajele cărții: „În mine sînt mai mulți oameni, care au pornit la aceeași treabă. Să-ți spun numele unuia, aș nedreptăți pe altul. Să-ți le spun pe toate, și-aș împuia capul”. (p. 296).

O serie de alte idei valoroase se desprind în urma lecturii romanului lui Radu Tudoran: dragostea pentru muncă și convingerea că numai muncind serios, învățînd neîncetat, omul se poate realiza cu adevărat în epoca sa; credința în puternicul sentiment al prieteniei care-l leagă pe oameni, îi determină să se apropie unii de alții; încrederea în victoria binelui, în triumful rațiunii, al dreptății, al adevărului.

Profund educativă, cartea vădește intenția autorului de a insufla micilor săi cititori dorința de a fi curajoși, plini de dîrzenie, capabili de devotament, de spirit de sacrificiu, atunci cînd este nevoie; intransigenți față de leneși, față de trădători și răufăcători, oameni întregi, neclintii, care nu-și calcă niciodată cuvîntul dat. În concluzie, cartea este un elogiu adus demnității umane, frumuseții morale a omului, puterii lui creatoare.

Un merit al cărții îl constituie faptul că izbuteste să comunice copiilor, într-o formă plăcută și accesibilă, cunoștințe de istorie, geografie, astronomie, fizică, istoria artei, științele naturii etc. Ionică, eroul principal, se folosește de cunoștințele căpătate la școală ca de o busolă în timp și spațiu, care îl ajută să realizeze, în cuprinsul cărții, un fel de mică enciclopedie generală. Trebuie spus însă, că uneori erudiția de care dă dovadă băiatul depășește cu mult nivelul unui elev din clasa a VII-a elementară, așa că unele episoade din carte par neverosimile.

În ansamblu, romanul *O lume întregă* este o carte izbutită, atractivă, conștientînd o lectură utilă și plăcută pentru copiii de 10—14 ani.

4. REALIZAREA ARTISTICĂ

Fiind în întregime axat pe un simbol, romanul *O lume întreagă* este construit printr-un procedeu artistic interesant. Retrospectiva făcută de autor este realizată cu pricepere și fantezie. Din acest punct de vedere, cartea are multe trăsături comune cu literatura științifico-fantastică.

Despre o logică epică a romanului, nu se poate vorbi, deoarece nu există o succesiune istorică a evenimentelor. Aceasta nu constituie de loc un impediment pentru cititor, care parcurge cu încintare cele mai multe dintre paginile romanului.

Întreaga carte este străbătută de un puternic suflu de lirism, care îmbracă într-o poezie discretă diferitele momente ale acțiunii.

În cuprinsul romanului, pot fi întâlnite numeroase simboluri, care-i sporesc valoarea artistică, măbind forța de sugestie a multora dintre faptele povestite.

Unul dintre acestea este simbolul florii cu care Ionică înseninează frunțile multor oameni închiși și pe care băiatul o dăruiește Zoei Kosmodemianskaia.

Fragment pentru lectură : p. 197, de la începutul subcapitolului până la sfârșit ; p. 200.

Un alt simbol este acela al pînii, pe care băiatul o împarte, frățește, înfomețaților.

Fragment pentru lectură : p. 195, începutul subcapitolului până la sfârșit, p. 197.

C. TEODORI

Cartea și biblioteca în viața mișcării muncitorești din România (1870—1921)

(I)

În procesul dezvoltării capitalismului, în lupta împotriva exploatării, a apărut și s-a dezvoltat mișcarea muncitorească din țara noastră; clasa muncitoare s-a afirmat dreptat pe arena politică a țării ca forța socială cea mai înaintată, luptătoare pentru drepturi și libertăți democratice, pentru interesele vitale ale celor ce muncesc.

Desigur că mișcarea muncitorească nu a apărut dintr-o dată ca o mișcare proletară conștientă; înainte de a căpăta un caracter organizat, ea a trecut prin diferite etape de luptă, printr-un proces de dezvoltare spontană. Un rol deosebit de important în mobilizarea proletariatului la acțiune l-a avut activitatea de propagandă, de luminare, dusă de elementele înaintate din mișcare, activitate caracterizată prin tipărirea și răspîndirea unor opere ale întemeietorilor socialismului științific, a unor publicații socialiste, cit și a unor lucrări literare sau științifice.

În perioada de început a mișcării socialiste, cartea și ziarul, iar mai apoi bibliotecile muncitorești au stat în primul rînd al luptei pentru luminarea muncitorilor. În ultimii ani, în țara noastră au fost întocmite o seamă de articole și studii privind însemnătatea și rolul jucat de presa muncitorească socialistă în direcția luptei pentru luminarea și mobilizarea proletariatului. Recent, a apărut volumul I din *Presa muncitorească și socialistă din România (1865—1900)*, lucrare amplă, de o deosebită valoare științifică, care deschide un ciclu de volume pe această temă. În ceea ce privește rolul cărților și al bibliotecilor muncitorești în procesul culturalizării proletariatului, cercetările sînt de-abia la începuturi¹⁾. În dorința de a aduce

noi elemente și de a aprofunda această latură legată indisolubil de lupta pentru transformarea proletariatului dintr-o clasă „în sine” într-o clasă „pentru sine”, ne propunem să tratăm în câteva articole despre modalitățile în care cartea și bibliotecile muncitorești au servit propagandei socialiste din România în perioada 1870—1921.

★

Pînă în preajma anului 1904, răspîndirea cărților cu caracter socialist în rîndul muncitorilor din țara noastră a cunoscut două etape. În prima etapă, au circulat un număr restrîns de publicații cu conținut revoluționar, tipărite în limbi străine, aduse în cea mai mare parte de peste graniță. Ele circulau în proporții reduse printre muncitori și mai intens în rîndurile intelectualilor socialiști. În deceniul al nouălea al secolului trecut, datorită strădaniei elementelor înaintate, care se afirmau tot mai mult în mișcarea noastră socialistă, alături de cărțile în limbi străine cu caracter revoluționar au început treptat să fie tipărite și răspîndite și cărți în limba română. Sfîrșitul aceluși deceniu a marcat însă, în condițiile cînd în România apăreau primele încercări de organizare a muncitorimii (asociațiile muncitorești, cluburile muncitorilor), trecerea la cel de-al doilea stadiu, acela al apariției și funcționării primelor biblioteci muncitorești.

Încă din timpul activității Internaționalei I, în România au început să fie cunoscute și să circule unele lucrări fundamentale ale întemeietorilor socialismului științific, datorită, în primul rînd, legăturilor pe care unele elemente înaintate, revoluționare le-au avut cu diferite secțiuni ale Internaționalei. Astfel, în țara noastră, au circulat prima ediție a *Capitalului*, apărută în 1867 la Hamburg, precum și ediția a doua a lucrării lui Karl Marx: *18 Brumar al lui Ludovic Bonaparte*, apărută tot la Hamburg, în 1869, ambele în limba germană.

¹⁾ Amintim în acest sens articolul lui Nicolae Liu. *O bibliotecă socialistă în România la sfîrșitul veacului trecut*. În: *Studii și cercetări de bibliologie*, anul I 1955, p. 161—190 și articolul lui M. Gh. Bujor. *Activitatea primelor biblioteci muncitorești*. În: *Călușa bibliotecarului*, nr. 5/1958, p. 29—32.

Documentele amintesc, de asemenea, despre răspîndirea în România a *Capitalului*, în prima ediție rusă, tipărită în 1872, și despre circulația destul de largă a primei ediții în limba franceză a *Capitalului*, apărută la Paris în 1872, a primei ediții a lucrării *Situația clasei muncitoare din Anglia*, (1845), cit și a altor lucrări ale întemeietorilor socialismului științific: *Statutele Asociației muncitorești din Londra*; *Manifestul Partidului Comunist*; *Salar, preț, profit*²⁾ etc.

Răspîndirea literaturii socialiste în România s-a realizat, în perioada de început, mai cu seamă prin intermediul membrilor cercurilor revoluționare secrete (1872—1877), iar mai apoi al cercurilor socialiste. Aceștia foloseau, în propaganda pe care o desfășurau, literatura socialistă tipărită în străinătate, în special cărți și broșuri în limbile franceză, germană și rusă. Într-un articol de amintiri, Gh. Nădejde se referă la unul dintre membrii acestor cercuri — Eugen Lupu — și descrie astfel modul cum difuza materialele socialiste, în ciuda restricțiilor instituite de autorități: „Și începutu a scoate de prin buzunarii... scoate de la piept, scoate de la spate, de pretutindeni... Cît ai clipi ne-a încărcat cu vreo 10 broșurele franceze...³⁾”.

O contribuție la îmbogățirea fondului de traduceri au adus-o și o parte din studenții români care se aflau la studii în străinătate, mai ales în Franța. Fiind în legătură cu cercurile revoluționare socialiste din Paris, aceștia au avut posibilitatea să facă cunoștință cu literatura socialistă care circula în acea vreme. Considerînd că o parte din aceste lucrări trebuiau să ajungă și în mîinile muncitorilor din România, ei au hotărît să le traducă. Într-o știre din 1885, ni se semnalează că „*Studenții români de la Paris, care împărtășesc ideile socialiste, s-au hotărît a întemeia o bibliotecă socialistă română, ce va cuprinde traducțiuni din autorii cei mai însemnați: francezi, italieni, germani, englezi, precum și scrieri originale științifico-sociale.*”

În curînd va ieși prima broșură a acestei biblioteci, intitulată: „*Materialismul economic al lui K. Marx*”

de Paul Lafargue, cu o prefață de însuși autorul pentru această ediție.

După aceasta va apare imediat: a) „*Socialismul științific și utopic*” de Fr. Engels și b) „*Dialoguri populare asupra socialismului*”, traduse din italianește.

Fiecare broșură va costa 50 bani și vor fi depuse și la redacția noastră.

Strîngînd mîna cu iubire prietenilor noștri pentru această imens folositoare hotărîre, le dorim persistență în munca întreprinsă.

La luptă, căci timpul o reclamă“⁴⁾.

Presupunem că expresia *Biblioteca socialistă*, semnalată mai sus, se referă, în fond, la o colecție intitulată astfel, în care au apărut aceste traduceri, și nu propriu-zis la o bibliotecă.

În ultimele două decenii ale secolului al XIX-lea, s-a trecut treptat, la traducerea în limba română a unui număr din ce în ce mai mare de cărți socialiste, care deveneau în acest mod accesibile unui cerc tot mai larg de muncitori. Momentul începerii traducerii în limba română a acestor cărți și al răspîndirii lor a coincis de altfel și cu începerea procesului de întemeiere a primelor biblioteci muncitorești. Acest fenomen s-a accentuat o dată cu înființarea, la București, în februarie 1890, a Clubului muncitorilor, urmată curînd de crearea cluburilor muncitorești la Ploiești, Galați, Craiova, Iași, Bacău, Brăila, Călărași, Tr. Măgurele, Botoșani etc.

În anii 1890—1893, au fost traduse și editate în limba română lucrările: *Dezvoltarea socialismului de la utopie la știință* de Friedrich Engels (1891), *Manifestul Partidului Comunist* (1893), precum și scrieri ale unor conducători ai partidelor socialiste⁵⁾.

Tot în acea perioadă, în rîndul muncitorilor au început să fie cunoscute, în mod direct, unele dintre lucrările lui Pușkin și Lermontov, ale fabulistului Krilov și chiar unele dintre creațiile lui Belinski, Cernișevski și Dobroliubov⁶⁾. Tot în acei ani au apărut: primul volum de *Studii critice* (1890) al lui C. Dobrogeanu-Gherea, *Chestia jărănească* (1890), *Răspuns monarhiștilor români* (1890) și multe alte bro-

4) Drepturile omului 26 iulie 1885.

5) Gr. Comartin. Art. cit., p. 77.

6) A. Deac, I. Felea. *Legături între miscarea socialistă din România și mișcarea revoluționară rusă la sfîrșitul sec. al XIX-lea*. În: *Analele Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R.*, nr. 5/1963, p. 83.

2) Gr. Comartin. *Legăturile mișcării muncitorești din țara noastră cu Internaționala I*. În: *Analele Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R.*, nr. 5/1964, p. 70.

3) *Lumea nouă*, 16 aprilie 1895.

șuri cu caracter socialist, istoric, social sau beletristic.

Crearea cluburilor muncitorilor, cerința lărgirii ariei și a mijloacelor de propagandă printre muncitori, tipărirea de cărți și broșuri socialiste în limba română convergeau spre necesitatea constituirii unor biblioteci ale muncitorilor și pentru muncitori. De altfel, această idee a figurat în inșiși statutele Clubului muncitorilor din București, în care se spunea: „Clubul va înființa o bibliotecă pentru ca membrii săi să se lumineze asupra stării lor și a chipului de îmbunătățire a acestei stări⁷⁾”. Și, într-adevăr, la scurt timp a fost lansat apelul: „La Clubul muncitorilor, urmînd a se înființa o bibliotecă de lectură, bibliotecă absolut trebuitoare, rugăm pe prietenii și pe toți binevoitorii să ne trimeată din cărțile lor de oarecare valoare...⁸⁾”. Acest apel pentru donație este semnificativ, deoarece toate bibliotecile muncitorești au fost fondate în primul rînd prin contribuția modestă, cu valori spirituale de certă necesitate, a unor oameni care au înțeles că mai presus de orice este pătrunderea ideilor socialiste în rîndul oamenilor muncii. Bunăoară, Ion Cățina, unul dintre conducătorii de atunci ai Clubului, a donat bibliotecii peste 300 de volume⁹⁾. Printre sursele de îmbogățire a colecțiilor acestor biblioteci se numără și cotizațiile membrilor, precum și o parte din sumele strînse cu ocazia serbărilor organizate în acest scop.

Biblioteca Clubului muncitorilor a publicat, în anul următor, mai multe anunțuri prin care făcea cunoscută o parte din cărțile și periodicele sale. Din publicațiile străine pe care le primea și le punea la dispoziția cititorilor, amintim: *La revue socialiste*, *Arbeiter-Zeitung*, *Die Neue Zeit*, *Népszava* etc.¹⁰⁾.

Deșigur că, în acea perioadă de început, nu existau regulamente și reguli speciale pentru funcționarea acestor biblioteci. De obicei, ele își desfășurau activitatea în sediile organizațiilor muncitorești și erau deschise de 2—3 ori pe săptămînă, pentru efectuarea împrumuturilor sau pentru organizarea lecturilor în grup.

În anii următori, asemenea biblioteci au fost înființate atît în Bucu-

7) *Documente din mișcarea muncitorească 1872—1916*. Ed. CGM, 1947, p. 124.

8) *Munca*, 10 iunie 1890.

9) *Munca*, 2 iunie 1891.

10) *Munca*, 7 iulie 1891.

FRIEDRICH ENGELS

SOCIALISM UTOPIC

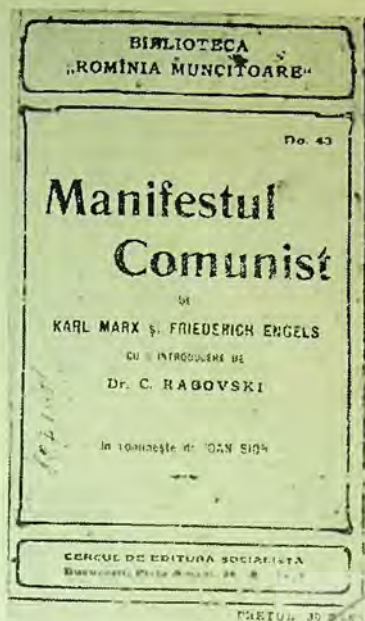
SOCIALISM ȘTIINȚIFIC

rești, cit și în alte orașe. În majoritatea cazurilor, ele funcționau pe lângă cluburile muncitorilor. Pe la mijlocul deceniului al X-lea al secolului trecut, se atestă existența unor biblioteci pe lângă cluburile muncitorilor din București, Galați, Craiova, Brăila, Iași, Ploiești, Botoșani¹¹⁾. Biblioteci muncitorești mai funcționau și pe lângă alte organizații muncitorești: Societatea de ajutor reciproc „Izbinda” din Tg. Frumos, Cercul socialist al tipografilor din București, Clubul muncitorilor germani din București, Cercul de propagandă al studenților social-democrați¹²⁾, care preluase biblioteca fostului Cerc de studii sociale, înființată la mijlocul anului 1892.

O activitate intensă pentru crearea de biblioteci muncitorești cu colecții în limba română s-a desfășurat, cu rezultate pozitive, și în Transilvania, teritoriul românesc aflat pe atunci sub ocupația Imperiului habsburgic. În această parte a țării noastre, primele biblioteci muncitorești s-au înjghebat încă din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. La început, în fondurile unora dintre aceste biblioteci se găseau „numai piese de teatru destinate «producțiilor» acestor mari amatori de teatru, altele ținînd să adune și literatură variată și chiar

11) Al patrulea Congres al social-democrației din România. Lito-tipografia „Populară”. Buc., 1897, p. 23, 27, 28, 34, 35, 39; *Munca*, 8 mai 1894; *Documente...* p. 257—258.

12) Al patrulea Congres... p. 40, 41, 43.

lucrări privind istoria și alte discipline științifice¹³⁾. Cea mai veche dintre aceste biblioteci a fost cea a meseriașilor sibieni, înființată în 1867. Documentele atestă apoi crearea, în 1895, a bibliotecii Reuniunii meseriașilor români din Bistrița. După un an, în 1896, ia ființă biblioteca Societății meseriașilor români „Lumina” din Brașov. În 1901, se constituie biblioteca „Reuniunii de citire și cîntări a economiilor și meseriașilor români din Alba-Iulia, iar în 1902 biblioteca meseriașilor din Blaj¹⁴⁾.

Datele de care dispunem ne duc la concluzia că, în anii 1870—1904, în țara noastră au existat 16 biblioteci muncitorești, în 13 din orașele cele mai importante.

Desigur că, în perioada de început a mișcării muncitorești din România, numărul volumelor din acele biblioteci era destul de mic. Datele pe care le posedăm nu ne oferă posibilitatea de a cunoaște cifra globală. Totuși, pentru a ne face o idee, fie și aproximativă, asupra activității acestor bi-

¹³⁾ I. Mușlea: *Contribuții la cunoașterea bibliotecilor românești ale orașelor din Transilvania* (pînă la Unire). Cluj, 1935, p. 18.

¹⁴⁾ I. Mușlea. Op. cit., p. 18.

blioteci, precum și a numărului volumelor de care dispuneau, vom menționa unele cifre privind biblioteca Clubului muncitorilor din București, în perioada 1890—1898. Astfel, la 31 martie 1891, în această bibliotecă se găsea un fond de imprimate de 238 de volume, repartizate astfel: 75 de cărți românești, în 170 de exemplare; 20 de cărți franceze, în 28 de exemplare; 20 de cărți germane, în 35 de exemplare; 4 cărți rusești, o carte greacă¹⁵⁾. La 15 noiembrie a aceluiași an, fondul de cărți al bibliotecii număra 450 de volume, în afară de colecția de reviste și gazete românești și străine¹⁶⁾. Cîțiva ani mai tîrziu, în darea de seamă anuală a Clubului pe perioada 1 martie 1896 — 1 martie 1897, se arată că biblioteca a împrumutat 398 de cărți, dintre care 220 în românește, 130 în franțuzește, 42 în germană, iar restul în bulgară și sîrbă. (Cifrele acestea nu includ cărțile citite în localul Clubului)¹⁷⁾. Darea de seamă a Clubului pe anul 1898 preciza că biblioteca dispunea de 1313 volume de propagandă socialistă, literatură și știință în valoare de peste 2670 de lei¹⁸⁾.

Înseși aceste date, sumare, demonstrează că mersul bibliotecii Clubului muncitorilor din București, cea mai bine organizată și dotată, a fost ascendent. Cu toate acestea, față de numărul mereu crescînd al muncitorilor organizați, în special după crearea P.S.D.M.R., în 1893, colecțiile ei erau destul de restrinse. Pornind de aici, ne putem face cît de cît o idee despre fondurile încă sumare ale celorlalte biblioteci muncitorești. (De exemplu, biblioteca meseriașilor sibieni dispunea, în 1896, de 853 de volume¹⁹⁾, biblioteca studenților socialiști din București dispunea, în 1897, de peste 100 de volume²⁰⁾, iar biblioteca Reuniunii meseriașilor români din Bistrița avea, în 1895, peste 100 de volume²¹⁾. Deși aceste biblioteci dețineau colecții restrinse, activitatea lor a

¹⁵⁾ Biblioteca Academiei R.P.R., Secția manuscrise, arhiva P. Mușolu, mapa 11.

¹⁶⁾ Ibidem.

¹⁷⁾ *Al patrulea Congres al social-democrației din România*. Lito-tipografia „Populară”, Buc., 1897, p. 23.

¹⁸⁾ Biblioteca Academiei R.P.R., A. 11.797, vol. 48, broșura 22, p. 3.

¹⁹⁾ I. Mușlea. Op. cit., p. 18.

²⁰⁾ *Al patrulea Congres* p. 43.

²¹⁾ I. Mușlea. Op. cit., p. 18.

fost deosebit de eficace, cu atât mai mult cu cât funcționau în condițiile în care „membrii cluburilor nu puteau să-și procure literatura necesară, atât din cauza lipsei de mijloace materiale, cât și din cauza restricțiilor asupra literaturii socialiste puse de către guvernanți”²²).

Acest neajuns a făcut ca cluburile muncitorești, iar mai târziu P.S.D.M.R., să utilizeze și alte metode tot atât de eficiente pentru intensificarea propagandei printre muncitori, pentru ridicarea nivelului lor politic și cultural. Un accent deosebit s-a pus pe tipărirea de broșuri cu caracter socialist, pe publicarea în ziarul *Munca* și apoi în *Lumea nouă* a unei serii de recenzii și prezentări de lucrări socialiste sau de beletristică — românești și străine — pe inițierea unor cicluri de conferințe care se țineau săptămânal la sediile cluburilor din București și în provincie. În 1894, a început editarea unui *Supliment literar și științific* al oficiosului partidului, al cărui scop era de „a da muncitorilor, pe lângă educația politică și pe aceea literară și științifică”, și de a „populariza lucrările de valoare atât din literatura noastră, cât și cea străină”²³).

Elementele înaintate căutau să îndrepte privirile muncitorilor spre o literatură sănătoasă, cu conținut social și să-i ferească de a „buchiși” literatura ieftină, de duzină. Într-un articol publicat de ziarul *Munca* în 1894, se arăta că, deși la noi romanul a fost pînă atunci mai puțin cultivat decît alte genuri literare, „desigur se vor naște și din sinul nostru (al muncitorilor — n.n.) artiști de talent... care se vor duce în popor, vor scoate din inima poporului subiectele lucrărilor lor și vor alcătui epopeea suferințelor poporului românesc”. Și articolul încheia: „Numai prin ridicarea culturii vom putea aduce și instrui muncitorimea... să punem proletariatul la înălțimea marelui său rol istoric: transformarea societății omenesti”²⁴).

Aceste îndemnuri și-au găsit concretizarea în punerea la îndemîna muncitorilor, prin intermediul biblio-

tecilor, a literaturii socialiste sub forma unor lucrări și broșuri tipărite la început în Editura ziarului *Munca*, iar din 1893 în Editura bibliotecii P.S.D.M.R. Pînă la finele anului 1894, au fost editate, în total, 25 noi lucrări și broșuri socialiste²⁵), care atingeau, de la caz la caz, un tiraj ce varia între 300 și 3000 de exemplare. Ele puteau fi procurate contra-cost în București și în alte orașe: Tecuci, Birlad, Craiova, Tr. Severin, Călărași etc.²⁶). Dintre aceste lucrări, amintim numai cîteva: *Ce vor socialiștii români*, *Scrisori către țărani* de C. Mille, *Robia și socialismul*, *Evoluția proprietății* de P. Lafargue, *Ce este și ce vrea socialismul*, *Problema lucrătoarelor* de Clara Zetkin, *Bătaia în armată* de A. Bacalbașa etc. De o largă circulație printre muncitori s-au bucurat și unele volume de literatură românească și străină, cum sînt: *Moș Teacă* de A. Bacalbașa, *Dan* de Al. Vlașcu, *Poezii* de D. Bolintineanu, *Nuvelle* de I. L. Caragiale, *Intim — Poeme în proză — Nuvele* de Traian Demetrescu, *Nuvele siberiene* de V. Koroletko, *Nuvele și povestiri populare* de Lev Tolstoi²⁷) și altele.

O formă larg folosită pentru educarea și luminarea muncitorilor, pentru ridicarea nivelului lor politic și înțelegerea menirii lor în societate a fost organizarea conferințelor cu caracter politic, social-cultural, literar și științific. În cadrul acestor conferințe care se țineau în sălile cluburilor în prezența unui auditoriu destul de numeros, luau cuvîntul o seamă de militanți ai mișcării muncitorești, scriitori, oameni de știință. Între aceștia, amintim pe: I. C. Frimu, Al. Ionescu, Tr. Demetrescu, C. Z. Buzdugan, I. L. Caragiale, C. Mille, C. D. Gherea, A. Bacalbașa, Panait Zosin etc.

Dintre zecile de conferințe ținute în acei ani, menționăm: *Capital și muncă*, *Femeia și socialismul*, *Despre solidaritatea între muncitori*, *Despre lupta de clasă*, *Teoria valorii*, *Omul primitiv*, *Alcoolismul*, *Evoluția dreptului*, *Comuna din Paris*²⁸) etc. Tex-

²⁵) *Munca*, 10 octombrie 1893.

²⁶) Documente din mișcarea muncitorească p. 257—258; *Munca*, 21 august 1894.

²⁷) *Lumea nouă*, 18 februarie, 15 martie și 7 septembrie 1895.

²⁸) Biblioteca Academiei R.P.R., A. 11.797, vol. 41, broșura 30, p. 3—4.

²²) Biblioteca Academiei R.P.R. A. 11.797, vol. 48, broșura 22, p. 3.

²³) *Munca*, 20 februarie 1894.

²⁴) *Munca*, 19 decembrie 1893.

tele unor conferințe au și fost publicate în broșuri separate.

Datorită strădaniei elementelor revoluționare rămase credincioase idealului de luptă al proletariatului, activitatea de luminare a muncitorilor din țara noastră a continuat și după trădarea „generoșilor” (1899), care a dus la dezorganizarea P.S.D.M.R. Prin tipărirea de broșuri, prin conferințe și prin păstrarea, în bună măsură, a fondurilor existente în bibliotecile muncitorești, opera începută la sfârșitul secolului al XIX-lea nu a fost întreruptă. Un rol deosebit l-a avut în această direcție Clubul muncitorilor din București, iar mai târziu Societatea *Munca*, în cadrul căreia s-a păstrat de altfel și biblioteca partidului.

Cu toate greutățile întâmpinate, în cursul anului 1900 au fost editate broșurile: *Ce vor socialiștii români* (1800 de exemplare), *Scrisori colectiviste* (1000 de exemplare), *Cîntece socialiste* (2000 de exemplare), și altele, iar în anii 1901—1902 broșurile: *Muncă salariată și capital* de Karl Marx (2000 de exemplare), *Socialismul și intelectualii* de P. Lafargue (2000 de exemplare) etc.²⁹⁾. Era vorba, așa cum se arată în introducerea broșurii *Socialismul și intelectualii*, de: „începutul unei serii de broșuri care vor apărea succesiv pe măsură ce se vor desface cele anterioare”.

În cursul anilor 1902—1904, găsim știri în care se anunța că muncitorii

își puteau procura pentru „citire și luminare” o seamă de noi lucrări, printre care: *Socialismul utopic și socialismul științific* de Friedrich Engels, *Ce-i de făcut?* de Cernișevski, *Statul viitor* de Bebel, *Rusia revoluționară* de Nikitina, în total 20 de titluri³⁰⁾. Datorită situației precare a bibliotecilor muncitorești, care își restrînseseră activitatea, și a lipsei unei literaturi bogate accesibile muncitorilor, în presă și-au făcut loc tot mai mult recenziile, prezentările unor opere literare de valoare, cit și articolele de popularizare a unor scriitori renumiți: Emil Zola, Victor Hugo, Maxim Gorki, Lewis Morgan, Elisabeth Barrett Browning, Prosper Merimée³¹⁾ etc.

★

Anul 1905 a marcat reluarea pe o scară largă a procesului de organizare a proletariatului din România. Întemeierea cercurilor socialiste și a primelor sindicate și reapariția gazetei *România muncitoare* au creat condiții din ce în ce mai prielnice, cu posibilități tot mai largi, pentru o nouă amplificare a activității de propagandă și luminare a proletariatului. Despre acțiunile desfășurate în această direcție de către organizațiile muncitorești în perioada anilor 1905—1910 ne vom ocupa în numărul viitor.

V. PETRIȘOR
L. MATEI

30) *România muncitoare*, seria I, 13 ianuarie 1902.

31) *România muncitoare*, seria I, 1902, nr. 1—23.

29) Biblioteca Academiei R.P.R., A. 11.797, vol. 41, broșura 30, p. 3—4.

Metode de lucru în tehnica clasificării zecimale

Oricare ar fi sistemul de clasificare adoptat de o bibliotecă, tehnica clasificării trebuie să urmeze anumite principii generale, îndrumătoare, care sînt totdeauna valabile. Într-adevăr, ceea ce variază în raport cu sistemul ales și cu specificul fiecărei biblioteci este traducerea ideii în semne sau cuvinte, care nu cere, pentru a fi înșușită, decît experiență, puțină răbdare, mult interes și nicidecum o memorie excepțională cum s-ar putea crede.

Cînd clasificatorul a trecut peste aceste greutăți care țin de construirea indicelui (adică cunoașterea împărțirilor și a semnelor care le reprezintă, găsirea lor în tabele și indexuri etc.), rămîn unele probleme generale cărora la început nu le dăduse importanța cuvenită și de care depinde exactitatea clasificării.

Deși cele spuse mai jos se aplică sistemului clasificării zecimale, majoritatea problemelor dezbătute se aplică oricărui sistem de clasificare.

O grijă deosebită se impune la alegerea ramurei științei căreia îi aparține cartea, periodicul, sau documentul clasificat. Foarte des subiectul tratat nu este destul de bine conturat sau atinge mai multe ramuri conexe ale științei, care în tabelele de clasificare figurează în locuri diferite. De exemplu este adeseori greu de determinat dacă descrierea unei călătorii trebuie să fie indexată la geografie sau la literatură, sau dacă o carte despre energia atomică ar fi mai bine indexată la știință sau la tehnică. Ceea ce este important e să înțelegem intenția autorului și cui poate folosi o astfel de lucrare. Dacă autorul unei descrieri de călătorie este un literat și predomină frumusețea exprimării, a stilului, diferite aprecieri personale, evocări istorice sau poetice, atunci este preferabil s-o clasificăm la literatură, unde există o subdiviziune analitică specială care înseamnă: descrieri de călătorii — 992. Dacă opera este scrisă într-un spirit științific sau pur descriptiv de un călător care s-a străduit să redea ce a observat, atunci locul ei va fi la geografie sau la sociografie, cu subdiviziunea auxiliară

de timp corespunzătoare datei călătoriei. Tot așa în cazul energiei atomice. Dacă predomină tratarea științifică a problemei și scopul nu este de aplicare practică, lucrarea va fi indexată în clasa 5 (științe exacte), dar dacă tratarea, deși foarte teoretică, urmărește scopul de a îndruma pe tehnicieni atunci va fi mai folositor să se găsească în clasa 6 (tehnică).

În cadrul acestor clase, există desigur, posibilități de a clasifica fiecare problemă mai amănunțit, la locul potrivit, pe care-l găsim fie consultînd indexul alfabetic, fie parcurgînd indicii clasei respective. Se vede deci, cît de gravă ar fi o alegere nejudicioasă care ar deplasa un subiect de la o ramură a științei la alta. Subliniem această greutate fiindcă este cea mai permanentă. Ca alt exemplu clasic cităm *construcțiile în beton* care pot fi clasificate la 1) construcții în general, 624.012.3; 2) lucrări de construcții, 693.54; 3) fabricarea betonului, 666.97 și 4) materialele de construcții, 691.327.

Desigur că orice sistem de clasificare oferă posibilitatea de a se indexa multiplu aceeași carte. Rămîne la aprecierea clasificatorului să hotărască dacă materialul este destul de important ca să figureze în două sau chiar trei locuri.

După ce clasificatorul și-a făcut o părere despre subiectul pe care trebuie să-l repartizeze, și aceasta se face în mod obișnuit prin citirea cu atenție a titlului și subtitlului, parcurgerea tablei de materie, citirea prefeței și a introducerii etc., trebuie să aleagă locul cel mai potrivit în cadrul subdiviziunilor ramurei științei sau tehnice de care ține opera. Clasificarea unei cărți trebuie să fie destul de amănunțită ca să nu se aglomereze o cantitate de fișe la un indice prea general, ceea ce ar face regăsirea anevoioasă, însă totuși este bine să se evite indici prea complicați. Clasificatorul este deseori tentat de a exprima toate caracteristicile cărții și ajunge la o complexitate de indexare absolut inutilă pentru clasarea fișelor. De exemplu: *Calculul și proiectarea receptoarelor de radiolocație, ma-*

nual pentru serviciile tehnice ale armatei se poate clasifica complet astfel: 621.396.62:621.396.9.001.2(024:358) = 59 însă dacă ne limităm la relație și eventual la indicele de formă prescurtat adică: 621.396.62:621.396.9(024) scopul este perfect atins, căci la un indice care în sine exprimă un studiu atât de special nu se poate aduna mult material. Nu trebuie să se uite că indicii sînt făcuți pentru clasificatori și nu pentru cititori, care sînt îndrumați prin fișe divizionare pentru alcătuirea cărora se folosesc termeni uzuali și nu un limbaj convențional de cifre sau simboluri.

În ce privește adîncimea clasificării este recomandabil să se aibă în vedere biblioteca pentru care se clasifică. Pentru o bibliotecă de masă, folosirea unui indice prescurtat, pînă la 6—7 cifre de exemplu, este suficientă, fiindcă fondul total de cărți destul de mic exclude eventualitatea unei prea mari încărcări la același loc. Într-o bibliotecă universală mare, cum este Biblioteca Academiei R.P.R. sau Biblioteca Centrală de Stat, clasificarea trebuie să se facă mai amănunțit, folosindu-se și indicii complementari mai ales pentru indicii unde se adună mai mult material. Astfel, pentru manuale, tratate, studii, instrucțiuni, este inevitabil să se folosească indicii de formă, căci în caz contrar s-ar aduna laolaltă sute de fișe și cercetătorul căutînd de exemplu un anume tratat, ar trebui să le parcurgă pe toate. În bibliotecile de specialitate situația este diferită. O astfel de bibliotecă va trebui să folosească o clasificare mai amănunțită a materialului care interesează specialitatea ei, și mai ales indexări multiple pentru ca fondul ei să fie perfect oglindit în fișier. De exemplu pentru o bibliotecă cu profil agrosilvic aceeași carte poate fi interesantă ca studiu botanic și în același timp ca îndrumător pentru cultivarea unei specii sau din punct de vedere al reimpăduririi unor locuri nipoase etc. și în consecință indexarea în 2 sau 3 locuri este chiar necesară și relațiile inevitabile. Deci un studiu despre salcîm va putea fi găsit la botanică, la cultura speciei respective în cadrul silviculturii, la împădurirea locurilor uscate și eventual la plantarea perdelelor protectoare.

Este prudent ca un clasificator să nu intre în amănunte decît dacă această posibilitate îi este oferită de

manualul de clasificare, fără să se lase atras de exprimarea unor combinații de gîndire prea analitice pe care el însuși n-ar putea să și le amintească după citva timp. Astfel noțiunea de „creier electronic” nu are încă un loc stabilit în ultimele ediții C.Z.U. Dacă s-ar alcătui un indice de relație între fiziologia nervoasă, electronică și matematică, inexistent în manual, regăsirea lui ar fi dificilă și este mai simplu de ales un loc relativ potrivit, de exemplu la rubrica mașini de calculat, unde s-ar aduna tot materialul documentar pînă la crearea unui indice potrivit în edițiile viitoare C.Z.U.

Mai este o realitate pe care clasificatorul nu trebuie s-o uite: situația prezentă a catalogului la care lucrează. Ar fi de dorit ca un catalog pe materii să nu întrebunțeze decît un singur sistem și acela ținut în curent cu ultimele schimbări și completări, dar acest ideal este foarte greu realizabil într-o bibliotecă cu o vechine oarecare și cu un fond bogat. Cel mai adesea, cataloagele acesteia mai au părți clasificate după indici căzuți în desuetudine și suprimați chiar în edițiile noi ale sistemului respectiv. De aceea este bine să se procedeze cu prudență și să se evite întrebunțarea indicilor noi fără adaptarea la ei a vechiului fond. Este absolut necesar să se lucreze la clasificarea materialului nou și la reclassificarea fondului vechi concomitent, deși acest lucru îngreuiază lucrările curente sau cere mai mari forțe de clasificare.

Pentru a asigura o unitate de clasificare cît mai deplină a materialului tratînd aceleași subiecte, se pot folosi cîteva mijloace care sînt în același timp simple și eficace.

1) Un fișier mic alfabetic cu fișe de control. Pe aceste fișe sînt consemnați indicii creați sau aleși pentru noțiuni care nu există în manuale sau există dar sînt mai greu de găsit. Aceste fișe sînt clasate alfabetic, după cuvîntul care exprimă noțiunea.

2) Controlul în comun al cărților clasificate de membrii colectivului de clasificare. Acest control are și avantajul de a disciplina și unifica gîndirea clasificatorilor dintr-o bibliotecă.

3) Un fișier pe materii al serviciului care poate fi selectiv. Pentru acest fișier se aleg fișele cărților mai discutate sau care sînt susceptibile de a fi clasificate variat.

4) Se pot face direct însemnări în manualele folosite, fie în dreptul indicilor folosiți, fie prin inserări de pagini, pe care se scriu indicii noi.

Încă o problemă foarte importantă în tehnica clasificării este de a da operei clasificate locul pe care o merită după importanța ei.

De exemplu un studiu foarte documentat despre un subiect mai general trebuie să fie clasificat în așa fel încât să nu se piardă printre alte lucrări mai speciale sau mai puțin temeinice. Astfel o lucrare științifică a cărei importanță nu depinde de amplitudinea ei trebuie să fie cla-

sificată fără indicii (04) eseu sau (045) articol de reviste sau alt indice auxiliar, ca să poată fi așezată în fața seriei lucrărilor cu același conținut. Anumite subiecte de mare interes de actualitate trebuiesc relevate prin clasificări multiple, ceea ce ușurează găsirea lor, oricare ar fi latura căutată de cercetător.

Deci nu orice subiect trebuie să fie oglindit la fel într-un catalog și factorul importanță este hotărâtor în alegerea indicilor principali sau auxiliari, căci aceștia determină plasarea fișei și oglindirea subiectului în fișier.

Cllo RACOVITĂ

Părerii și observații

Accesul liber la raft

Trimiterile de raft—o problemă tehnică

Discuțiile purtate în numerele anterioare ale revistei cu privire la problemele accesului liber la raft oferă încă de pe acum unele concluzii interesante, care vor fi, desigur, expuse sistematic într-un articol de sinteză sau într-o ediție viitoare a lucrării *Minimum de tehnică de bibliotecă*. În acest sens credem că broșura lui Dima-Drăgan Corneliu: *Unele aspecte ale aplicării accesului liber la raft*, publicată de biblioteca noastră, și-a atins pe deplin scopul, a stimulat o dezbateră fructuoasă, din care noi înșine avem de învățat.

Un principiu care s-a conturat destul de clar este acela al respectării pe cât posibil a clasificării zecimale în aranjarea cărților la raftul liber. Inovația constă în alăturarea unor grupe sau clase înrudite, și cu mai mare zăgăzire a unor subgrupe. Aceste operații nu pot și nu au menirea să înlăture toate deficiențele clasificării zecimale, ci numai pe cele mai pregnante în condițiile în care cititorul însuși își alege cărțile din rafturi. Se urmăresc cel puțin două scopuri practice:

— cititorul să nu aibă de parcurs un traseu complicat în căutarea unei lucrări dintr-o anumită ramură;

— adresându-se raftului respectiv, acesta să-i ofere posibilitatea — prin cărțile sale și prin cele expuse în rafturile alăturate — de a se orienta în alegerea altor publicații de profil apropiat, la care, poate, nu s-a gândit inițial.

Cu alte cuvinte, raftul liber urmărește un scop asemănător cu cel al catalogului sistematic, dar recomandarea nu se mai realizează prin fișă, ci prin cartea însăși. În majoritatea cazurilor, cartea nu poate fi însă așezată în mai multe locuri, așa cum se procedează cu fișele în catalogul sistematic. Apropierea la raft a unor grupe și subgrupe, sub titluri unice de raft, este desigur, soluția căutată și ea nu înseamnă revoluționarea clasificării zecimale, ci adaptarea ei la aceste condiții concrete. Practica și experiența bibliotecilor noastre, din ce în ce mai bogată, au caracterizat ca pozitivă această orientare, cu toate discordanțele formale între raftul liber și clasificarea zecimală (implicit cataloage și depozit). Putem spune aici că, în ultimii doi ani, în

condițiile accesului liber la raft introdus la Biblioteca regională Iași, circulația cărților social-politice, tehnice și științifice s-a dublat.

A pune de acord raftul liber cu catalogul sistematic înseamnă a oferi posibilitatea aceluși cititor care se adresează raftului — după ce a consultat catalogul — să găsească ușor și simplu cartea la cota notată de el. Aceasta se și întâmplă atunci când cartea e cotată la materia conținută în sertar. De pildă, în cazul lui 59 (*Zoologie*), cititorul se va adresa raftului *Științe naturale*, subgrupa zoologie, fără vreo dificultate. Cota și cutterizarea îl vor ajuta suplimentar în depistarea volumului căutat. De altfel, și fără a trece prin *faza catalog*, raftul îi pune la dispoziție cartea, ceea ce reprezintă o eficiență recomandare vizuală și un câștig de operativitate. Pentru orientarea acestui cititor, se poate recurge și la expunerea unui panou cu schema rafturilor și a complexelor tematice, de preferință cromatic, pentru a-i solicita atenția. De asemenea, cititorul trebuie educat și pe cale vizuală, pentru ca atunci când nu găsește cartea în raft (la grupa 59, de pildă), să se adreseze catalogului și bibliotecarului, pentru a-i fi adusă din depozit. Mulți dintre cititorii noștri au căpătat această obișnuință, ajutându-l pe bibliotecar să recomande volume care ar putea substitui volumul momentan neexpus la acces liber.

Dar în situația subgrupeii 59 sînt și unele cărți cotate la 63 *Agricultură* (și abia prin relație la 59). Cititorul avizat va căuta cartea la raftul *Probleme agrare. Agrotehnică*, cel neavizat la raftul *Științe naturale*. Pentru avizarea acestui cititor, există două mijloace: *indrumarea verbală* (în unele cazuri ineficientă ca metodă, fiindcă îndrumătorul de sală nu sesizează încurcătura cititorului) și *indrumarea vizuală*. Astfel, o recomandare vizuală la catalog îndrumă cititorul să caute cărțile la raft la cota lor (cînd ea corespunde cotei și titlului din sertar) și la grupa înrudită în celelalte cazuri. Chiar dacă această grupă va fi adusă, prin excepție, alături de grupa sau subgrupa inițială, nu se va comite o inadverință. Puține subgrupe sînt deplasate de la locul lor din clasificarea zecimală care le-ar reveni în raft, iar pe acel loc se află o trimitere. O recomandare care să țină seama că cititorul nu e constrins să treacă prin *faza catalog* cere de asemenea folosirea trimerilor de raft. Discuțiile anterioare au subliniat just necesitatea trimerilor, dar pe de altă parte au ridicat și problema evitării încărcării provocate de indicațiile vizuale prolixе. În acest caz însă nu este vorba de o încărcare, dacă soluția tehnică a trimerii va corespunde exigențelor. Și trebuie să corespundă numai decît și din alt motiv, anume din necesitatea expunerii frontale a trimerii și nu laterale ca în cazul despărțitoarelor de raft. (Nu numai pentru a nu se confunda cu ele, ci și pentru o avizare sigură a cititorului, care privește frontal și nu dintr-o parte). De asemenea, trimiterea trebuie să fie mobilă, să poată aluneca pe raft în funcție de locul care îi revine de fiecare dată prin umplerea sau golirea raftului. Această dificultate dublă — de fapt una dintre cele mai importante probleme tehnice ale raftului liber — nu a fost, probabil, depășită de bibliotecile noastre, și ea va trebui rezolvată de acum înainte. O formă potrivită de trimitere care să satisfacă ambele cerințe ar fi, de pildă, despărțitorul de lemn sau carton în formă de carte. Mai masiv decît despărțitorul obișnuit, nu va permite nici schimbarea în alt loc, decît prin alunecare pe raft. Forma lui (asemănătoare cu a unei cărți) va evita încărcarea inestetică a raftului. Trimiterea însă nu va fi scrisă pe cotor, ci pe o tăbliță de o formă și culoare alese cu gust, sprijinită solid cu una din laturi în colțul de sus al despărțitorului, în partea din față.

Am căutat să lămurim exigențele pe care le reclamă o trimitere de raft (chiar dacă soluția tehnică poate fi diferită) tocmai pentru ca discuția despre locul unor subgrupe la raftul liber să se desfășoare într-o ambianță de certitudine. În primul rînd catalogul oglindește, în linii generale, destul de bine raftul. În al doilea rînd, mutarea unei subgrupe este semnalată și ea de trimitere. (Bunăoară, pentru cota 333 se face o trimitere la raftul *Probleme agrare. Agrotehnică*).

Majoritatea punctelor de vedere exprimate în cadrul revistei au acceptat ca binevenită deplasarea unor astfel de subgrupe spre materia de care sînt intim apropiate. Fără abuz, bineînțeles, și fără contopirea subgrupelor, ceea ce ar duce la amestecarea cotelor. Dacă amplasarea cotelor 333 înainte de agrotehnică a fost acceptată teoretic și rezistă și practic, nu considerăm potrivită propunerea lui Elvira Lengyel din articolul *Accesul liber la raft — un sistem unic* în ceea ce privește separația biologiei de științele naturale și alipirea

acestora la agrotehnică după schema zootehnie-zoologie. Prin analiza fișelor cuprinse în catalogul nostru la botanică, am conchis că din 120 de fișe numai 15 reprezintă titluri legate strâns de agrotehnică, iar din acestea alte 9 au deja cota 633. Ar fi deci prea puțin motivat să mutăm o subgrupă cuprinzând peste 100 de cărți pentru că șase dintre ele au legătură de prim interes cu o altă subgrupă. În mod asemănător se întâmplă și cu apropierea zootehnie-zoologie. Deși înrudirea dintre aceste științe e mult mai largă, puține cărți dintr-o subgrupă interesează practic și direct pe cealaltă, fiind vorba doar de orientarea generală pe care zoologia (și o dată cu ea biologia) o poate da zootehniei. Dacă am merge pe această linie, mult mai firesc ar fi să ne gândim la două complexe tematice deosebite:

- 1) Fizică-matematică-chimie, urmate de ramurile tehnicii;
- 2) Biologie-științele naturale (despre viețuitoare) — medicină-agrotehnică.

Dar atunci care ar fi câștigul ?

În orice caz, biologia nu poate fi o știință de orientare numai în medicină, ci în toate științele naturale, pe care se susține direct. În consecință, nu o putem despărți de ele.

Utilă ar fi și o trimitere de la medicina veterinară la zootehnie, sau de la vânătoare și pescuit la zoologie, privind unele cărți care prezintă interes pentru vânători și pescari.

Dacă problemele legate de locul lucrărilor clasice ale marxism-leninismului la raftul liber au fost elucidate atât în dezbateri, cât și în practica noastră din ultimul an, rămâne să facem și aici o remarcă. Credem utilă și expunerea unora dintre aceste lucrări la teoria literară, cu atât mai mult cu cât, în condițiile de la noi, complexul tematic al lingvisticii și literaturii este așezat într-o a doua cameră, deci mai departe de rafturile cu literatura politică-ideologică. Aceasta înseamnă că orientarea strictă și obligatorie a bibliotecilor după un eventual minim al raftului cu acces liber, foarte necesară de altfel, va trebui să prevadă și posibilitatea unor abateri motivate temeinic de condițiile locale.

În condițiile Bibliotecii regionale Iași, care deține suficiente exemplare din unele volume, ne-am permis, încă mai de mult, să adoptăm, cu rezultate bune, o sinteză a punctelor de vedere deosebite exprimate pe parcurs și anume: la începutul unor grupe și subgrupe — *Ateism. Religie. Economie industrială. Producție, Problema agrară. Economia agrară, Materialismul dialectic și științele naturii* [5(01)], *Materialismul dialectic în biologie* [57(01)], ca și la *Stat și drept. Învățămînt* — am așezat în raft culegerile cuprinzând expunerile clasice ale marxism-leninismului despre științele respective. Precizăm că clasificarea zecimală recomandă, uneori, acest lucru.

Aranjarea subgrupeii 338 *Economie industrială. Producție* necesită și ea lămuriri. Dacă unele cărți tratează probleme tehnico-economice interesînd un anumit domeniu, ele dezbate alături și probleme generale, interesînd mai multe domenii, fapt pentru care practica ne-a determinat să le întoarcem în întregime la subgrupa inițială, așezată acum înainte de 62 și după dicționarele tehnice.

În discuția privitoare la „contopirea” transporturilor, prin alăturarea subgrupelor 338T, 625, 629.1 și 656, au fost exprimate păreri diverse, fără însă a fi motivate suficient. Există două căi generale:

— formarea unei supragrupe noi, incluzînd toate subgrupele amintite (în acest caz, se plasează trei trimiteri în vechile locuri de pe raft);

— plasarea unei trimiteri de la fiecare subdiviziune, rămasă la locul ei, la celelalte (subînțelegînd cărțile care tratează problemele transporturilor din mai multe puncte de vedere).

Numărul trimiterilor rămîne cam același în ambele cazuri, iar câștigul nefiînd deosebit, am lăsat deocamdată transporturile la locurile din clasificarea zecimală (în biblioteca noastră, sînt puține cărți care tratează despre transporturi din toate punctele de vedere). În orice caz, o contopire la un singur loc și după noi criterii, chiar dacă ar corespunde unei logici, creează greutăți în găsirea cărții dorite și în rearanjarea ei la locul convenit. Ca atare, nu poate fi realizată fără o nouă clasificare zecimală, diferită de cea existentă. Practica ne-a arătat acest lucru în cazul unor subgrupe conținînd mult

mai multe cărți înrudite prin problemele tratate: 32 *Politică* și 38 *Științe și probleme economice*, încît această chestiune, o dată elucidată, oferă sugestii și pentru alte cazuri asemănătoare.

Mult mai firească este aranjarea succesivă a subgrupelor tratînd problemele moralei și educației comuniste. Nu au fost adoptate încă soluții definitive și există o fluctuație marcantă în această privință, intrucît problemele nu au fost adîncite pe viu, adică plecîndu-se de la analiza fondurilor cuprinse în aceste subgrupe. Apropierea subgrupeii 15 *Psihologie* (din 70 de fișe aflate în catalogul nostru, numai 15 sînt legate de pedagogie și clasificate ca atare) și de subgrupa 16 *Logică*, adoptată de Biblioteca regională Oradea și propusă de Elvira Lengyel, în articolul citat, nu este motivată. Din punct de vedere al sistematizării științelor, logica face parte din filozofie și nu are legătură cu morala. Aranjarea nepotrivită în complex tematic unic cu filozofia a dus la această denaturare. Mai potrivit este complexul tematic 37A, 17, 17C, 39 (învățămînt-educație, etică, morală comunistă, moravuri și obiceiuri). Ar mai putea fi incluse 2 *Ateism* și 796 *Cultură fizică și sport*, cum propune Constanța Bădic de la Biblioteca regională Galați în articolul *Așezarea cărților — o problemă principală*, dar subgrupele conțin altele cărți care nu privesc educația ca proces școlar sau legat de școală, ori morala comunistă, încît o trimitere este de preferat unei deplasări fragmentate a subgrupeii. Ca să nu mai spunem că plasarea aici a subgrupeii 7.01 *Teoria artei, Estetică* (sic! vezi 37—037 *Educație artistică*), propusă de aceeași autoare, nici nu putea fi aplicată în practică.

Grupa 7 este expusă la biblioteca noastră în alianță cu rafturile tematice și dă rezultate foarte bune. Amintim expozițiile tematice *Viața și arta, Artă și sport*, iar în altă ordine de idei expoziția tematică *Viața oamenilor de seamă* alcătuită nu după criteriile clasificării, ci în așa fel încît să răspundă cerințelor educației patriotice a oamenilor muncii.

Totuși, lucrările de la 7.01—7.03 au fost deplasate în parte înaintea literaturii, schimbarea fiind cerută de existența unei a doua camere de expunere. Ele și-au aflat locul după lingvistică și înainte de teoria literaturii, printr-o selecție care le face utile în acest loc.

În privința aranjării pe genuri literare, discuțiile nu au oferit argumente ultime. Prin aranjarea tuturor cărților unui scriitor la un loc, e drept, nu i se fărîmîțează opera, dar scriitorii de frunte sînt atît de citiți, încît, în raft, opera le rămîne oricum fărîmîțată, cu toată reînnoirea fondului de cărți de la depozit. Și chiar fără aceasta, e îndoielnic că o simplă cuprindere vizuală poate înlocui o îndrumare sistematică a lecturii cititorilor operată la noi de îndrumătorul de sală. În al doilea rînd, lucrările scriitorilor mari sînt incluse editorial în opere complete, aflate la raftul destinat special lor, ceea ce satisface suficient nevoia unor cititori de a le cuprinde vizual. În schimb, o serie de colecții literare pe genuri sînt mai ușor căutate în cazul aranjării după clasificarea zecimală. Evident, aceste argumente pot comporta discuții, dar sînt argumente de interes practic, care trebuie luate în considerare.

În concluzie adoptarea unui sistem practic și estetic de trimiteri ar rezolva multe probleme controversate și ar soluționa unele inconveniente ale mutării cîtorva subgrupe de la locul consacrat prin clasificare. Trimiteri suplimentare se pot face de la materie la materie. Socotînd că la circa 50 de rafturi ar fi amenajate 10—15 trimiteri, ne dăm seama că nu ne-am lavi de dificultăți de ordin estetic, și am pune totodată în practica accesului liber avantajele trimerilor cuprinse în catalogul sistematic. În același timp, trebuie să accentuăm că o anumită aversiune față de expozițiile tematice la raftul liber nu ține seama de condițiile concrete ale unor biblioteci. Este vorba nu numai de spațiu și de numărul rafturilor, ci și de posibilitatea pe care o oferă mobilierul nostru de a combina expozițiile cu rafturile tematice, pe teme unice. Noi nu ne-am rezumat însă numai la aceste mijloace, cum înclină să creadă unii preopinenți, ci am organizat numeroase alte expoziții în vitrine, simple și complexe, panouri de recomandare a periodicelor, a diverselor cataloage și indici bibliografici ș.a.m.d., în afara sălilor cu acces liber la raft, precum și cataloage tematice de raft. Aceste mijloace complexe se conjugă în a apropia cititorul de fondurile de cărți, în a-i ușura alegerea cărților pentru lectură și în a ușura îndrumarea lecturii.

În sprijinul campaniei agricole de primăvară

Colectivul Bibliotecii raionale Birlad a luat din timp măsuri în vederea sprijinirii de către bibliotecile din raion, a campaniei agricole de primăvară. Au fost alcătuite o seamă de materiale cum ar fi indicele bibliografic de recomandare *Ce ne spun cărțile despre muncile agricole de primăvară*, planul de lectură adnotat *Ce să citim despre dezvoltarea multilaterală și intensivă a cooperativelor agricole de producție*, concursuri „Cine știe, câștigă” pe temele *Via și livada*, *izvor de mari venituri*, *Cine știe legumicultură, câștigă*.

În comunele Ibănești, Murgeni, Fălcu, Suletea și Dragalina bibliotecile au organizat expoziții cu cărți agricole legate de specificul muncilor de primăvară însoțite de panouri, cu cifre și sarcini extrase din planul de producție al cooperativelor agricole de producție din comunele respective. Pe întreg raionul s-a trecut la organizarea de biblioteci mobile la brigăzile de tractoare ale S.M.T.

Dumitru Condrea

★

Experiența anilor precedenți ne-a dovedit că pregătirea din vreme a bibliotecilor în vederea sprijinirii campaniei agricole de primăvară a făcut să crească eficiența măsurilor întreprinse de aceste unități.

Într-un material metodic anume întocmit, Biblioteca raională Măcin a indicat bibliotecilor din raion să organizeze expoziții și rafturi tematice cu cărți legate de muncile agricole de primăvară, să întocmească liste bibliografice de recomandare; care să cuprindă și ultimele noutăți de literatură agricolă, să organizeze săptămînal informări asupra mersului lucrărilor agricole folosind articolele apărute în presa centrală și regională, să întocmească prezentări bibliografice tematice.

Aceste indicații au prins acum viață. În multe comune, cum ar fi la Cîrsețari, Mîrcea-Vodă, Cerna, Carcaliu, Ostrov, Pecineaga, bibliotecarii s-au evidențiat în sprijinirea, cu mijloacele specifice cărții, a campaniei agricole de primăvară.

Cecilia Icleanu

★

La Borănești, în raionul Urziceni, propaganda cărții agrozootehnice constituie una dintre preocupările permanente ale bibliotecii comunale. Biblioteca Teodora Mînda știe să atragă la această acțiune și specialiștii din comună. Cunoscînd specificul agricol al comunei și fiind la curent cu preocupările de producție ale cooperativei agricole din Borănești, bibliotecara organizează acțiunile cele mai potrivite, care răspund în mai mare măsură cerințelor cititorilor.

În biblioteca din Borănești, lucrările agrozootehnice sînt grupate într-un raft tematic. În cadrul acestuia, sînt evidențiate în primul rînd acele cărți care sînt direct legate de sarcinile de producție ale cooperativei agricole. Mulți membri cooperatori, printre care și brigadierii, sînt cititori ai bibliotecii.

Una dintre acțiunile reușite ale bibliotecii din Borănești a fost consfătuirea cu cititorii pe tema *Cum putem obține recolte mari*. Bine pregătită, consfătuirea a trezit un deosebit interes în rîndul membrilor cooperatori. Uneori, manifestările bibliotecii se realizează cu sprijinul direct al cititorilor. Astfel, brigadierul zootehnist Dumitru T. Dumitru, a prezentat, în cadrul brigăzii sale, lucrarea *Cum putem mări șeptelul de animale* de V. Bordeianu.

La adunările generale ale membrilor cooperativei de producție, biblioteca Teodora Mînda participă cu regularitate. Ea este astfel întotdeauna informată asupra problemelor care-i preocupă pe țărani cooperatori. În cadrul acestor consfătuiri, bibliotecara vorbește adesea despre lucrările agrozootehnice nou apărute, prezintă unele cărți.

Gheorghe Gheorghiu

DIN ACTIVITATEA METODICĂ

Biblioteca raională Satu-Mare

Biblioteca raională, ca organ de îndrumare metodologică are sarcina de a ajuta bibliotecile din cuprinsul raionului la completarea și organizarea fondului de publicații, la elaborarea cataloagelor și a mijloacelor de informare bibliografică, la îndrumarea lecturii cititorilor și, în general, la organizarea muncii de popularizare a cărții. Un obiectiv principal îl constituie studierea și generalizarea experienței înaintate, perfecționarea continuă profesională a cadrelor de bibliotecari din raion.

Pentru a realiza sarcinile complexe ale muncii de îndrumare metodologică, colectivul Bibliotecii raionale Satu-Mare a căutat să-și organizeze în așa fel munca, încât să constituie un exemplu pentru celelalte biblioteci din raion. S-a prelucrat și organizat întregul fond de cărți, au fost completate catalogul sistematic, catalogul alfabetic și cel de serviciu. Deși spațiul actual nu permite organizarea accesului liber al cititorilor la raft, ne-am străduit să dăm bibliotecii aspectul și conținutul corespunzător, care să poată influența pozitiv bibliotecile din raion. Periodic, Biblioteca raională efectuează studii sistematice pentru cunoașterea configurației economice, sociale și demografice a localităților din raion și, în funcție de rezultatele acestora, stabilește unele obiective metodologice.

În munca de îndrumare a activității unităților din raion, Biblioteca raională Satu-Mare a pus un accent deosebit pe organizarea seminariilor raionale și a schimburilor de experiență, pe elaborarea de materiale metodice pentru toate categoriile de biblioteci și îndrumarea nemijlocită a acestora prin deplasări periodice efectuate de către metodiști.

În organizarea seminariilor raionale colectivul secției metodice s-a orientat după programele și recomandările Co-

mitetului de Stat pentru Cultură și Artă și precizările Comitetului regional de cultură și artă. Pe această bază, biblioteca comunică la timp datele prevăzute pentru seminarii, tematica, locul unde se vor desfășura, oferind astfel bibliotecarilor posibilitatea de a participa mai activ la discuții. Lecțiile teoretice din cadrul seminariilor sînt urmate întotdeauna de aplicații practice, pregătite sub îndrumarea directă a colectivului Bibliotecii raionale, cu concursul unor specialiști (profesori, ingineri agronomi, zootehnicieni etc.).

Schimburile de experiență constituie un mijloc eficace de generalizare a metodelor bune folosite de bibliotecari. Ele se organizează în fiecare lună, la diferite biblioteci comunale sau satești și sînt urmate de o manifestare de masă. Biblioteca raională precizează data cînd va avea loc schimbul de experiență, iar tema manifestării de masă ce va fi organizată este stabilită de către biblioteca comunală și colectivul ei obștesc, în funcție de problemele culturale care preocupă pe cititori.

De obicei, cu ocazia acestor întîlniri, biblioteca gazdă prezintă un referat pe o temă stabilită de biblioteca raională. De exemplu, *Planul de muncă al bibliotecii comunale* (comuna Doba), *Îndrumarea lecturii brigadierilor, șefilor de echipă și cooperativitorilor de către biblioteca comunală* (comuna Ambud), *Îndrumarea lecturii cititorilor copii* (comuna Catașeu) și alte teme. În comuna Socond referatul *Sprîjinul bibliotecii din Socond în îndeplinirea sarcinilor economice ce stau în fața comunei*, prezentat de secretarul Sfatului popular comunal a oferit bibliotecarilor prilejul de a cunoaște posibilitățile largi ce se pot folosi în munca cu cartea pentru a influența dezvoltarea conștiinței socialiste a cooperativitorilor. La schimburile de experiență participă bibliotecarii satești din raza de activitate a bibliotecii comunale și bibliotecarii din bibliotecile comunale. Cu această ocazie ei studiază multilateral activitatea bibliotecii gazdă, evidențiază rezultatele constatate și lipsurile și fac propuneri pentru îmbunătățirea activității.

Pe lîngă generalizarea experienței pozitive, schimburile de experiență prilejuiesc rezolvarea unor probleme

de ordin gospodăresc și material, stimulează interesul sfatului popular comunal și al bibliotecarilor pentru crearea unor condiții cât mai bune și organizarea activității, în general. Majoritatea bibliotecarilor caută să aplice în activitatea lor ceea ce au constatat că e pozitiv și util din experiența celorlalți. Așa, de pildă, la Vile Satu Mare, bibliotecarii au văzut grafice întocmite cu multă originalitate de Erdei Irina, reprezentând rezultatele economice ale cooperativei agricole de producție, un raft tematic, panouri etc. În prezent asemenea grafice și panouri pot fi găsite în multe biblioteci. Colectivul nostru urmărește în același timp felul cum bibliotecarii comunali folosesc în activitatea lor experiența pozitivă a unităților frun-tașe.

Colectivul secției metodice cuprinde în sfera lui de îndrumare cele 22 de biblioteci comunale cu 54 de filiale, 14 biblioteci satești și acordă ajutor metodologic celor 8 biblioteci ale sindicatelor. Deplasarea pe teren a meto-diștilor asigură contactul nemijlocit cu unitățile din raion și în același timp posibilitatea de a studia și genera-liza inițiativele bibliotecarilor, de a-i îndruma și ajuta în activitate. Pentru a facilita deplasarea metodiștilor în toate bibliotecile, Comitetul de cultură și artă a stabilit diferite trasee, în funcție de mijloacele de transport existen-te. În cuprinsul unei rute intră un anumit număr de biblioteci, de îndrumarea cărora răspunde un meto-dist. Cu prioritate se acordă un sprijin me-todic unităților care au de rezolvat probleme mai dificile.

În anii precedenți, completarea fon-durilor de cărți ale bibliotecilor com-unale și satești se efectua de către biblioteca regională, printr-un delegat al ei, care, necunoscînd totdeauna spe-cificul localităților din raion și ce-rințele cititorilor, nu putea să asig-ure o repartizare judicioasă, diferen-țiată a cărților. Uneori, în afară de cărțile repartizate de delegatul regi-onal, au fost trimise și de către colec-tură cărți nepotrivite pentru profilul economic al comunelor și cerințele ci-titorilor.

Începînd cu anul acesta, completarea fondurilor de publicații a bibliotecilor

din raion se face sub directa îndru-mare a bibliotecii raionale. În această muncă, ținem seama de structura eco-nomică, socială și națională a popu-lației din raza fiecărei comune, de preocupările profesionale și culturale ale locuitorilor, de alocațiile prevăzute la articolul 7. Pentru o mai bună repartizare a cărților, această opera-ție se efectuează în prezența biblio-tecarilor comunali, care, lunar, cu oca-zia ședințelor de la centrul de raion, se deplasează la colectura bibliotecilor (care se află în Satu-Mare) și își aleg cărți. Ei au sarcina de a achiziționa un număr corespunzător de volume și pentru bibliotecile satești din raza lor de activitate, cărora le repartizează 100—500 de exemplare în funcție de posibilitățile bibliotecii comunale și numărul populației din satul respectiv. Acestea formează un fond circulant, care se preschimbă lunar, de două ori pe trimestru sau trimestrial, după ce cărțile au fost citite.

Prin aceste măsuri, Biblioteca rai-onală urmărește completarea diferen-țiată a fondurilor de publicații și, în ultimă instanță, pătrunderea cărții în toate satele din fiecare comună. O problemă care necesită să fie rezol-vată este asigurarea într-o măsură mai bună a transportului acestor cărți de la centrul de comună în satele aparținătoare. În activitatea ce o des-fășoară, bibliotecile comunale se ba-zează pe un colectiv de bibliotecari cu muncă obștească, numiți în func-ție printr-o decizie dată de comitetul executiv al Sfatului popular raional. Uneori, această numire se face însă fără ca bibliotecarii să fie în prea-labil instruiți, fără să aibă un mini-mum de cunoștințe bibliotecărești, și de aceea ei se rezumă numai la impru-mutul de cărți. Consider că este necesar să se studieze posibilitatea editării unui manual în care acești bibliotecari să găsească răspuns la toate proble-mele care-i interesează pentru activi-tatea lor. Totodată, se cere un sprijin mai substanțial din partea Secției de învățămînt în direcția stimulării și controlului activității bibliotecarilor cu munca obștească.

Irina ȘERBAN

Completarea colecțiilor din biblioteci

În ultima vreme, completarea colecțiilor din bibliotecile raionale și comunale este urmărită și studiată în mod organizat de către cele mai multe biblioteci regionale. În Regiunea Dobrogea, producția editorială este dirijată la unități sub îndrumarea directă a bibliotecii regionale, care, pe baza precomenzilor bibliotecilor raionale, stabilește destinația fiecărui titlu intrat la colectură. Prin acest sistem, introdus anul trecut, se evită expedițiile întâmplătoare de publicații și se realizează o evidență în măsură să ofere o imagine cuprinzătoare — pe titluri și număr de exemplare — asupra compoziției fondurilor din biblioteci.

Criteriile de repartizare — mai numeroase și mai variate — se aplică diferențiat, în funcție de specificul unor zone (Delta, de pildă) sau al categoriilor și mărimii unor biblioteci care funcționează în diverse localități (biblioteci raionale în localități rurale devenite centre de raion sau în așezări urbane mai mari, biblioteci orășenești în localități cu o populație numeroasă). Aceste criterii sînt: alocațiile bugetare ale bibliotecilor; numărul populației și al cititorilor; numărul bibliotecilor afiliate; situația fondurilor de cărți pe cap de locuitor; procentul „cărților de bază” din biblioteci, al celor care nu mai suscită interes în localitate și, deci, nu mai circulă, al dubletelor; numărul titlurilor cu conținut apropiat; cantitățile de carte nerecuperate sau uzate, pe domenii; situația lucrărilor în mai multe volume.

O asemenea evidență detaliată a putut fi obținută prin analizarea fiecărei biblioteci. Analizele au fost efectuate în diferite rînduri, pe baza indicațiilor date de biblioteca regională și cu ajutorul ei. Cum era și firesc, au ieșit la iveală unele metehne ale completării din anii anteriori. În câteva comune, spre exemplu, ca rezultat al unor achiziții nejudicioase, literatura din diferite domenii, între care beletristica originală în limba

română, a fost slab reprezentată. În schimb, s-a găsit o cantitate însemnată de titluri învechite, a căror circulație era practic redusă. La Cernavodă, Isaccea, Sulina, Greci, Eschibaba etc. revine o carte la un locuitor, iar în Pantelimonul de Sus, Dumbrăveni, Vulturul și altele, cinci sau șase cărți. Trimiterile necoordonate de publicații din mai multe surse (Colectură, Fondul de Stat al Cărții, achiziții directe pe plan local etc.) au dus la acumularea în biblioteci a numeroase exemplare peste cerințe (Topraisar, Greci, Castelu).

Cu prilejul analizelor, bibliotecarii au întocmit și liste de publicații care se propun pentru schimb în cadrul raioanelor. Existența în biblioteci a unor lucrări în mai multe volume, descompletate, a determinat măsuri pentru realizarea unei documentații care stă la baza redistribuirii lor, în vederea completării gollerilor. O atenție specială se acordă completării corespunzătoare a bibliotecilor cu cărți social-politice și, în primul rînd, cu lucrările clasice marxism-leninismului, cu documentele de partid și de stat, cu lucrările tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej, precum și cu lucrări de referință, care fac obiectul studiului și în sălile de lectură.

Pentru coordonarea activității de completare a colecțiilor bibliotecii regionale și, implicit, pentru realizarea unui larg aparat de informare bibliografică, s-a recurs și la culegerea sugestiilor cititorilor. La începutul anului, a fost difuzat în sălile de lectură și la secția de împrumut un chestionar detaliat, care cuprinde numeroase întrebări relative la gradul în care biblioteca mulțumește cererile de carte; preferințele de lectură, pe domenii; propunerile privind completarea, inclusiv operativitatea.

S-a urmărit, de asemenea, evoluția reînscriserii cititorilor, măsura în care unele persoane ar abandona biblioteca din cauza nesatisfacerii integrale a cererii lor de carte. A fost întocmită în

acest scop o evidență pe fișe a cititorilor din 1964, în vederea depistării celor care nu au vizitat biblioteca în acest an. Aceștia sînt invitați pentru discuții ample cu bibliotecarii, în scopul mai bune cunoașteri a cerințelor lor de carte.

N. R.

Biblioteca școlară și predarea literaturii

Predarea literaturii române presupune o ambianță care să sporească eficiența lecțiilor. Sala de clasă este lipsită de obicei de acel decor spiritual exterior care să concorde cu emoțiile intelectuale pe care profesorul se străduiește să le formeze cînd prezintă elevilor un scriitor și opera lui. În experiența mea îndelungată am fost de multe ori stingherit de faptul că n-am avut posibilitatea să dau anumitor lecții suportul concret al prezentării întregii opere a unui anumit scriitor. Această problemă nu poate fi rezolvată prin aducerea în clasă a cîtorva volume. În predarea lecțiilor despre Mihail Sadoveanu, de pildă, e greu să aduci în clasă, pentru a pune pe elevi în prezența ei masivă, opera marelui scriitor editată în variate ediții. Este mult mai simplu însă ca elevii să audieze lecția în sala bibliotecii școlare.

Sîntem obișnuiți ca lecțiile de fizică, chimie, științe naturale, să se desfășoare în laboratoare amenajate în acest scop și înzestrate cu materialul didactic necesar. De ce n-ar fi și biblioteca locul cel mai nimerit în care să se desfășoare lecțiile de literatură? Sala de bibliotecă oferă pentru lecțiile de literatură decorul spiritual adecvat. Portretele marilor noștri scriitori înșiruite de-a lungul pereților deasupra rafturilor cu cărți, devin familiare și îmbie la studiu. Dulapurile înșesate cu mii de cărți, colecții de reviste și ziare, se transformă în adevărate comori vii pentru lectura elevilor și lasă neșfearsă, materializînd-o, imaginea puterii creatoare a scriitorilor.

Sala bibliotecii Școlii medii „Unirea” din Turnu Măgurele corespunde acestui scop și ea a fost folosită cu multă eficacitate în predarea unor lecții. Așa, de pildă, lecțiile despre Mihail Eminescu s-au desfășurat în bibliotecă, unde domina portretul marelui poet în mijlocul variatelor ediții ale operei sale, de la ediția festivă a centenarului din 1950 ilustrată de Jules Perahim și masivele volume ale ediției îngrijite de Perpessicius, la ediția bibliofilă și cea a Bibliotecii pentru toți. Alături, articole și studii despre poezia eminesciană, dintre care n-a lipsit *Viața lui Mihai Eminescu* de George Călinescu. Lecția a fost ilustrată cu audierea pe disc a versurilor lui Eminescu în lectura lui Mihail Sadoveanu.

Lecțiile despre Ion Creangă și Ion Luca Caragiale, despre Mihail Sadoveanu și Tudor Arghezi, au fost organizate în același fel. În cadrul lecției despre Sadoveanu elevilor li s-a prezentat ediția de *Opere* și ediția din *Mitrea Cocor* ilustrată de Corneliu Baba. Numerele *Vieții românești* închinată marelui povestitor la împlinirea a 80 de ani și la trecerea lui în veșnicie au fost îndeaproape cercetate de elevi, care au ascultat, totodată, cu sfîntenie, în lectura autorului, povestirea *La Moldova* imprimată pe disc.

Poetul Tudor Arghezi a fost prezentat în cadrul unei expoziții a operei sale. N-au lipsit nici revistele noastre literare cu articole închinată poetului la împlinirea a 80 de ani. Au fost expuse și revistele care au relatat despre sărbătorirea poetului la Paris cu ocazia apariției în editura Seghers a volumului de tălmăcirii în limba franceză datorite lui Luc-André Marcel.

Lecțiile de sinteză la clasa a XI-a privind dezvoltarea poeziei, prozei și dramaturgiei în anii puterii populare s-au desfășurat în cadrul unor adevărate expoziții literare care au concretizat bogăția literaturii noastre contemporane și au dat elevilor o imagine vie a acesteia. Biblioteca școlară poate fi într-adevăr locul cel mai potrivit pentru desfășurarea anumitor lecții de literatură — atunci cînd este organizată în așa fel încît să răspundă tuturor cerințelor.

Florian CREȚEANU

D A N T E

1265 - 1321

Acum șapte sute de ani, în Florența bancherilor și a manufacturilor, dar și a luptelor politice care reflectau îndelungata dispută pentru înțietatea dintre papi și împărați, se naște în luna mai, dintr-o familie nobilă nu prea bogată, Dante Alighieri, care avea să însumeze întregul tezaur cultural al evului mediu și să pregătească zorii Renașterii, ridicind dintr-odată literatura italiană, abia eliberată de influența literaturilor franceză și provençală, la cea mai mare înălțime.

Deși a rămas, copil, orfan de mamă și, adolescent, de tată, Dante a avut o educație îngrijită ajungând „să fie un om foarte învățat. A îmbrățișat toată știința... Teologia, filozofia, istoria, mitologia, astronomia, fizica, matematica, retorica, poetica, și-a însușit toată sfera intelectuală din acel timp”, cum spune Francesco de Sanctis. N-a neglijat nici exercițiul armelor și a luat parte, cu cinste, la luptele pe care patria sa le-a dus cu Arezzo și Pisa. Pasiunea lui Dante însă era poezia și aceasta înfloarește o dată cu prima lui iubire care avea să facă celebru numele de Beatrice. Crescut în școala „dulcelui stil nou”, Dante își proslăvește iubita, ca pe un înger coborât pe pământ, în versuri care-l impun în

fruntea poezilor contemporani și care sînt printre cele mai frumoase ale liricii italiene. Moartea iubitei îl aruncă într-o grea încercare și într-o rătăcire din care își revine cu hotărîrea de a scrie spre glorificarea Beatricei ceea ce nu s-a mai scris despre o altă femeie. Hotărîrea aceasta a fost, poate, actul de naștere al *Divinei Comedii*.

Dante și-a povestit iubirea într-o carte căreia i-a dat numele plin de semnificații *Vita Nuova*. Beatrice este singurul nume care apare în cursul narațiunii, ca și cum alte nume sau reprezentări mai precise ar fi tulburat suavitatea acestei iubiri neobișnuite. Numerele mistice 3 și 9 sînt folosite ca valori simbolice și ele subliniază starea de vis și realitate a conținutului. *Vita Nuova* este analiza delicată și de o naivă sinceritate a sentimentului iubirii, întretesută de o alegorie subtilă care pune la îndoială existența fizică a personajelor.

Dante însă nu era numai poet, ci și om de acțiune, și a luat parte la viața politică, înscriindu-se într-o breaslă — a medicilor și a spîșerilor — nobililor fiindu-le, altfel, oprit amestecul în viața publică a cetății. Datorită personalității sale excepționale, Dante a ajuns repede să joace un rol de frunte

în luptele politice, iar în anul 1300 a fost unul dintre conducătorii oraşului într-un moment în care disensiunile de ordin politic s-au întesit la maximum. Atitudinea lui intransigentă îl pune în conflict cu papa Bonifaciu care urmărea să aducă Florenţa sub stăpînirea sa. Nevoiţi să caute o înţelegere cu papa, florentinii îl trimit pe Dante ca ambasador la Bonifaciu. Atunci a spus Dante, care era conştient de propria valoare, faimoasele cuvinte: „Dacă plec eu, cine rămîne?”

Dar în timp ce Bonifaciu îl ţinea pe Dante la Roma, sub felurite pretexte. Carol de Valois intra în Florenţa cu misiunea aparentă de a pacifica oraşul, în realitate cu scopul de a aduce la putere pe „negri” (partizanii papei), în locul „albilor” (care voiau să menţină un echilibru între puterea împăratului şi a papei spre a asigura independenţa oraşului), din rîndurile cărora făcea parte şi Dante. Punînd stăpînire pe oraş, „negrii” condamnă pe fruntaşii „albilor” la exil şi amendă. Chemat în faţa judecăţii şi neprezentîndu-se, Dante este condamnat, de data aceasta, la exil perpetuu şi, dacă va îndrăzni să se întoarcă în patrie, să fie ars pe rug. Acum începe viaţa grea pentru Dante, nevoit să răătăcească de-a lungul şi de-a latul Italiei şi să-şi dea seama, cum spune el însuşi, cît este de amară piinea printre străini. Iar dacă exilul l-a făcut pe om să sufere, el a folosit poeziei cărui a-i îmbogăţit experienţa de viaţă, şi, mai ales, i-a lărgit orizontul prin contactul pe care l-a luat cu diferitele regiuni ale Italiei pe unde l-au purtat paşii în căutarea unui adăpost.

Moartea împăratului Enric al VII-lea, care venise în Italia să restabilească autoritatea imperiului, îi ia lui Dante şi ultima speranţă de a se înapoia în patrie. Operele pe care le publică în limbile italiană şi latină ca şi cîntările din *Comedie*, care va fi numită *divină* de Boccaccio, îl fac din ce în ce mai cunoscut şi-i deschid porţile curţilor seniorilor, care îl folosesc în diferite misiuni politice. *Il Convivio*, *De vulgari eloquentia*, *De monarchia*, *Quaestio de aqua et terra* sînt mărturia culturii filozofice şi ştiinţifice, precum şi a meditaţiilor lui Dante. În *De monarchia*, Dante dă politicii o bază raţională şi desparte statul de teocraţie, combătînd puterea temporală a bisericii. Nu e de mirare că din cauza unor asemenea idei, *De monarchia* a fost arsă de biserică la cîţiva ani după

moartea lui Dante şi a fost pusă multă vreme la index.

Dar gloria cea mare a lui Dante va fi *Divina Comedie* pe care a terminat-o cu puţin înainte de moartea sa. Concepută aproape ca un îndreptar moral şi politic al omenirii şi, spre a fi bine înţeleasă, fiind nevoie să i se pătrundă toate sensurile, literal, alegoric, moral şi anagogic, *Divina Comedie* se înalţă, datorită geniului poetic al lui Dante, ca un templu uriaş al poeziei. Dante a utilizat la construirea edificiului materialele cele mai diferite; biblia şi evanghelia, poezia antică şi contemporană, ştiinţa, filozofia şi teologia timpului său, dar materialele acestea au fost topite de puterica lui personalitate.

Dante introduce în lumea informă medievală un spirit de ordine, de claritate. Lumea de dincolo, subiectul atitor lucrări precedente şi contemporane, imaginată cit mai fantastic şi mai incoerent de autorii acestora, el o creează după o arhitectură proprie, luminoasă, în care elementele reale se leagă firesc unele de altele spre a alcătui un edificiu de o măreţie colpleşitoare, cărui a însă măsura, echilibrul, simetria îi dau o armonie clasică.

Divina Comedie este descrierea lumii de dincolo, în care însă a fost proiectată lumea contemporană, văzută de un om pe care l-a exasperat nedreptatea de pe pămînt. De aci şi patosul acestei viziuni născut din refugiarea unui suflet însetat de justiţie într-o lume în care se reface echilibrul rupt pe pămînt între virtute şi răsplată, între viciu şi pedeapsă. *Divina Comedie* este Florenţa cu luptele ei fratricide, este papatul cu toate păcatele lui, este discuţia filozofică şi teologică transformată în sentiment şi, deci, în poezie, este iubirea şi ura, duişia şi sarcasmul, mîngierea şi invectiva, gingăşia şi trivialitatea, este mulţimea personajelor de la Virgiliu la Francesca, de la Ugolino la Piccarda, de la Farinata la Beatrice şi, mai presus de toţi aceştia, este Dante, Dante cu pasiunile şi cu temerile lui, Dante care se înalţă şi judecă, răsplăteşte şi condamnă întreaga umanitate antică şi contemporană, ca judecătorul lui Michelangelo din Capela Sixtină, Dante — a cărui personalitate uriaşă este ea însăşi o tulburătoare operă de artă şi care ne emoţionează şi ne atrage mai mult decît oricare dintre personajele sale.

Titus PÎRVULESCU

Dante în România

În mai 1265 — acum 700 de ani — se naște la Florența, în Italia, poetul Dante Alighieri. El a fost, după cum recunoștea Fr. Engels, „ultimul poet al evului mediu și cel dintâi poet al vremii noi“¹⁾ al Renașterii, „prin observația mai adâncă a sufletului omenesc și a pasiunilor lui, o atitudine care spărgea de fapt cadrele alegorismului medieval; prin sentimentul mai viu al naturii; prin însemnătatea acordată limbii naționale ca instrument nou de cultură; prin patriotismul său italian și prin acea aspirație către unitatea Italiei, în care urma să se îngroape dispersiunea și anarhia feudală; prin contactul său mai întins cu vechea cultură a Greciei și a Romei“²⁾. Căci *Divina Comedie*, capodopera poetului, această sinteză a tuturor cunoștințelor și experiențelor timpului său, constituie punctul de plecare pentru cultura nouă a Renașterii și a umanismului.

În toată pregătirea ce se face pretutindeni în lume pentru comemorarea celui de-al VII-lea centenar al nașterii poetului, este firesc să ne întrebăm: cînd și cum a luat cunoștință poporul român, prin scriitorii și oamenii săi de cultură, despre personalitatea și opera marelui poet florentin? Încercăm, cu rindurile de față, să răspundem la această întrebare, printr-o expunere scurtă, cit ne îngăduie spațiul, urmată de o schiță bibliografică selectivă, redusă la manifestările noastre mai semnificative în această privință.

E de presupus că opera lui Dante, care s-a bucurat de numeroase ediții încă din secolul incunabilelor, va fi oprit atenția tinerilor români veniți pentru studii în țările din Apus. În secolele al 17-lea și al 18-lea, Italia, mai ales, a atras la școlile ei înalte

pe un Constantin Cantacuzino Stolnicul, care și-a făcut studiile la Padova și în notele de cumpărări de cărți ale căruia figurează, printre alții, autori ca: Homer, Aristotel, Virgiliu, Horațiu, Marțial și Terențiu, și pe toți transilvănenii care au pus bazele Renașterii culturale românești, după întoarcerea lor de la școlile Romei. Dar cunoașterea mai adîncă a operei poetului și unele începuturi de popularizare a acesteia prin traduceri și articole speciale s-au putut face numai din prima jumătate a secolului al 19-lea, cînd selea de cunoștințe a burgheziei românești în creștere căuta să-și apropie și să asimileze marile opere din culturile și literaturile străine. Promotorul acestei acțiuni a fost Ioan Heliade Rădulescu. Publicînd în 1842, în *Curier de ambe sexe*, traducerea poemului lui Byron, *Profeția lui Dante*, Heliade Rădulescu o însoțește de un studiu biografic asupra poetului, punînd astfel bazele studiilor pentru cunoașterea lui Dante în România. Mai tîrziu, în 1846, propunîndu-și crearea unei vaste opere editoriale — Biblioteca universală — el înscrie pe Dante la capitolul *Poezie*, lîngă Homer și Virgiliu. Un an mai tîrziu, publică în *Curier de ambe sexe* traducerea românească în proză a cînturilor I—V din *Infernul* lui Dante, intenționînd să scoată în volum, în limba română, întreaga *Divina Comedie*. Dar revoluția de la 1848 și exilul au întrerupt publicarea ei. Iată, în limba italianizantă a lui Heliade Rădulescu, începutul poemei dantești, exemplificarea pe care o vom face și la alți traducători:

*În mijlocul călătoriei vieții noastre
mă aflu într-o sevă întunecoasă, căci
din calea dreaptă mă rătăcisem.*

*Vai! cît e de dureros a spune cum
era de selbatică selba aceasta și aspră
și tare, încît și-n cuget îmi renoiește
frica!*

Momentul unei noi apropieri de opera lui Dante îl constituie anul 1865, cînd omenirea întreagă a sărbătorit al

1) Prefață la *Manifestul Comunist*, 1892.

2) Tudor Vlanu: *Antichitatea și Renașterea*, I: Dante, în culegerea: Tudor Vlanu, *Studii de literatură universală și comparată*. Buc., Acad. R.P.R., 1963, p. 15.

VI-lea centenar al nașterii poetului. Cu acest prilej, veteranii presei românești, I. Heliade-Rădulescu (în *Amicul familiei* din București) și Gh. Asachi (în *Icoana lumii* din Iași) i-au închinat poetului articole omagiale, iar în presa de peste Carpați, tânărul Aron Denșușianu, pe lângă un articol omagial publicat în *Concordia* (care apărea la Pesta), a publicat, în traducere proprie, în alexandrinul românesc de 14 silabe, cite un cînt întreg din cele trei părți ale *Divinei Comedii*, cu reminiscente din vocabularul italianizant al lui I. Heliade Rădulescu, după modelul ce urmează (*Infernul*, cîntul III, începutul):

Prin mine intră'n urbea amară,
 dureroasă,
 Prin mine, la durerea cea fără
 de finit,
 Prin mine, la mulțimea pierdută,
 păcătoasă.

Tot de comemorarea din 1865 trebuie legată și traducerea în versuri a acestuia din urmă, publicată cîțiva ani mai târziu (1870) în *Curs de poezie generală* (III, 2, p. 245—279). Heliade tipări aci o variantă în versuri iambice a celor cinci cînturi din *Infernul*, pe care le publicase în proză cu aproape 25 de ani mai devreme:

În mijlocul calii vieții noastre
 Mă reafai într-o selbă obscură,
 Căci calea directă era pierdută.

Nu e d-a spune cit era de dură
 Astă selbă silvestra-aspră și forte,
 Căci și în cuget reinoaie frica.

Pînă în 1921, cînd s-a sărbătorit al VI-lea centenar al morții, studiile și traducerile dantești, în țara noastră, au făcut progrese însemnate. În 1883 și 1888, Maria Chițu a tipărit, la Craiova, traducerea integrală, în proză, a *Infernului* și *Purgatoriului*, vădit sub influența lui I. Heliade Rădulescu:

La mijlocul căii vieții noastre mă
 pomenii într-o obscură pădure, căci
 rătăcisem din calea cea dreaptă.

Ah! cit de greu e a descrie acea
 selbatică și deasă și aspră pădure!
 Cugetînd numai, din nou mă-n-
 fioară!...

Între 1900—1916, George Coșbuc publică fragmente sau cînturi întregi, traduse în terține, din *Infernul* și *Purgatoriul*. Scriitorul moldovean, N. Gane, dă în 1906 (alte ediții în 1907 și 1915) *Infernul* în versuri românești de 14 silabe:

Eram la jumătatea vieții noastre-
 ajuns,
 Intrasem într-un codru de ziuă
 nepătruns
 Și-n laturi m-abătusem din drumul
 meu cel drept.
 Ah, greu peste măsură îmi este
 să descriu
 Ce aspru era codrul sălbatic
 și pustiu —
 Gîndînd, mi se-ndoieste și-acuma
 frica'n piept.

Între timp, George Coșbuc publică în traducere fragmente din *Vita Nuova* (*Flacăra*, 1912), iar studii și articole despre Dante publică M. Strajanu (*Convorbiri literare*, 1890), N. Iorga (*Floarea darurilor*, 1907) și însuși George Coșbuc (*Semănătorul*, 1901). O dramatizare — *Moartea lui Dante* — de Alex. Macedonski, rămasă între manuscrisele poetului, s-a publicat postum, în 1939, de către Tudor Vianu.

Momentul 1921 — al VI-lea centenar al morții poetului — s-a comemorat cu mai multă strălucire: prin comunicări la Academia Română (N. Iorga, Ramiro Ortiz); prin articole și traduceri în reviste (*Vieața nouă*, *Ideea europeană*, *Roma*), semnate de Ovid Denșușianu, Ramiro Ortiz, Const. Z. Buzdugan, Emanoil Bucuța, Șt. Nenișescu, J. și S. Leonard, Mia Frollo; prin articole în presa zilnică și săptămînală; printr-o nouă evocare dramatică — *Moartea lui Dante* — de data această semnată de N. Iorga (publicată în revista *Ramuri*, 1922). Dar numărul de senzație al momentului 1921 a fost pregătirea pentru tipar a traducerii integrale a *Divinei Comedii* în versiunea lui George Coșbuc, care s-a publicat în trei volume începînd cu anul 1924 și sfîrșind în 1932. Ediția a fost îngrijită cu o rară competență și mare pasiune de profesorul Ramiro Ortiz. Traducerea în terține dantești a lui George Coșbuc reproduce lapidar întreaga vigoare și plasticitate a originalului:

Pe cînd e omu'n miezul vieții lui
 M-aflam într-o pădure-ntunecată
 căci dreapta mea cărare mi-o pierdii

Amar mi-e să vorbesc cit de-nfundată
 pădure-a fost, încît de-a ei cumpline
 gîndînd la ea mi-e mîntea 'nrcincentată!

Mai târziu, între 1932 și 1937, Al. Marcu a publicat o nouă traducere integrală, în proză, a *Divinei Comedii*, în trei volume, iar în 1945, Ion A.

Țundrea a publicat, în terține corecte, traducerea *Infernului*. O nouă ediție a *Divinei Comedii* în traducerea lui George Coșbuc, s-a tipărit în anii 1954—1957, cu un amplu studiu introductiv de Alexandru Balaci.

În întâmpinarea celui de-al VII-lea centenar al nașterii, editurile și presa noastră se pregătesc să dea poetului cinstirea care i se cuvine. S-a început publicarea lucrării inedite a lui George Coșbuc: *Comentariu la Divina Comedie* din care a și apărut primul volum sub îngrijirea lui Al. Duțu și Titus Pîrvulescu; se va tipări o nouă traducere integrală, în versuri a *Divinei Comedii*, făcută de Eta Boeriu; se va publica o culegere de studii închinată poetului și operei sale; se vor ține ședințe de comunicări festive în instituțiile de cultură.

★

În lista ce urmează dăm, în ordine cronologică, titlurile complete, cu toate datele bibliografice, ale principalelor traduceri în românește din opera lui Dante, precum și referințele mai importante din publicistica noastră asupra operei și personalității marelui scriitor realist:

TRADUCERI

1847. — **Divina Comedie : Infernul.** Cîntul I—V. Traducere de I. Heliade Rădulescu. În: *Curier de ambe sexe*, Buc., VI (1847), p. 83—96.

Traducere în proză.

1865. — **Divina Comedie.** Cîntul III din *Infernul*; Cîntul XXVIII din *Purgatoriul* și Cîntul XXIII din *Paradisul*. Trad. în versuri de Aron Densușianu. În: *Concordia*, Pesta, V (1865), p. 126—127, 130—131 și 134—135.

1870. — **Divina Comedie : Infernul.** Cîntul I—V. Traducere de I. Heliade Rădulescu. În: *Curs de poezie generale*, Vol. III, partea a 2-a. Buc., [1870], p. 245—274.

Traducere în versuri.

1883. — **Divina Comedie : Infernul.** Traducțiune după original de Maria P. Chițu. Cu portretul lui Dante după Giotto. Cu textul original, note și notițe din

diferiți comentatori. Craiova, Edit. S. Samitca, 1883. VII + 448 p. + 1 f. pl.

Traducere în proză.

1883. — **Divina Comedie : Purgatoriul.** Traducțiune cu note după principalii comentatori de Maria P. Chițu. Craiova, Tipo-Lit. Națională R. și Ig. Samitca 1888. 600 p. + 1 f. pl.

1906. — **Divina Comedie : Infernul.** Traducere în versuri de N. Gane. Iași, Edit. Librăriei Nouă, Iliescu, Grossu et Comp., 1906, XVI + 319 + VI p. Ediția a II-a, Iași, 1907. Ediția a III-a, Buc., [1915].

1924. — **Divina Comedie : I. Infernul.** Traducere de G. Coșbuc. Ediție îngrijită și comentată de Ramiro Ortiz. Buc., Cartea Românească, 1924. LXXIX + 302 p. + 5 f. pl.

1926. — **Viața nouă.** Trad. de J. și S. Leonard. În: Roma. Buc., VI (1926), nr. 6, p. 7 și nr. 7/8, p. 11—12. Cuprinde sonetele I, II, III, V și XV, împreună cu comentariile.

1927. — **Divina Comedie : II. Purgatoriul.** Traducere de G. Coșbuc. Ediție îngrijită și comentată de Ramiro Ortiz. Buc., Cartea Românească, [1927]. 279 p.

1932. — **Divina Comedie : III. Paradisul.** Traducere de G. Coșbuc. Ediție îngrijită și comentată de Ramiro Ortiz. Buc., Cartea Românească, [1932]. 292[—295] p.

1932. — **Infernul.** Tradus de Alexandru Marcu. Ilustrat de Mac Constantinescu. Craiova, Scrișul Românesc, 1932. 280 p. Ediția a III-a (?) în 1943.

1934. — **Paradisul.** Tradus de Alexandru Marcu. Ilustrat de Mac Constantinescu. Craiova, Scrișul Românesc, 1934. 290 p. Ediția a III-a (?) în 1944.

1937. — **Purgatoriul.** Tradus de Alexandru Marcu. Ilustrat de Mac Constantinescu. Craiova, Scrișul Românesc, 1937. 292 p. Ediția a III-a (?) în 1943.

1945. — **Divina Comedie : Infernul.** Traducere de Ion A. Țundrea. Cu o prefață de N. Iorga. București, Edit. Casei Școalelor, 1945. 350[—352] p.

Traducere în versuri.

1954. — **Divina Comedie: Infernul.** În românește de George Coșbuc. Studiu introductiv și comentariu de Alexandru Balaci. Buc., E.S.P.L.A., 1954. 333[—339] p. + 9 f. pl.
1956. — **Divina Comedie: Purgatoriul.** În românește de George Coșbuc. Studiu introductiv și comentariu de Alexandru Balaci. Buc., E.S.P.L.A., 1956. 337[—340] p. + 4 pl.
1957. — **Divina Comedie: Paradisul.** În românește de George Coșbuc. Studiu introductiv și comentarii de Alexandru Balaci. Buc., E.S.P.L.A., 1957. 392[—395] p. + 78 pl.

REFERINȚE

1. **ELIADE-RĂDULESCU: Dante.** În: Curier de ambe sexe. Buc., IV (1842), p. 235—241. Studiu publicat ca introducere la traducerea în proză a poemului **Profeția lui Dante** de Byron, traducere făcută de I. Eliade Rădulescu (ibidem, p. 249—296).
2. **DENSUȘIANU, ARON: Dante Alighieri.** La aniversarea de VI seculi, în 14 mai 1865. În: Concordia, Pesta, V (1865), p. 118—119, 122—123, 125—127. Articol urmat de traducerea în versuri (alexandrine) a cîntului III din **Infernul** (p. 126—127), a cîntului XXVIII din **Purgatoriul** (p. 130—131) și a cîntului XXIII din **Paradisul** (p. 134—135).
3. **HELIADÉ-RĂDULESCU, I.: Centenarul lui Dante.** În: Amicul familiei. Buc., III (1865), p. 625—627.
4. **STRAJANU, M.: Despre Dante.** Conferință ținută la Ateneul din Craiova. În: Convorbiri literare. Buc. XXIV (1890), p. 289—300, 379—392.
5. **DENSUȘIANU, OVID: Dante și latinitatea.** Buc., Edit. Alcalay, 1921. VIII + 63 p. Cuprinde îndrumări pentru cunoașterea operei lui Dante.
6. **DENSUȘIANU, OVID: Geniul creator al lui Dante.** În: Vieța

nouă. Buc., XVII (1921/22), p. 77—89.

7. **IORGA, N.: Comemorarea lui Dante la Academia Română,** ținută în ziua de 26 mai. Buc., Edit. Pavel Suru, 1921, 32 p.
8. **IORGA, N.: Dante om de luptă.** În: Roma, Buc., I (1921), nr. 5, p. 1—2.
9. **ORTIZ, RAMIRO: Comemorarea lui Dante Alighieri.** În: Analele Academiei Române. Seria II. tom. XLI. Buc., 1921, p. 307—326.
10. **ORTIZ, RAMIRO: Dante.** În: Ideea europeană. Buc., II (1921), nr. 67, 22—29 mai, p. 1—2.
11. **ORTIZ, RAMIRO: Baladele primăvăratice ale lui Dante.** În: Roma, Buc., II (1922), nr. 5, p. 1—5.
12. **VIANU, TUDOR: Antichitatea și Renașterea: I. Dante.** În culegerea: Tudor Vianu, Studii de literatură universală și comparată. Ed. a 2-a, Buc., Acad. R.P.R., 1963, p. 7—19.
13. **VIANU, TUDOR: Coșbuc, traducător al lui Dante.** În culegerea: Tudor Vianu, Studii de literatură universală și comparată. Ed. a 2-a. Buc., Acad. R.P.R., 1963 p. 597—600.
14. **BALACI, ALEXANDRU: Dante Alighieri.** În culegerea: Al. Balaci: Studii italiene. Buc., E.S.P.L.A., 1958, p. 7—68.
15. **COȘBUC, GEORGE: Comentariu la „Divina Comedie”. I: Tovala tonda.** Text stabilit, traducere și studiu introductiv de Alexandru Duțu și Titus Pirvulescu, cu un cuvînt înainte de Alexandru Balaci. Buc. E.P.L., 1963. LX + 332[—336] p. + 1 f. portr. (Studii și Documente).

VERSURI INCHINATE LUI DANTE

16. **EFTIMIU, VICTOR: Dante (Sonet).** În: România liberă, Buc., 1958, ian. 19, p. 2.
17. **BĂNUȚĂ, ION: Cu Dante prin Infern.** În: Gazeta literară, Buc., VI (1959), nr. 37, p. 5.

George BAICULESCU

Bibliografii, lucrări de referință

Bibliografia literaturii române 1948—1960. Sub redacția acad. Tudor Vianu. Buc., Editura Academiei R. P. Române, 1965.

Bibliografia literaturii române de la origini și pînă astăzi, așteptată cu interes atît de specialiștii în cercetare, cît și de cei ce lucrează în domeniul documentării și informării științifice, de bibliotecari și în general de oamenii de cultură, și-a început apariția cu volumul consacrat perioadei 1948—1960.

Debutul acestui volum repertoric bibliografic prin reflectarea producției literar-artistice românești din anii revoluției socialiste are o semnificație ca atare. Volumul ne apare astfel nu numai ca un instrument de cercetare științifică, dar și ca un document care atestă, cu tăria faptelor puternica dezvoltare a literaturii românești în anii puterii populare.

Operă de mari proporții, inițiată în 1960 de Biblioteca Academiei R.P.R., sub conducerea regretatului Tudor Vianu, pe atunci director general al acestei biblioteci, *Bibliografia literaturii române* se anunță ca o lucrare riguros științifică sub raportul concepției generale care a stat la baza alcătuirii ei. „Această concepție”, se arată în prefața volumului (p. XII) „a derivat din înțelegerea marxist-leninistă a culturii, adică din înțelegerea acesteia în legătură cu dezvoltarea istorică și socială a poporului românesc”.

Tot astfel, în ceea ce privește periodizarea istorică a fenomenului literar, bibliografia este astfel concepută încît diferitele sale forme să reflecte marile perioade ale istoriei poporului român, așa cum au fost stabilite și pentru celelalte două lucrări istorice fundamentale în curs de apariție: *Istoria României și Istoria literaturii române*.

Delimitîndu-se de *Bibliografia națională*, care ar urma să reprezinte un inventar general al cărților și periodicele românești, din toate domeniile de specialitate, *Bibliografia literaturii române* își circumscrie obiectul la operele literare și istorico-literare propriu-zise, pe care își propune să le descrie într-o serie de aproximativ șase volume.

Se impune în același timp precizarea că lucrarea are caracterul unei *bibliografii selective*, în care au fost consemnate acele opere care prezintă un interes pentru istoria literară, fiind lăsate de o parte producțiile fără ecou în epocă. Bibliografia este astfel o lucrare de atitudine, care cu mijloace specifice genului își aduce contribuția la valorificarea moștenirii literare, reținînd încă de la început lucrările meritorii și călăuzind primii pași ai cercetătorului.

În concordanță cu principiile bibliografice moderne, lucrarea prezintă cititorului informații multilaterale despre opera sau scriitorul studiat: manuscrise, publicații, traduceri, referințe, iconografie.

★

Volumul apărut recent are semnificația unui început de drum și ilustrează, în cazul concret al răstimpului de peste un deceniu pe care îl îmbrățișează, concepția generală a întregii lucrări, principiile care i-au călăuzit pe autori (Dușu Alexandru, Alexandrescu Sorin, Liu Nicolae, Lovinescu Nadia, Onu Liviu și Toșa Liliana) în despuierea materialului, în trierea, sistematizarea și descrierea operelor.

Producția literară publicată (începînd din 1948 și pînă în 1960, anul în care s-a trecut la elaborarea lucrării) este grupată în cele trei părți principale ale volumului: 1) *Folclor*; 2) *Scriitori*; 3) *Bibliografii*.

Prima parte, destinată folclorului, consemnează toate textele folclorice editate în perioada 1948—1960, folclorul tradus și publicat în țară sau peste hotare, ca și cărțile populare tipărite în ediții științifice în acești ani. O ultimă secțiune a acestei părți cuprinde bibliografia studiilor folclorice din perioada respectivă tratînd probleme generale sau speciale de folclor și etnografie, problemele creației populare noi, relații cu alte literaturi populare etc. În fine, sînt inserate bibliografiile folclorice apărute în anii 1948—1960.

Cea de-a doua parte, cu titlul *texte și scriitori*, deține ponderea principală a volumului (peste 1000 de pagini) și prezintă detaliat circa 400 de

scriitori, atît creatori mai vechi, reeditați în perioada la care se referă bibliografia, cît și numeroși scriitori noi, cu cel puțin două opere publicate în acest interval de timp. Pentru fiecare scriitor sînt înregistrate în ordine cronologică, *operele originale* (cu arătarea conținutului fiecărei ediții), lucrările apărute în limbi străine, lucrări în colaborare (coautor), traduceri literare semnate de scriitorul respectiv, colaborări la ziare și reviste. Urmează descrierea *referințelor*, adică articolele despre opera și viața scriitorului, sau recenzii, acestea din urmă clasate alfabetic pe fiecare din lucrările recenzate.

În unele cazuri sînt menționate și ecourile în presă ale unor piese de teatru sau scenarii cinematografice încă nepublicate, dar care au contribuit la dezvoltarea dramaturgiei românești. Ultima parte a materialelor tratînd despre scriitori indică, sub titlul de iconografie, locul de apariție al unor portrete sau fotografii ale scriitorilor.

Textele menționate în subtitlul acestei părți a volumului reprezintă ediții de cronici sau monumente de limbă, iar descrierea bibliografică a lucrării este însoțită imediat de indicarea recenziilor publicate în legătură cu aceste texte.

Partea a treia a lucrării, *Bibliografiu*, grupează diferitele bibliografii generale și speciale apărute în anii 1948—1960, precum și repertoriile de manuscrise, tipărituri și documente.

În întreaga lucrare sînt respectate cu consecvență o seamă de norme tehnice generale. Astfel la volumele de opere complete sau la edițiile critice este prezentat cuprinsul, tot astfel și la culegerile de studii.

De asemenea, bibliografia menționează diferențele de sumar la operele apărute în mai multe ediții, iar la volumele de versuri sînt semnalate ciclurile cărora aparțin. Atît în cazul lucrărilor colective cît și al bibliografiilor sînt utilizate trimiteri cumulative.

Volumul este însoțit de o impunătoare listă a periodicelor consultate (peste 40 de periodice) și siglelor folosite, precum și de obișnuita listă a abrevierilor. Consultarea cărții este înlesnită de asemenea prin indicele de autori de la sfîrșitul volumului.

★

Rod al unor eforturi stăruitoare depuse timp de mai mulți ani de colec-

tivul de autori, lucrarea se impune ca un remarcabil succes al bibliologiei românești.

Ea constituie o garanție, că va realiza împreună cu următoarele volume, dezideratul formulat atît de sugestiv în prefață (p. XI) de către inițiatorul ei: „nu numai un adjuvant indispensabil al cercetării istorice, dar și o oglindă credincioasă a progreselor noastre, din imaginile căreia se poate nădăjdui că se vor hrăni venerația pentru înaintași și însuflețirea în munca de cultură a generației actuale”.

Tocmai de aceea este îndreptățită presupunerea că volumele viitoare nu-și vor aștepta prea mult apariția.

D. Trifu

BONDOC, GH. *Romanul românesc contemporan*, bibliografie selectivă adnotată. Buc., 1964. 144 p. (Biblioteca activistului cultural).

Apariția unor bibliografii pe genuri literare este firească într-un moment în care literatura noastră nouă a înregistrat în cei douăzeci de ani de existență lucrări numeroase de o reală valoare artistică și în același timp de o mare circulație.

Din 1944, romanul românesc contemporan, ca să ne oprim numai asupra unui singur domeniu, a înregistrat un număr însemnat de apariții pe teme foarte diferite. Este, desigur, datorită bibliografului literar să stabilească o ordine în acest sector extrem de diversificat, să prezinte cititorului o imagine a dezvoltării romanului nostru, din această perioadă.

Autorul bibliografiei de față a ales, cum era și firesc, criteriul tematic, în aparență cel mai simplu, pentru alcătuirea unei asemenea lucrări, însoțind fiecare titlu de o scurtă prezentare și de cîteva elemente bibliografice. În cuvîntul înainte, Gh. Bondoc precizează criteriile alcătuirii acestei bibliografii, motivele care l-au determinat să se fixeze la cele cinci mari capitale, astfel că, acceptînd în mare împărțirea respectivă, putem fi siguri că în genere avem o bună călăuză. Faptul că autorul a mai adăugat și o listă bibliografică privind problemele generale ale romanului românesc contemporan, un indice de autori și un indice de titluri, fac din

acest volum un util instrument de lucru.

Față de importanța lucrării cred că ar fi utilă o discuție asupra criteriilor de alcătuire care au stat la baza ei. Titlurile incluse în bibliografie sînt de valori inegale, autorul rezumă conținutul cărților, dar unele din ele au fost în momentul apariției lor criticate în presă și în revistele literare. Ori în bibliografia întocmită de Gh. Bondoc nu se face nici o rezervă asupra acestor cărți, care apar la fel de valoroase din rezumate ca unele din culmile literaturii noastre noi. Dat fiind că o asemenea bibliografie se adresează și unor oameni care la rîndul lor recomandă și folosesc în acțiunile de masă aceste cărți, ne întrebăm dacă aceștia nu sînt într-un fel induși în eroare, dacă din cîteva cărți pe aceeași temă nu se pun în circulație și unele mediocre sau foarte slab realizate artistic. Cum lucrarea de față nu este o simplă bibliografie de informare, ci de recomandare, cred că autorul trebuia să găsească o modalitate de a exprima și o judecată de valoare, bineînțeles nu personală, ci reprezentînd părerea criticii autorizate în acest domeniu sau să facă o selecție mai riguroasă a operelor incluse în bibliografie.

Autorul lucrării spune: „Consulta-rea cronicilor literare și a recenziilor, indicate la majoritatea volumelor adnotate, cit și a listei bibliografice [...] îl va pune pe cititor în fața unor judecăți de valoare, îi va întregi înțelegerea intențiilor scriitorilor, ajutîndu-l să aprofundeze lectura operei lor”. Dar la multe din cărțile incluse nu se dă nici o referință la recenzii sau studii, așa încît singura călăuză a celui ce folosește bibliografia rămîne numai scurta prezentare a autorului. În felul acesta bibliotecarul sau activistul cultural rămîn numai cu imaginea sumară din rezumatul lui Gh. Bondoc.

Indicațiile bibliografice sînt, desigur, selective. La unele cărți ar fi fost imposibil și nefolositor să se enumere absolut tot ce s-a scris despre aceste romane. Gh. Bondoc a ales în general în mod judicios cronicile și articolele cele mai reprezentative.

Eficacitatea unei asemenea bibliografii stă nu numai în faptul de a da cititorului un inventar al romanului românesc contemporan reflectat în critica literară, ci și în posibilitatea de a orienta pe bibliotecari și

cititori, de a nu-i face să-și irosească timpul cu lectura unor cronici sau recenzii ne semnificative, neesențiale.

Recomandările rezumă corect cartea. Uneori însă întîlnim anumite exagerări. De pildă la romanul lui Asztalos Istvan *Inimă tînără* se spune: „Purtînd pecetea elementului autobiografic, acest roman poate fi socotit o istorie în imagini literare a procesului de dezvoltare revoluționară a clasei muncitoare din țara noastră”, ceea ce depășește cu mult semnificația cărții.

Discuții poate comporta și clasificarea bibliografiei. La prima grupă intitulată *Romanul luptei clasei muncitoare și al activității ilegale a partidului*, cu subtitlul *Romanul cetățin* sînt incluse cărți ca *Gablonz, magazin universal* de Ury Benador, *Bucuria tinereții* de Demostene Botez, *Ion Sîntu*, de Ion Marin Sadoveanu, *Pădurea nebună* de Zaharia Stancu, *Sub pajura împărăției* de Tiberiu Vornic, care deși includ aspecte ale luptei clasei muncitoare, nu sînt totuși axate pe acest aspect din viața poporului nostru, nu sînt în primul rînd romane despre lupta clasei muncitoare. În schimb cărți cum sînt *Inimă tînără*, *Lumina primăverii*, *Cîntecul stepei*, *Zilele vieții tale*, *Vestitorii primăverii*, *Se naște întrebarea*, *La marginea orașului* care trebuiau incluse la capitolul înfățișării vieții clasei noastre muncitoare și a luptei ei, nu figurează acolo.

La subcapitolul *Din viața și activitatea tineretului* care face parte din capitolul *Epoca construcției socialiste în patria noastră*, se prezintă volumul *Bucuria tinereții* de Demostene Botez. Ori acțiunea cărții se petrece în trecut. Este drept, autorul bibliografiei mai înscrie romanul și la subcapitolul *Romanul luptei clasei muncitoare și activității ilegale a partidului* și la subcapitolul *Romanul satului*. Dar cititorul îi află prezentarea acolo unde se situează cel mai puțin. Gh. Bondoc precizează: „Problematica unor lucrări bibliografice reflectînd multiple domenii tematice a impus încadrarea lor în mai multe locuri”. Ceea ce reprezintă un procedeu științific recomandat. Dar un roman are totuși un anumit aspect predominant, și credem că acolo, în primul rînd, ar fi trebuit descris.

Cred că o mai precisă sistematizare și o mai precisă încadrare a romanelor în aria tematică pe care-o repre-

zintă, ar fi făcut din această lucrare un instrument și mai eficace de lucru. Descrierea bibliografică a fiecărei cărți este corect efectuată. Considerăm că lucrarea se va dovedi utilă bibliotecarilor pentru recomandarea literaturii anilor noștri, pentru orientarea lecturii în acest domeniu.

Sanda Râpeanu

CUCU, VASILE; ROȘU, ALEXANDRU. *Bibliografia geografică. 1944—1964. România. Buc., E.S.I.P., 1964. 156 p.* (Biblioteca geografului, nr. 1).

Răspunzând necesităților de a reflecta multitudinea direcțiilor de cercetare și de a sublinia profunzimea cercetării în cadrul fiecărui domeniu, *Bibliografia geografică. 1944—1964. România* se înscrie ca o contribuție valoroasă așteptată cu interes. Față de lucrarea anterioară (Tufescu, V. și Toșa, A. *Bibliografia sumară a României. București, (F.e.), 1947*) bibliografia întocmită de V. Cucu și Alex. Roșu vădește o concepție de elaborare superioară. Sfera de cuprindere este mai largă, se apelează la toate aspectele de manifestare ale cercetării și practicii geografice, incluzându-se contribuții variate care privesc domenii mai puțin urmărite în trecut, dar hotărâtoare pentru dezvoltarea geografiei (geografia ca știință; predarea geografiei în școală; cursuri și manuale școlare etc.).

Autorii au făcut o documentată trecere în revistă a tuturor direcțiilor de dezvoltare a geografiei în R.P.R. realizând astfel și o grăitoare paralelă între succesele obținute în cei 20 de ani de la Eliberare și contribuțiile din trecut.

În organizarea materialului pe capitole și subcapitole, s-a ținut seama, în general, de nevoile cititorului, de cantitatea de referințe depistate, ceea ce imprimă bibliografiei un caracter logic și unitar.

Dar ținând seama tocmai de aceste calități ale lucrării considerăm că o redactare mai atentă ar fi valorificat mai deplin munca depusă și ar fi înlăturat o serie de inconsecvențe și omisiuni.

Așa cum se arată în cuvântul către cititori, autorii, deși au semnalat marea majoritate a contribuțiilor tipărite în cei 20 de ani, și-au permis totuși o oarecare selecție. Procedul se impune datorită faptului că unele

lucrări de popularizare n-ar fi prezentat un interes deosebit. Dar dacă așa stau lucrurile era necesară totuși formularea criteriului de selecție. Deși se declară că nu s-au inclus lucrările cuprinse în almanahuri, ghiduri turistice etc., totuși în bibliografie există un capitol intitulat *Frumusețile patriei. Lucrări de popularizare*. Sint semnalate aici nu numai lucrările unor geografi, ci și ale unor scriitori. Ori, la granița dintre literatură și geografie, s-au publicat înzecit mai multe scrieri și uneori mai valoroase decât cele inserate.

În capitolul: *Lucrări generale diviziunea 3 (bibliografii)* este amintită numai: *Bibliografia sumară a României* publicată în 1947 de V. Tufescu și A. Toșa. Dar, din 1944 pînă azi au mai apărut câteva bibliografii geografice parțiale sau a unor domenii înrudite cu geografia care se cuvenea să fie semnalate (Călinescu, R. *Introducere în biogeografia României. București, 1945*; *Bibliografia hidrologică. București 1962*; *Bibliografia geografică a R.P.R. București, 1962*).

În cadrul capitolului *Predarea geografiei în școală* poate ar fi trebuit să se aibă în vedere și unele articole publicate în *Gazeta învățămîntului* sau în unele culegeri metodice editate de Ministerul Învățămîntului, care au reflectat problemele curente ale practicii muncii de predare.

De neînțeles este faptul că unele lucrări care reprezintă contribuții de seamă ale cercetării bibliografice din țara noastră și care au fost incluse în bibliografia anexată la *Monografia geografică a R.P.R.* București, Editura Academiei R.P.R., 1960, lipsesc din bibliografia discutată. Pentru exemplificare pot fi menționate cele două volume din: *Clima R.P.R.*, București, 1962.

Inconsecvențe și omisiuni există și în organizarea unor capitole. În capitolul I *Lucrări generale*, diviziunea 2 (lucrări monografice generale și speciale) au fost incluse o serie de volume și studii de o importanță deosebită. Majoritatea lor puteau fi inserate și în cadrul unor capitole de detaliu ale bibliografiei. Astfel studiul: Chiriță, C. (și alții) *Solurile bazinului superior și mijlociu al Putnei. Probleme de pedologie, 1958* este reperat și la capitolul II *Geografia fizică* diviziunea 6 (Pedologie),

în timp ce lucrarea lui Giştescu, P. *Lacurile din R.P.R.* Bucureşti, Editura Academiei R.P.R., 1963, nu este reluată şi la diviziunea 5 (limnologie). Lucrarea Gugiuman, I. *Depresiunea Huşi*. Bucureşti, Editura ştiinţifică (anul ?) este menţionată şi la capitolul II *Geografie fizică* diviziunea 1 (geografie fizică regională) — unde apare anul şi un subtitlu, — în timp ce Micalevici, V. *Masivul Bucegi. Studiu geomorfologic*. Bucureşti, Editura Academiei R.P.R., 1960, nu apare şi la diviziunea 2 (Geomorfologie regională) deşi subtitlul făcea necesară reluarea.

Dacă pentru a face evidentă multilateralitatea preocupărilor geografilor români s-a găsit cu cale să se creeze capitolul *Geografia altor ţări* de ce nu s-a socotit oportună inserarea studiilor întocmite de geografi străini cu privire la ţara noastră? Dar chiar în cadrul capitolului astfel formulat, organizarea materialului este formală şi neadecvată. Semnalările sînt grupate alfabetic în două diviziuni: 1. Broşuri. Lucrări şi 2. Studii. Articole. Dacă numai forma editorială a dictat această împărţire atunci de ce articolul lui Alexandru, D. *Perla Antilelor — Cuba*, apărut în *Ştiinţă* şi tehnică este inserat la diviziunea 1. Broşuri. Lucrări şi nu la 2. Studii. Articole?

Într-o lucrare care nu foloseşte adnotări, referate şi nici măcar note explicative, respectarea tuturor elementelor descrierii bibliografice capătă o importanţă deosebită. Din acest punct de vedere lucrarea alcătuită de V. Cucu şi Alexandru Roşu este de asemenea deficitară.

Numărul de pagini nu este menţionat în nici o situaţie, nu se respectă regulile de descriere pentru lucrările întocmite de mai mult de 3 autori, iar în alte cazuri, pentru unele articole din periodice nu se menţionează nici anul, nici seria (cînd este vorba de publicaţii seriale) ceea ce face cu totul dificilă calea spre surse (vezi: Bogdan, A., Papp, I., Mihail, M. *Prinul manual original de geografie al învăţămintului românesc* — p. 27).

În alte situaţii nici în cadrul descrierilor sumare pe care le-au folosit autorii, nu se respectă datele paginii de titlu sau exactitatea titlurilor ar-

ticolelor; alteleori se fac trimiteri greşite. Articolul lui Alexandru, D. *Perla Antilelor-Cuba*, nu este publicat în numărul 1 al revistei *Ştiinţă şi tehnică* din 1959, ci în numărul 4 al acestei reviste. Volumul V al revistei *Probleme de geografie* din care este semnalat între altele articolul lui Pişota, I. *Lacul Călţun* (observaţii limnologice) nu apare în 1958 aşa cum se menţionează ci în 1957. Articolul lui Bizerea, M., *Originea numelui oraşului Timişoara* nu a fost publicat în revista *Natura* seria Geografie-geologie, 1962, nr. 4, aşa cum trimite bibliografia. Studiul lui Pişota, I. *Lacul Urlea cu bazinul său hidrografic* — publicat în *Analele ştiinţifice ale Universităţii Bucureşti* seria Ştiinţe naturale 1957, nr. 13, apare în bibliografie cu titlul modificat: *Cîteva observaţii hidrologice asupra Lacului Urlea*. În aceeaşi situaţie se află şi articolul semnat de Molnar Amărăscu, R. şi Nagy, L. *Cîteva consideraţiuni geologice şi hidrogeologice asupra Lacului Negru-Sovata*, publicat în *Studia Universitatis Babeş-Bolyai*, 1959, seria II, fasc. I, care în bibliografie poartă titlul inexact: *Cîteva consideraţiuni geologice şi hidroenergetice asupra Lacului Negru-Sovata*, iar articolul lui Gişteanu, P. *Limanurile fluviatile dintre Ostrov şi Cernavodă* — apărută în *Meteorologia, hidrologia şi gospodărirea apelor*, 1959, nr. 2, poartă în lucrarea lui V. Cucu şi Alexandru Roşu, titlul imaginat: *Limanurile fluviatile dintre Ostrov şi Cerna nouă*.

Bibliografie geografică. 1944—1964. România include în final o serie de capitole importante pentru cunoaşterea deplină a activităţii geografice din ţara noastră. Sînt menţionate astfel instituţiile şi organizaţiile geografice, publicaţiile periodice geografice româneşti (poate ar fi trebuit anexată şi o listă a periodicelor bibliografiate în lucrarea aceasta), geografi români.

În măsura în care vor fi împărtaşite de autori, observaţiile formulate vor conduce la îmbunătăţirea unei viitoare ediţii a acestei bibliografii care, prin bogăţia materialului inclus, este un instrument util pentru toţi cei care urmăresc dezvoltarea geografiei româneşti.

Ion Stoica

CĂLINESCU, GEORGE. Ion Creangă, ediție revăzută. Buc., E.P.L., 1964. 408 p.

Dacă, așa cum se spune, lectura este un viciu nepedepsit, lectura unei capodopere răsplătește viciul cu cea mai dulce dintre sancțiuni. Este sentimentul pe care îl încerci de îndată ce ai isprăvit de citit ciudata (și în același timp excepționala) monografie despre Ion Creangă a lui G. Călinescu.

Spun „ciudată”, deoarece ceea ce străbatem nu e doar o contribuție critică și nici o înșiruire de documente bibliografice alternate, pentru a-l ispiți pe nespecialist, cu anecdote de ordin pitoresc. Cititorul, se afundă cu delicii într-o atmosferă care este cea a satului moldovenesc de munte cu datinile, îndeletnicirile, privescările și bucuriile lui de acum un veac. Apoi cititorul descoperă fermecat un soi de mitologie, alcătuită dintr-un vast patrimoniu de plâsmuiri populare, basme, legende, snoave etc., care dincolo de frumusețea vorbirii, de prospețimea scăpărătoare a înțelepciunii folclorice relevă un genial moralist. Iar acest moralist, erudit și în același timp rural, e o individualitate unică, o excepțională personalitate artistică mai presus de circuitul folcloric și, paradoxal un fascinant receptacol de inspirații folclorice. Creangă a avut în cel mai înalt grad capacitatea de esențializare a virtuților colective. Este concluzia lucrării de care ne ocupăm: „Creangă este o expresie monumentală a naturii umane în ipostaza ei istorică ce se numește poporul român sau, mai simplu, e poporul român însuși, surprins într-un moment de genială expansiune. Ion Creangă este, de fapt, un anonim”.

Nu cred că există un elogiu mai deplin adresat unui autor decât să-l declari anonim. Este momentul când el s-a șters ca nume din memoria vremii pentru a trece în posteritate cu opera sa. Actul presupune o identificare completă, comuniunea cu genialul humuleștean relevându-se la fiecare pas. Ceea ce place enorm se reține în tipare mari; persoana, existența creatorului țin de efemer, opera însă e durabilă, rezistă la eroziune,

ea este, deci, cea care se impune și supraviețuiește.

Interpretarea operei prilejuiește de altfel, și cele mai puternice satisfacții. G. Călinescu este un creator-artist, și pagina lui contopește vigoarea cercetătorului cu vocația poetului. A alege între merite ține numai de gust. Altminteri, detașat de preferințe subiective, s-ar cere discutate și cadrul de vie pregnantă rezervat de scriitor evocării mediului humuleștean, ambiantei ieșene, și avatarurile sufletești ale celui care ne-a dat atâtea giuvaeruri ale prozei românești moderne. Cum însă nu aici rezidă contribuțiile cele mai dense și mai decis originale ne luăm îngăduința să peregrinăm puțin în lumea judecăților de valoare, formulate cu inegalabilă-i eleganță și strălucire aforistică de monografist.

Pentru a pricepe cât de cât exact ce idei avansează G. Călinescu și ce susțineri propune atenției noastre se cere să ne aplecăm puțin peste fondul de aprecieri teoretice ale mult regretatului estetician.

G. Călinescu a încadrat interpretarea în limitele unei disocieri subtile între prezența romancierului și cea a nuvelistului în propria-i operă. Aici e punctul de plecare. Unul, romancierul se abstrage, se obiectivează în fața realității încît chiar și romanul autobiografic e într-un fel, cristalizare a universalului. Nuvelistul însă e actor, el joacă un rol, are de comunicat o experiență, o întâmplare sau de mărturisit o dispoziție afectivă. Ca atare în roman contează ce spui, în nuvelă cum spui. („Nuvela — zice G. Călinescu — nu e ascultată pentru observația ei, ci pentru modalitatea spunerii. Ea e o arie care poate fi cîntată mai bine sau mai rău”). De aci o primă concluzie: povestitorul se adresează ca într-o convorbire, el are colocvii cu cei din jur. Cele două realități ale nuvelei coexistă într-o formulă concentrată, după cum remarcă autorul. Una e ilustrată de prezența povestitorului, cealaltă de lumea pe care el o reprezintă, de structurile istorice și psihologice investigate. Acestea din urmă se află îndeobște în atenția mai multor autori. Ineditul ține prea puțin de abordarea lor. Cu alte cuvinte fondul de originalitate

nu s-ar afla în observarea acestor structuri. Atunci trebuie, inevitabil, să presupunem că originalitatea rezidă în cum spunem despre ele impresiile pe care le-am cules sau care ne-au fost provocate. Și chiar așa stau lucrurile.

G. Călinescu supune în perspectiva unei atari înțelegeri a faptelor artistice măiestria povestitorului Creangă. După cum rezultă din întinsele comentarii rezervate acestui aspect și de înaintași, Creangă e o apariție singulară fiind la noi întâiul mare scriitor țaran. Dar un țaran cult, „școlit”, ale cărui „corosive” nu trebuie să deruteze. S-a probat cu documente că instrucția sa intelectuală depășea serios nivelul mediu. Avea cunoștințe solide de matematică și de latină, de geografie și pedagogie. Lucrase manuale,¹ frecventa bibliotecă, citea în variate domenii de preocupări²). Ca atare G. Călinescu era îndreptățit să discute în capitolul din *Istoria literaturii române*³) consacrat lui Creangă despre vechimea artei lui ca o vechime ce condensează firește cuceriri umaniste, tradiții de cultură pe un fond etnic nealterat de infiltrații. Probabil că o teză similară l-a îndemnat pe Ibrăileanu să-l compare cu Homer, considerându-l „Homer al nostru”.

Acest țaran de geniu relatează cu efecte de oratorie inanalizabile și se apropie de deznodământ cu patetice și delicioase gradații ale relevării învățămintelor. E un observator care moralizează dar mai ales un narator. Complexitatea vine de acolo că prozaicul, diurnul sau fabulosul sint dezvăluite cu o inepuizabilă capacitate de învăluire poetică, de sesizare a inefabilului. Misterul acesta nu se deslușește ușor tocmai fiindcă la suprafață se vede clar doar faptul că scriitorul zice jovial ceva, furat de hazul oral al istoriilor sale. De unde și acest accent unic și obsesiv nu pe scenariu ci pe expunere, pe știința de a fi comunicativ. În aceste condiții atât *Amințirile* cât și *Povestirile* sună ca niște destăinuri monologate. Dimensiunile epice sint, strict vorbind, modeste. Mecanica nu e străină de un automatism al gesturilor și al conduitei protagoniștilor. Ce interesează e puțința de a ieși din automa-

tisme prin detașarea amabilă sau iritată cu care Creangă îi caracterizează pe exponenții acestor automatisme prin inerțiile sau sforțările lor verbale.

Realismul său e foarte particular datorită însușirilor umorului specific adică prin pofta de vorbă, abundentă și năzdrăvană, ce subliniază în aparențe, bufone, infantile sau numai muzicale, adincimi remarcabile de simțire și gândire populară. Pentru a le fixa nu e nevoie de un registru epic încărcat. Dimpotrivă. Este ceea ce scoate în relief G. Călinescu referindu-se la secretul „simplității” lui Creangă: „Așa cum în *lirică există momente pure, scutite de orice fabulă și de orice noțiune, proza are și ea varietăți pure de epică, fără observație analitică și fără creație inedită. Scriitorul nu vede nimic ușor și nu adâncește, ci numai zice, cu un farmec misterios ca și muzica unor poeți și care trebuie determinat de la caz la caz. Bineînțeles, asta nu ne scoate din sfera realismului și nici nu înseamnă anularea determinațiilor de timp și spațiu în care se exprimă tipicul”.*

Notarea debitului verbal e așadar magistrală și ea spune mult despre firea eroilor. Plăcerea cu care se urmărește auditiv e un indiciu sigur de plasticitate. Inșă ar fi greșit să se rețină precipitățile dialogice și lexicale numai ca manifestări savuroase pur burlești. Și în cazul lui Anton Pann la noi, și în cel galic al lui Rabelais sau Anatole France depistăm o înțelepciune cărturărească dispusă să se persifleze sau să persifleze, disimulată sub valul nestăvilit al locvacității. Vorbăria pare ușurică și inofensivă, dar cite nu se pot strecura printre dezlănțuitele cascade de vorbe, unele nevinovate, cele mai multe cu țilc, bătând departe cu șiretenie și subînțelesuri⁴).

Portret viu și memorabil, studiul lui G. Călinescu ne oferă un Ion Creangă mai apropiat și mai autentic decât cel pe care îl știam. Nu este acesta privilegiul cărților mari?

H. Z.

1) N. Timbraș: *Ioan Creangă, după documente vechi*. Buc., Editura Toroușiu, 1932.

2) G. Călinescu: *Istoria literaturii române*. Buc., Editura Fundațiilor, 1941.

3) Sesizând umorul suculent al marelui povestitor, Jean Boutière în cartea sa despre Creangă (Paris, J. Gamber, 1930) pierde totuși din vedere sensul aluziilor, îl consideră „un inspirat glumet”, fără a pricepe, unde este cazul, pe cine lua în târbacă scriitorul și ce semnificație socială au „scăpările lui”. Inșă bogăția paremiologică este la Creangă un semn de luciditate critică.

OTETEA, ANDREI: *Renașterea*. Buc., Editura științifică, 1964. 470 p.

Concepută ca o operă de analiză profundă și complexă, a tuturor fenomenelor care au conlucrat la definirea uneia dintre cele mai importante perioade din istoria universală, rezultat al unor cercetări îndelungate, de peste 40 de ani, bazate pe o vastă documentație de specialitate, cartea savantului român Andrei Oțetea aduce aporturi originale.

Închinată foștilor săi studenți, cartea se adresează în același timp unor cercuri largi de cititori prin aria temelor abordate, printr-o expunere clară și atrăgătoare, de o mare profunzime și maturitate, remarcându-se poziția marxistă a autorului în interpretarea evenimentelor.

Istoria Renașterii constituie obiectul de studiu a numeroși istorici, oameni de artă, filozofi, literați, iar interpretarea pe care o dau faptelor analizate ne arată poziția de clasă a autorilor. În carte ne sînt arătate pozițiile cercetătorilor cu o mai mare circulație, ca de exemplu cele ale lui Jules Michelet și Jacob Burckhardt, precum și cele ale istoricilor burghezi de astăzi, față de care autorul își spune părerea, ia atitudine mai ales față de cei care susțin că Renașterea ar fi o simplă prelungire a evului mediu, formulează teze de o deosebită importanță, avînd concluzii proprii la fiecare capitol. Astfel că lucrarea recent tipărită nu este o reeditare a vechii monografii, ci rezultatul cercetărilor din ultimul sfert de veac care au schimbat radical poziția față de problema Renașterii, autorul aducînd în discuție cele mai noi teze și formulări, o bogată bibliografie de specialitate, avînd în atenție și statele din centrul și răsăritul Europei, dînd o nouă interpretare epocii Renașterii.

Noile cercetări care și-au îndreptat atenția asupra unor întreprinderi particulare, industriale, comerciale, bancare, agricole au dus la concluzia că secolele XIV și XV apar ca o epocă de contracțiune și de stagnare contrar vechii concepții care considera Renașterea ca o perioadă de avînt economic, criza economică și socială a acestor secole fiind de fapt criza regimului feudal însuși, Renașterea marcînd o etapă hotărîtoare în procesul de trecere de la evul mediu la epoca modernă, adică de la feudalism la capitalism, un început viguros și proaspăt al unei epoci noi. Istoriografia marxistă identifică Renașterea ca perioada

de destrămare a feudalismului și de apariție a capitalismului.

În 9 capitole bine încheiate, autorul își propune să rezolve în mod organic, unitar problema Renașterii, subliniind fenomenele esențiale, ceea ce este specific, propriu fiecărei țări, în funcție de dezvoltarea bazei social-economice și a celorlalți factori care au concurat la dezvoltarea politică, științifică, artistică și literară a epocii.

Primele cinci capitole sînt dedicate unor fenomene ca Problema Renașterii (cap. I), Renașterea economică. Începuturile capitalismului (cap. II), Descoperirile geografice și începutul expansiunii europene (cap. III), în care sînt dezvăluite adevăratele motive ale expansiunii, formarea imperiului colonial, portughez și a celui spaniol, setea de aur și înavuțire de care era stăpînită Europa, Formarea statelor moderne (cap. IV), Formarea sistemului politic italian în cursul războaielor pentru supremație asupra Italiei (1494—1559), cap. V, unde pe parcursul a peste 200 de pagini sînt tratate cauzele, urmările, desfășurarea evenimentelor în Franța, Anglia, Spania, Portugalia, Italia, în statele din centrul și răsăritul Europei. Capitolul privitor la formarea statelor moderne este un exemplu strălucit de analiză și rezolvare a unor probleme complexe, deosebit de dificile într-un număr restrîns de pagini.

Următoarele capitole, Renașterea intelectuală. Umanismul (cap. VI), Umanismul în restul Europei (cap. VII), Renașterea artistică. Arhitectura și sculptura (cap. VIII), Renașterea artistică. Pictura (cap. IX) sînt afectate fenomenelor de suprastructură.

Bogat ilustrate, ele aduc în fața cititorului valorile proeminente ale culturii Renașterii, pe creatorii ei și operele lor, subliniindu-se importanța acestei perioade în „impulsul pe care l-a dat spiritul omenesc în proclamarea independenței intelectuale și în îndemnul spre cugetarea personală și originală. Renașterea a creat condițiile esențiale ale culturii moderne și consecințele acestei creații durează și azi” (pag. 441).

Aspecte interesante și bogate informații găsim în toate domeniile culturii, artei, științei.

În subcapitolul care tratează Renașterea în centrul și răsăritul Europei, ne arată că formele noi ale Renașterii au pătruns și în Transilvania, ca de exemplu în refacerea palatului episcopal din Oradea, a ca-

stelor nobiliare de la Vințul de Jos și din Criș, precum și Casa Göllner din Sibiu, casa Halphard din Cluj și altele. Mănăstirile din Moldova și Muntenia au intrat mai târziu în sfera Renașterii. Felul cum este tratată perioada Renașterii, expunerea unui vast material într-o formă atrăgătoare, explicarea în tot ce a avut ea mai mare, analizarea tuturor aspectelor interesează deopotrivă pe istoricii de artă, pe literați, economiști, artiști, profesori și cercetători, pe orice om cu preocupări de cultură.

G. Mazutovici

APPEL, BENJAMIN. *Fortăreață în orez*. Roman. Buc. Editura pentru literatură universală, 1965. 520 p.

Dacă Erich Maria Remarque și Hemingway, pentru a nu cita decât două ilustre exemple, au trăit din plin războiul mai înainte de a-l fi descris, dacă eroii povestirilor lor sînt mai mult decât purtătorii de cuvînt ai creatorilor, Benjamin Appel a străbătut o cale cu totul opusă. În anii războiului el se găsea pe pămînt american și făcea gazetărie. Îndată după capitularea japonezilor, Appel pleacă în Filipine. Aici, urmele uriașului incendiu erau foarte proaspete, iar rănile, de parte de a se vindeca, sîngerau încă. În aceste împrejurări, Benjamin Appel reconstituie, etapă cu etapă, drama ultimilor ani, ia cunoștință cu o realitate a cărei existență nici nu o bănuia măcar și, în cele din urmă, se simte dator să comunice lumii întregi adevărurile.

Povestirea începe în memorabila și tragică zi de 7 decembrie 1941, cînd japonezii au dezlănțuit fulgerătorul lor atac împotriva bazelor americane din Pacific, debarcînd și în Filipine.

Dave MacVey, tînărul american soșit aici cu cîțiva ani în urmă pentru a scăpa de prejudecățile unei mame pisăloage, va fi silit de împrejurări să se despartă de iubita lui, filipineza Teresita și să se alăture luptei poporului

filipinez. MacVey nu deslușește, însă, la început, sensurile luptei în care s-a angajat. Pentru el, japonezii nu sînt decît niște agresori care au tulburat liniștea unor oameni pașnici, dar care, mai ales, l-au silit pe el să se despartă de femeia cu pielea colorată, pe care o îndrăgise luptînd împotriva propriilor lui prejudecăți. Ceața se va risipi însă destul de repede și-i va îngădui lui MacVey să constate că societatea filipineză, pe care o bănuia unică și indivizibilă, s-a rupt, prin forța împrejurărilor, în două tabere adverse: de o parte *taosii*, luptînd pentru țară și pentru orez iar de cealaltă parte *hacenderos*, luptînd de partea oricui, dar întotdeauna împotriva poporului, a taosilor, și avînd un singur țel: realizarea și menținerea averii.

Trădarea Teresitei, care în lipsa iubitului ei s-a dovedit mult prea darnică în grații, îl va lovi pe MacVey, fără îndoială, dar nu în aceeași măsură în care-l va zgudui crima bandelor plătite de burghezia filipineză pentru a-i asasina pe tovarășii lui de luptă, pe taosi. Privind trupurile unor filipinezi uciși de alți filipinezi, purtînd în suflet lovitura Teresitei, frămîntînd în palmele lui cîteva boabe de orez, MacVey jură să-și răzbune tovarășii și să răspîndească în lumea întreagă adevărul asupra morții lor.

Pentru a da cuvîntului toată forța pe care trebuie să o aibă, Appel a folosit la construcția romanului său și procedee care nu aparțin, propriu-zis, literaturii: „suspens“-ul cinematografic, tehnica reportajului, bogăția de amănunte a documentarului, notația lapidară a literaturii de informare. Toate acestea însă, au fost solid cimentate într-un edificiu de care autorul poate fi, pe bună dreptate, mîndru. Cu atît mai mult cu cît, dăruind literaturii americane *Fortăreață în orez*, Benjamin Appel nu a făcut, de fapt, decît să respecte jurămîntul eroiului său.

Gr. Const.

1 IUNIE — Ziua internațională pentru apărarea copilului.

★

2 IUNIE — Se împlinesc 125 de ani de la nașterea (1840) scriitorului englez THOMAS HARDY (m. 1928).

Thomas Hardy, considerat drept cel mai mare scriitor englez din ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, era fiul unui arhitect din comitatul Dorset, din partea de sud a Angliei. Deși s-a pregătit el însuși pentru cariera de arhitect, Thomas Hardy a început să se ocupe de timpuriu cu literatura.

Nu i-a fost ușor să se afirme ca scriitor și primele lui încercări literare s-au soldat cu eșecuri. Operele sale, conținând critici îndrăznețe la adresa societății engleze a veacului trecut, nu puteau fi pe placul publicului burghez. Cele mai bune romane ale lui Thomas Hardy, *Tess d'Urberville* și *Jude cel neștiut* au fost obiectul unor vehemente atacuri.

Moștenirea literară a lui Thomas Hardy cuprinde romane, povestiri și nuvele, opere poetice și o dramă în versuri. El însuși și-a împărțit lucrările în proză în trei serii. Din prima serie intitulată *Istoria romantică și fantezii*, fac parte romanele *Doi ochi albaștri* (1873), *Gornistul regimentului* (1880), *Doi pe un turn* (1882), *Un grup de doamne nobile* (1891), *Iubita* (1892). Al doilea grup îl formează *Romanele de intrigă: Remedii disperate* (1871), *Mina Ethelbertei* (1876), *Indiferența* (1881). În același grup sînt cuprinse povestirile și nuvelele care alcătuiesc culegerea *Un om schimbat. Cina pregătită și alte povestiri* (1913).

Locul principal în creația lui Hardy îl ocupă grupul *Romanelor despre caractere și medii: Sub copacul înverzit* (1872), *Departele de mulțimea zgomotoasă* (1874), *Întoarcerea pe meleagurile natale* (1878), *Primarul din Casterbrige* (1886), *Tess d'Urberville* (1891), *Jude cel neștiut* (1896).

În sfîrșit, un grup aparte îl formează poeziile lirice strînse în culegerile *Poezii din Wessex* (1898), *Poezii despre trecut și prezent* (1902), *Jucăriile timpului* (1909), apoi *Satire ocazionale* (1914) și drama epică în versuri *Cirmuitoarii* (1904).

Cititorilor români, Thomas Hardy le este cunoscut prin romanul *Tess d'Urberville*, adevărat act de acuzare la adresa societății burgheze, care ucide aspirațiile omului spre puritate.

Hardy, Thomas. *Tess d'Urberville. O femeie pură*. Editura pentru literatură, 1964. 2 vol.

★

3 IUNIE — Se împlinesc 90 de ani de la moartea (1875) compozitorului francez GEORGES BIZET (n. 1838).

★

4 IUNIE — Cu 40 de ani în urmă, în 1925, s-a stins din viață compozitorul român GHEORGHE DIMA (n. 1847).

Dima, Gheorghe. *Casa memorială George Dima* [Prezentare]. Brașov. Editat de Sfatul popular al regiunii. 1961. 14 p.

Voileanu Nicoară, Ana. *G. Dima. Viața și opera*. E.S.P.L.A., 1957. 208 p.

★

9 IUNIE 1848 — Adunarea de la Islaz a adoptat proclamația întocmită de Nicolae Bălcescu. Evenimentul acesta a marcat începutul revoluției în Țara Românească.

Jebeleanu, Eugen. *Bălcescu* [Poem]. Editura tineretului, 1963. 160 p.

Paș, Ion. *Întîmplări cu Bălcescu*. Editura tineretului, 1963. 248 p.

Petrescu, Camil. *Bălcescu*. Editura tineretului, 1961. 276 p.; *Un om între oameni* (Nicolae Bălcescu). Editura pentru literatură, 1962. 5 vol.

★

11 IUNIE 1948 — Marea Adunare Națională a R.P.R. a votat legea naționalizării principalelor mijloace de producție.

★

16 IUNIE — Se împlinesc 130 de ani de cînd a luat ființă, la Iași, Academia Mihăileană, institut de învățămînt superior (1835).

★

20—25 IUNIE 1960 — Au avut loc lucrările celui de-al III-lea Congres al P.M.R.

★

20 IUNIE — Ziua Aviației Republicii Populare Române.

В Н О М Е Р Е

Е. АРДЕЛЯНУ: <i>Документация и внедрение новой техники</i>	257
Ион ЧОТЛОШ, Георге БАЛИНТ: <i>Что читает население сел Бухарестской области III</i>	268
В. ПЕТРИШОР, Лучиан МАТЕИ: <i>Книга и библиотека в жизни рабочего движения Румынии I</i>	288
Клио РАКОВИЦА: <i>Методы работы в технике десятичной классификации</i>	294
Титус ПЫРВУЛЕСКУ: <i>Данте. 1265—1321</i>	305
Джордже БАЙКУЛЕСКУ: <i>Данте в Румынии</i>	307

E X T R A I T D U S O M M A I R E

E. ARDELEANU: <i>La documentation et l'introduction de la technique nouvelle</i>	257
Ion CIOTLOȘ; Gheorghe BALINT: <i>La lecture de la population des villages de la région de Bucarest. III</i>	268
V. PETRIȘOR; Lucian MATEI: <i>Le livre et la bibliothèque dans la vie du mouvement ouvrier en Roumanie. I</i>	288
Clio RACOVIȚA: <i>Méthodes de travail dans la technique de la classification décimale</i>	294
Titus PIRVULESCU: <i>Dante. 1265—1321</i>	305
George BAICULESCU: <i>Dante en Roumanie</i>	307

S U M M A R Y

E. ARDELEANU: <i>The documentation and the introduction of new technics belonging to the Bucharest Region (III)</i>	257
V. PETRIȘOR; Lucian MATEI: <i>The book and the library in the life of the working-class movement. I</i>	288
Clio RACOVIȚA: <i>Working methods of the decimal classification technique</i>	294
Titus PIRVULESCU: <i>Dante. 1265—1321</i>	305
George BAICULESCU: <i>Dante in Rumania</i>	307

COLEGIUL DE REDACȚIE: BAICULESCU George, GRUIA Ștefan (redactor șef), GRUNBERG Aron (redactor șef-adjunct), IOVANOV Eugen, JIANU Marcel, LUPU Atanase, POPESCU-BRĂDICENI Angela, RAUS Nicolae, TOMESCU Mircea.

YMF Bibl

106

